

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KADINLAR VE ERKEKLER

ANNE

9 789756 744086

BABA

9 789756 744208

DOST

9 789757 146834

EBEDİ ÇOCUK

9 789756 744154

AMAZON

9 789756 744109

SAVAŞCI

9 789757 146988

MİSTİK

9 789757 146476

FİLOZOF

9 789757 146872

NASIL ANLAŞIRLAR

NİL GÜN

Kuraldışı

2. BASKI

©PEGASUS AJANS

KADINLAR VE ERKEKLER
NASIL ANLAŞIRLAR

Nil Gün

YAYIN YÖNETMENİ
Nil Gün

EDİTÖR
Yonca Hancıoğlu

YAYINA HAZIRLAYAN
Gülşen Sayın

KAPAK VE SAYFA DÜZENİ
M. Hakan Güngör

2. Baskı: İstanbul, Kasım 2004

1. Baskı: İstanbul, Kasım 2003

(Bu kitabın 1. baskısı Karakterlerimiz adıyla çıkmıştır.)

ISBN 975-275-018-4

BASKI

Kitap Matbaacılık

Tel: 0212. 567 48 84

KURALDIŞI YAYINCILIK

Caferağa Mah. Sakız Sok. No: 6/7 34710 Kadıköy-İstanbul

Tel: 0216. 449 98 05 pbx Faks: 0216. 348 00 69

email: yayin@kuraldisi.com

www.kuraldisi.com

İlk yazılmaya başlandığı tarihten itibaren bu kitabın tamamlanması yedi yılını aldı. Bilgisayarım ile sürekli kavgalı olduğum için, bu dönemde yazdıklarım üç kez bilgisayarımdan "uçtu". Dördüncü kez kitabı yazmaya yeniden başladım. Artık bilgisayarım ile dost olmaya çaba gösterdiğim için o da bana kitabı tamamlama iznini nihayet verdi.

Yazdıklarım her uçtuğunda öfkeden çıldırdığım anlarda bile, bana sevgisini, anlayışını ve desteğini sınırsızca veren biricik Ebedi Çocuk/Filozof sevgilim Saim'e ne kadar teşekkür etsem azdır. Bu kitap onun öpücüklerle verdiği "daha güzelini yazacaksın, ondan uçtu" türünden teşvikleri sayesinde gerçekleşti. Ben de ona her seferinde inanmayı seçtim... ve bu kitap doğdu.

Saim'in kitabın ortaya çıkma sürecindeki desteği sadece öpücüklerle ve teşvikle sınırlı değil.

Tüm kitaplarımı yazarken olduğu gibi, bu kitabı yazma sürecimde de beni acımasızca eleştirdi. Eğitimleri birlikte verdiğimiz için, yerleri bulmadığı bölümleri bana yeniden yazdırdı. Kitabın bölümlerini düzenledi. Kitaba kelimenin tam anlamıyla editörlük yaptı.

Bana yazdıklarımı kolay beğenmemeyi öğretti.

Eleştiri ile teşvikin dozunu böylesine iyi ayarlayabilen kişi ancak gerçek bir dost olabilir.

Tavri sadece kitap yazımı sürecinde değil, yaşamımızın her alanında böyle. O benim hayatımın editörü.

O benim dostum, sevgilim, eşim, iş ve hayat partnerim.

Eğitimleri yıllardır birlikte veriyoruz. Yıllardır birlikte geliyoruz... ve geliştiriyoruz.. ve geliyoruz.... ve ... Yaşam denilen serüven birlikte daha da güzel. İyi ki varsın Saim ve iyi ki birbirimizi seçtik. Yaşamım boyunca hep seni aramıştım. Bulduğum günden beri hayatın renkleri daha canlı ve sevgi kavramının içi dopdolu.

NİL GÜN'ÜN ÇIKAN KİTAPLARI

- Kuraldışı ve Ötesi
- Geçmişin Gölgeleleri
- Yalanlar ve Gerçekler
- Kilo Almadan Sigarayı Bırakmak
- Kilolarım, Diyetlerim ve Ben
- Eroin
- NLP Zihnini Kullanma Kılavuzu
- NLP İle Satış ve Pazarlama
- Mutluluk Kitabı
- Yaşam Cesurları Sever
- İçimizdeki Şaman: Duyguların Simyası

HİPNOMEDİTASYON VE MOTİVASYON KASET VE CD'LERİ

HİPNOMEDİTASYON

- Çakra
- Stres
- Sağlıklı Hamilelik ve Doğum
- Sağlıklı Zayıflamak
- Sigarayı Bırakmak
- Sınav Stresini Yenmek
- Aura Meditasyonu
- Sağlığınız İçin İçinizdeki İyileştirici Gücü Harekete Geçirin
- Yaratıcı İmgelemeyle Gevşeme Tekniği

ZİHİN PROGRAMLAMASI

- Güne Güvenle Başlayın
- İç Huzurunuzla Ulaşın
- Konsantrasyonunuzu Artırın Belleğinizi Güçlendirin
- Mutlu Çift Olabilmek

MOTİVASYON

- Kendinizle Yüzleşin-Yaşam Cesurları Sever
- Cesaretsizliğinizi Yenin
- Mutluluk Bir Seçimdir
- Mutluluk İçinizde Başlar
- Olumlu Düşüncenin Gücü
- Özgüveninizi Geliştirin
- Reddedilme Korkunuzu Aşın
- Sağlıklı Beslenin, İncelin, Metabolizmanızı Canlandırın
- Yaşamı Ertelemeyin! Hemen Şimdi!

- **NLP-Zihnini Kullanma Kılavuzu 1-2**

İÇİNDEKİLER

<i>Nil Gün Hakkında</i>	9
<i>Sunuş</i>	11
<i>Giriş</i>	13
1. Bölüm	
KADIN VE ERKEK KARAKTERLERİ	17
2. Bölüm	
KADIN KARAKTERLERİ	27
Anne	29
Dost	34
Gelişkin Olabilmek İçin	
Anne ve Dost Neyi Öğrenmeli?	41
Amazon	41
Mistik	45
Gelişkin Olabilmek İçin	
Amazon ve Mistik Neyi Öğrenmeli?	49
3. Bölüm	
ERKEK KARAKTERLERİ	51
Baba	53
Ebedi Çocuk	57
Gelişkin Olabilmek İçin	
Baba ve Ebedi Çocuk Neyi Öğrenmeli?	62
Savaşçı	63
Filozof	67
Gelişkin Olabilmek İçin	
Savaşçı ve Filozof Neyi Öğrenmeli?	70

4. Bölüm

KARAKTERİNİZİ TESPİT EDİN	75
Kendinize Soracağınız Sorular	80
Tek Karakterle Yaşamak	83
Orta Yaş Krizi	85

5. Bölüm

KARAKTERLERDE YİN VE YANG	89
Kadın ve Erkeklerin Benzer Karakterleri	94
Anne ve Baba	94
Amazon ve Savaşçı	101
Ebedi Çocuk ve Dost	106
Mistik ve Filozof	112

6. Bölüm

ZİT KARAKTERLER VE GÖLGELERİ	117
Gölge Partisi	119
Gölgelerin Dansı	123
Aynı Cinslerin Zıt Karakter Projeksiyonları	130
Karşı Cinslerin Zıt Karakter Projeksiyonları	133

7. Bölüm

EVLİLİK İLİŞKİSİNDE KARAKTER UYUMU	139
Zıt Karakterdeki Kişilerin Evliliği	142
Anne/Amazon ile Ebedi Çocuk/Filozof Evliliği	143
Baba/Savaşçı ile Dost/Mistik Evliliği	145
İlk Görüşte Aşk ilk Kavgada Ayrılık	146
Benzer Karakterdeki Kişilerin Evliliği	147
Dost/Mistik ile Ebedi Çocuk/Filozof Evliliği	147
Anne/Amazon ile Baba/Savaşçı Evliliği	149
Anne/Mistik ile Baba/Filozof Evliliği	150
Dost/Amazon ile Ebedi Çocuk/Savaşçı Evliliği	150
Bir Karakterleri Ortak, Bir Karakterleri Zıt Kişilerin Evliliği	151

8. Bölüm

ORTA YAŞ DÖNEMİ	155
-----------------------	-----

9. Bölüm

KARAKTERLERİN OLGUNLUK DÖNEMİ	169
Karakter ve Kişilik	171
Karakterlerin Olgun Halleri	174
Ego Dünyası-Ben Dünyası	178
Dişi Enerji-Erkek Enerji	181
Kadın Karakterlerinde Erkek Prensip	185
Erkek Karakterlerinde Dişi Prensip	186
Jung'un Karakterlere Bakışı	187

Ek

<i>Kişilik Tipleri</i>	189
<i>Kaynakça</i>	203

İnsan kurallara sığmaz!

NİL GÜN HAKKINDA

1952 yılında doğdu. 1968-1972 yılları arasında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nda okudu. 1972 yılında gittiği Amerika'nın California eyaletinde on dört yıl sürekli, on iki yıl da aralıklarla yaşadı.

Bu süre içinde California'da alternatif sağlık, alternatif eğitim, insan potansiyeli ve humanistik psikoloji alanlarında eğitim gördü. Hipnoterapi, Reiki, Rebirthing ve NLP eğitimleri aldı. (Transpersonal Hypnotherapy Institute of California'dan sertifikalı hipnoterapist; NLP Learning Systems Corporation'dan Society of Neuro-Linguistic Programming onaylı NLP Practitioner, Advanced Practitioner, Master Practitioner, Trainer of NLP) International Council for Self-Esteem Türkiye temsilcisi.

Türkiye'de ilk kez -hipnoterapi yöntemiyle ağrısız ve ilaçsız, suda doğum yaptırdı. Basın dünyasında birçok dergide ve Güneş Gazetesi'nde araştırmacı gazeteci ve köşe yazarı olarak çalıştı. Dört yıl Bilar ve Bilsak'ta haftalık konferanslar verdi. Değişik radyolarda (Enerji FM, Show Radyo ve Best FM) Kuraldışı ve Ötesi adlı psikoloji ve bireysel gelişim eksenli programlar hazırladı ve sundu. TGRT'de hafta içi her gün Nil Gün ile Yeni Bir Gün adıyla talk-show yaptı. Radikal gazetesinde psikoloji ağırlıklı dizi yazıları yayımlandı.

Amerika'da 1981, Türkiye'de 1989 yılından beri, açık (bireylere) ve kapalı (kurumlara) "Kendinizle Yüzleşin (Kendin Olmak)", "Özgüven", "İletişim", "Kadın-Erkek İlişkileri", "Stresle Barışık Olmak", "EQ (Duygusal Zeka)", "Kızgınlık Enerjisini Yapıcı Kullanmak", "Olumlu Düşünce Farkındalığı", "Çocuğunuzun Özgüvenini Geliştirmek", "NLP Temel", "NLP ile Etkin Konuşmacı Olmak", "İş Yaşamında Self Esteem" başlıklı grup çalışmaları yaptırıyor.

Bireysel Gelişim kavramının Türkiye'ye girmesi ve birçok yayınevine yaptığı danışmanlıkla bu alandaki yayınların tanınmasında öncü oldu. Ayrıca uzun yıllardır ideali olan, okullara ÖZGÜVEN (self-esteem) derslerinin girmesi için ilk adımı attı ve özel bir okulda ÖZGÜVEN dersleri vermeye başladı.

1995 yılında kurduğu Kuraldışı Yayınları'nda psikoloji ve bireysel gelişim alanında kitaplar yayınlamayı sürdürüyor.

SUNUŞ

İnsan toplumsal bir varlık. Bütün hayatımız başka insanlarla birlikte geçiyor. Başka bir deyişle, sürekli iletişim içindeyiz. Birçok sorunun kaynağında, kişilik, karakter, kültür vb. farklılıklar yatıyor. Bu kadar değişik özelliklere sahip insanlarla istediğimiz gibi sağlıklı ilişki kurabilmek ise pek kolay olmuyor.

Hayatımızı böylesine belirleyen bir konunun -iletişimin- neden yeteri kadar önemsenmediğini ise anlamak zor. Bu, tıpkı anadilini rahatça konuşan bir insanın bu dili çok iyi bildiğini sanması gibi bir şey. Ona, dili doğru kullanmadığı için birçok sorun yaşadığını anlatabilmek ne kadar mümkün.

Belki de bu yüzden "iletişim" sözcüğü bize pek bir şey ifade etmiyor, soğuk geliyor. Genellikle de "iletişim workshopu" deyince, çoğu insan başkalarını ikna etme tekniklerinin öğretildiği bir eğitim olduğunu düşünüyor. Oysa, fiziksel, cinsel, psikolojik ve ruhsal sorunların çoğunun kökeninde kişinin *kendisiyle ve başkalarıyla olan iletişim-sizliği* yatıyor.

Keza "karakter" de benzer bir algılanmayla eskitilmiş bir sözcük. Çoğu kez kişilik ve karakter sözcükleri aynı anlamda kullanılıyor. Karakterimizin hayatımızdaki temel rolünün önemi bilinmediği için bu da tıpkı *iletişim* gibi hafife alınan ve önemi ıskalanan bir sözcük haline geliyor.

İlişkiler sözcüğünün ise karşı cinsle iletişimin ifadesi olarak algılanması nedeniyle olsa gerek diğer iki sözcüğe (iletişim ve karaktere) kıyasla daha bir cazibesi var.

‘Bana göre bu üç sözcüğün (iletişim, ilişkiler ve karakter) üzerimizdeki belirleyiciliği neredeyse yüzde yüz. Değişik başlıklar altında yaptığımız bireysel gelişim workshoplarına katılmak isteyen arkadaşlara ben, eğer kendini iki günlük bir eğitimle sınırlamışsa ya da koşulları daha fazlasına yetmiyorsa "İletişim" workshopunu öneriyorum. Dört günlük bir eğitim düşünüyorsa "İletişim ve İlişkiler" workshopunu öneriyorum. Eğer değerlendirmesini bilirse bu dört günlük eğitim bile kendi hayatında "mucizeler" yaratabilecek kadar etkili. Şirketlerin farklı eğitim taleplerinde bile önceliği "İletişim ve İlişkiler"e vermelerini öneriyoruz. Biliyoruz ki, bu temel üzerine oturan diğer eğitimler çok daha verimli olacaktır.

Kişinin özgüveni de, kendisiyle yüzleşebilme ve gölgelerini fark edebilme cesareti de iletişim ve ilişkilerini sağlıklı hale getirmesiyle doğal olarak artıyor.

İş hayatında verimin, özel hayattaki doyumla doğrudan ilgisi vardır. Hayatın iş, sosyal ve özel ilişki boyutları birbirinden soyutlanarak ele alınamaz. Her şeyin başı yine sağlıklı iletişim ve ilişkilere dayanıyor.

Elinizdeki kitabı okuyup bitirdiğinizde, diğer insanlarla iletişiminiz ve yaşam partnerinizle ilişkiniz üzerinde karakterlerimizin nasıl bir rol oynadığını göreceksiniz. Sadece karakterleri bilmenin bile ilişkilerinizi düzeltmeniz açısından size sağlayacağı katkıya şaşacaksınız. Yeter ki öğrendiklerinizi hayata geçirin.

Nil Gün

GİRİŞ

Birbirine ilk görüşte aşık olan çift, tanışmalarının birinci haftasında evleniyor. Bir sene dolmadan da boşanıyor. Birbirlerini çeken özellikler, bu kez ayrılma nedeni oluyor. Niçin?

Üç kız kardeşin ikisi birbirleri ile iyi anlaşırken, üçüncü kız kardeş ikisiyle de anlaşamıyor. Aslında birbirlerini seven bu üç kız kardeş, neden iletişimde zorluk çekiyor?

Bir genç, babasıyla değil de dedesiyle gayet iyi anlaşırken, diğer erkek kardeşin babasıyla arasından su sızıyor. Baba büyük kardeşin görev ve sorumluluk anlayışını bir türlü onaylamazken, küçük kardeşin her türlü sorumsuz davranışlarına neden göz yumuyor?

İki erkek daha ilk tanışmalarından itibaren, kırk yıllık dost gibi kaynaşıyor. Kardeşten daha ileri dostlukları yirmi yıldır sürüyor. Oysa erkeklerden birinin kendi erkek kardeşi ile arasında görünmez duvarlar var. Niye?

Neden bazı insanlarla ilk anda kaynaşırken, bir diğerinden ilk anda hazzetmeyiz?

Neden bir anne ya da baba bir çocuğuna diğerlerinden daha yakındır?

Aynı ailede büyüyen çocuklar nasıl çok değişik yaşam seçimleri yapabiliyor?

Neden birbirine çok zıtmış gibi görünen iki insanın dostluklarına akıl sır erdiremiyoruz?

Bazı insanlara tüm iyi niyetli yaklaşımlarına rağmen neden bir türlü ısınmıyoruz?

O "canavar" patron, nasıl oluyor da ofiste bazı insanlara çok iyi davranıyor?

Neden bu tür kitapları bazı insanlar severek okurken, diğerlerinin eline hediye olarak verseniz bile okumuyor?

Bir kitapçıya girdiğinizde iletişim ve ilişkiler üzerine yazılmış yüzlerce kitap bulabilirsiniz. Ama bu kitap, kadın erkek ilişkilerinin ardında yatan karakter ve kişilik yapısı üzerinde yazılan ilk kitap olma özelliğini taşıyor.

Kadın erkek ilişkilerinin iyi gitmemesi sadece kadınların Venüs'ten, erkeklerin Mars'tan gelmesinden kaynaklanmıyor. Hatta aralarında elle tutulan belirgin bir sorun olmamasına rağmen bazı çiftler neden uzaklaştıklarına kendileri bile anlam veremiyor.

Bu kitapta sadece kadın erkek ilişkilerinde değil, iş ve sosyal yaşam ilişkilerinde de insanların doğasındaki temel dinamiklerin işleyişini kavrayacak, kendinizi ve insanları tanıma açısından önemli yol kat edeceksiniz.

Kitaptaki karakter tanımları ile ilgili yaklaşımlarım, Carl Jung'un arketiplerine, kişilikler ise Isabel Myers'in dünyada en çok kullanılan Myers-Briggs Kişilik testine dayanıyor.

Ancak iki öğretiyi birleştirdince kadın-erkek ve insan ilişkilerinin ardında yatan dinamik benim için netleşti. İnsanları daha kolay anlamam konusunda önümde büyük ufuklar açtı. 1984 yılından beri Amerika ve Türkiye'de "İletişim ve İlişkiler" workshopunda verdiğim eğitim içinde yer alan bu bilgiler katılımcıların yaşamlarının her ala-

nında yol gösterici oldu. Eğitimlerde dağıtılmak üzere katılımcılar için hazırladığım bazı eğitim materyallerine de kitabın içinde yer verdim. Ama eğitimlerde doğal olarak materyallerdeki özet bilgilerden çok daha fazlası anlatılıyor ve sorulan sorularla herkes kendisi ve hayatındaki önemli kişilerin karakterleri hakkında daha net bilgi edinebiliyor. Bu bilgilerin paylaşımının sadece katılımcılarla sınırlı olmaması için, özellikle katılımcılardan ve onların çevrelerinden gelen talepler doğrultusunda elinizde tuttuğunuz kitabı yazmam şart oldu. 48 saatlik İletişim ve İlişkiler eğitiminin küçük ama katılımcılara "şimdi sorunum/sorunumuzun ne olduğunu anladım" diye bir oh çektiiren bir bölümü olan Karakter ve Kişilikler hakkında bu kitap aracılığıyla daha detaylı bilgi verebileceğimi düşünüyorum.

Bu kitap özel ilişkilerinizde olduğu kadar iş yaşamınızda da sizden farklı karakterde olan insanlara nasıl yaklaşacağınız konusunda sizi "insan sarrafı" yapacaktır. Önce bir kez baştan sona okuyun. Sonra kitabın eğitim materyalleri bölümlerinde size yakın gelen karakterlerle ilgili bilgileri tekrar okuyun. Daha sonra kendi karakterinizi tespit edin. Sonra eşiniz, sevgiliniz, çocuklarınız ve iş arkadaşlarınızın, patronunuzun, çalışanlarınızın karakterlerini tespit etmeye çalışın. Kiminle neden anlaştığınızı ya da anlaşılmadığınızı keşfetmek sizi insan ilişkileri konusunda zenginleştirecek ve empati yeteneğinizi geliştirecektir. İnsanları keşfetmeye çalışmak eğlencelidir de.

İnsan kurallara sığmaz!

BÖLÜM

-I-

KADIN VE ERKEK
KARAKTERLERİ

İnsan kurallara sığmaz!

Yirmi birinci yüzyılın başında artık kadın-erkek ilişkileri üzerine çekilen filmler, yazılan kitaplar "erkek kızla tanışır, kız önce naz eder sonra aşık olur ve mutlu sonla yani evlilikle biter, ebediyen mutlu, mesut, bahtiyar yaşarlar" kalıbı üzerine değil. İnsan psikolojisinin yanı sıra kadın ve erkek arasındaki anlaşmazlıkların nedenleri daha derinden araştırılıyor. Buna rağmen iki cins de birbirlerini anlamakta hala zorluk çektiklerini itiraf ediyor. "Kadınlar Ne İster", "Erkekler Ne İster" türü kitaplar bile kadın erkek ilişkileri konusunda tüm kadınları bir kefeye, tüm erkekleri diğer kefeye koyuyor.

Oysa tarihin başlangıcından beri, her dönemde, her kültürde belirgin temel erkek ve kadın tiplerleriyle karşılaşırız. Aynı belirgin temel tiplere mitolojilerde ve efsanelerde de rastlıyoruz. Bu temel karakterler Jung öğretisinde *arketip* (*archetype*) olarak karşımıza çıkıyor.

Arke (*Arche*) Yunanca'da temel, orijinal, Tip (*Typos*) ise damga, kalıcı olarak kayda geçen "kalıp model" anlamına geliyor. Arketip sözcüğünü "kolektif bilincin (insanlık tarihinin) yaşam deneyimleri sonucunda insan psikolojisine damgalanan orijinal ilk kayıtlar" olarak tanımlayabiliriz.

Jung öğretisinde birçok arketip var. Değişik ekoller bu arketiplere değişik isimler veriyor. Ama hem anlatımı kolaylaştırmak, hem de yıllar boyunca eğitimlerime katılmış her karakterdeki birçok insan sayesinde kazandığım deneyimlerin ve birikimin sonucunda bazı temel arketiplerin başrol arketipleri olduğu gerçeğini gördüm.

Aslında Jung'un arketipleri mitolojilerdeki tanrı sayısı kadar çok. Ama mitolojide bazı tanrıların isimleri diğerlerinden daha yaygın olarak bilinir. Onlar hemen her hikayede boy gösterir. İşte bu meşhur tanrılar temel arketiplerdir. Dört temel kadın ve erkek arketipinin özellikleriyle insanların kendilerine doyum verecek hayat biçimlerinin panoramasını sunmanın mümkün olduğunu deneyimlerim, anlaşılmasının kolaylığını da katılımcıların farkındalıkları ve kavrayışları bana gösterdi.

Arketip sözcüğünü Jung'a aşına olanlar için kullandım. Kendi bilgileriyle bu kitapta anlatacaklarım arasında daha rahat bağlantı kurabilmeleri için. Ama bu kitapta kadın ve erkek karakterlerini sade bir dille anlatmaya özen gösterdiğim için Jung öğretilerini bilmeniz gerekmiyor. Kitapta *arketip* yerine *karakter* kelimesini kullanmanın, herkese hitap etmesi açısından daha uygun olduğunu düşünüyorum. Jung'un *anima* ve *animus* kavramlarını daha anlaşılabilir kılmak için de *dişi enerji* ve *erkek enerji* demeyi tercih ettim.

Zamanın başlangıcından beri kadınların ve erkeklerin her kültürde, her dönemde yaşadıkları dört Temel Model var. Her karakter bir Temel Modeldir. Dört kadın Temel Modeli ve dört erkek Temel Modeli. Neden Temel Model? Çünkü her dönemde ve kültürde erkekler ve kadınlar bu Temel Modellerin oluşturduğu yaşam senaryolarının bir ya da ikisini yaşayarak kimlik ve doyum buluyor.

Güçlü yanlarımız, zayıf yanlarımız, yeteneklerimiz, eğilimlerimiz, güdülerimiz, öncelikli değerlerimiz, yaşamda bizi motive eden öncelikli amaçlar.... Tüm bunlar yaşadığımız Temel Modelden yani karakterimizden kaynaklanıyor. Kimimiz rekabetten zevk alıyor, kimimizi rekabet tüketiyor, kimimiz için kan bağı ve aile en önemli, kimimiz için dostlarımız bizim ailemiz oluyor. Kimimiz güvenli bir hayatı tercih ederken, kimimiz için yaşam bir serüven.

Karakterler bizim içsel realitemiz. Doğuştan içimize kodlanmış olarak getirdiğimiz temel yapımız. Ona mizaç da diyoruz. Hani eskilerin "bir insan yedisinde neyse yetmişinde de odur" dediği şey. Bu nedenle hangi kültür, çağ, sosyo-ekonomik yapı, eğitim ve yaş grubunda olursak olalım doğuştan getirdiğimiz karakterlerimizi değiştiremiyor, ancak geliştirebiliyoruz. Hangi karakterlerle dünyaya geldiğimizi anne babalarımızın karakterleri de belirlemiyor. Bir eğitimde anne babası ve kardeşiyle olduğu kadar eşiyle de zıt karakterlere sahip bir kadının kendi karakter özelliklerini öğrendikten sonra, "Oh, ben de bu zamana kadar karakter özelliklerimi zaaflarım sanıyordum" demesini hiç unutmuyorum. Kadın, önce ailesinin, sonra eşinin kendisini suçladığı "zaaflarından" kurtulmak için yıllarca psikolojik tedavi görmüş, yıllarca bedenine büyük zararlar veren ve bağımlılık yaratan antidepresan ilaçları kullanmak zorunda kalmıştı. Ama yine de "zaaflarıyla" başa çıkamamıştı.

Karakterinizin ne olduğunu anlamak, ne olduğunuzu ve ne olmadığınızı anlamaya yarıyor.

Karakterinizin ne olduğunu bilmek, başka kadınlara, erkeklere, anne babanıza, eşinize, çocuklarınıza, iş ve sosyal yaşamınızda insanlara yaklaşımınızda neden öyle davrandığınızı anlamanıza yarıyor. Onların size davranışlarını da.

Karakterinizin ne olduğunu bilmek, başkalarını nasıl algıladığınızı, başkalarının sizi nasıl algıladığını anlamanıza yarıyor.

Karakterinizin ne olduğunu bilmek, sevgiyi ifade biçiminiz, anne babalık tarzınız, iş yaşamında işinizi yapma tarzınız hakkında kendinizi anlamanıza sağlıyor.

Bekarlık, evlilik, iş yaşamı, orta yaş krizini nasıl geçireceğiniz, yaşlılık... özetle yaşamınızın her alanı karakterinizin özelliklerinden payını alıyor.

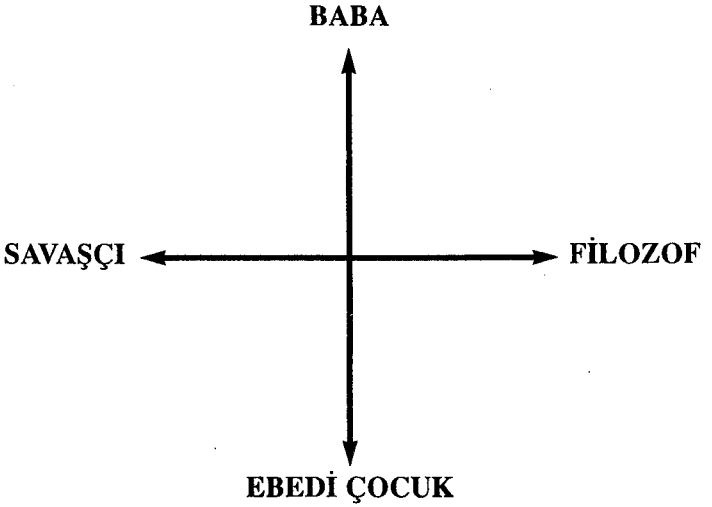
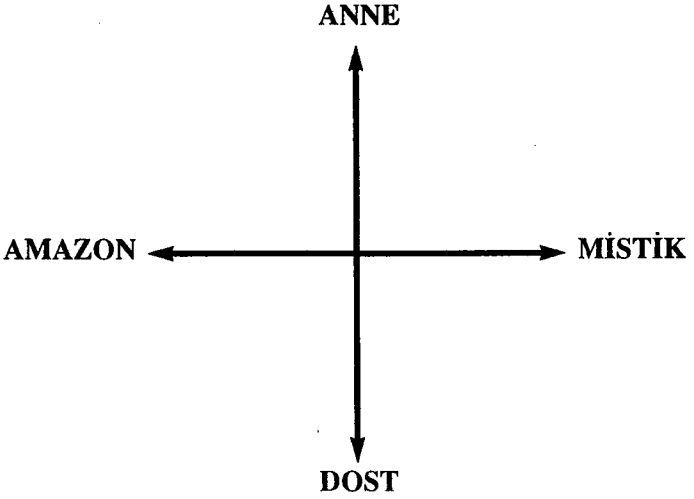
Yeni tanıştığınız birine karşı duyduğunuz ve mantıksal olarak açıklayamayacağınız hoşlanma ya da itici bulma duygusu, karakterler hakkında bilgi sahibi olduğunuzda anlam kazanıyor. Kendi Temel Modelimize uygun yaşam senaryomuzun başrol oyuncusuyuz. Ama başka Temel Model hayatı yaşayan farklı karakterlerdeki insanların da bizim doğrularımızla yaşamak zorunda olmadıklarını, en doğru olanın bizim bakış açımız olmadığını, bizi harekete geçiren değerlerin onlar için pek bir şey ifade etmediğini kavradığımızda hem anlayışımız geliyor, hem dünyamız.

Kadınların dört temel karakteri, Anne, Dost, Amazon ve Mistik'tir.

Erkek temel modellerindeki dört karakter ise Baba, Ebedi Çocuk, Savaşçı ve Filozof'tur.

Yan sayfada gördüğünüz karakter şemasındaki kadın ve erkek karakterlerin şemadaki yerleri birbirleriyle bağlantıları açısından önemli. Kitabı okurken, şemayı aynı şekilde zihninizde canlandırın. Anlaştık mı?

Karakterleri okurken sevdiklerinizin hatta sevmediğiniz ama sizin için önemli olan kişilerin karakterlerini de tespit etmenin keyfini yaşayacaksınız. Hatta karakter tespitini bir oyuna dönüştürmek, sizin için -tüm ilişkilerinizde- kazançlı olacaktır. İnsanların neyi niçin o şekilde yaptıklarını, seçimlerinin, seçtikleri yaşam tarzının neden öyle olduğunu bilmek, size anlayışınızı genişletmek ve stratejinizi belirlemek konusunda büyük ölçüde yardımcı ve yol gösterici olacaktır. Karakterleri öğrendikten sonra, yolculuklarda tanıştığınız insanlarla bile kısa bir süre ahbaplık ettikten sonra onları kendileriyle ilgili bir şeyler söyleyerek hayrete düşürmek de çok keyifli oluyor doğrusu. Bunun için müneccim olmak değil, insanların temel karakter özelliklerini anlamak yeterli oluyor.

Her insanın doğuştan getirdiği iki karakteri vardır. Şemada gördüğünüz gibi yatay çizgide yer alan karakterler yaşamla (Amazon, Mistik, Savaşçı, Filozof), dikey çizgi-deki karakterler (Anne, Dost, Baba, Ebedi Çocuk) insan-larla olan ilişkimizi belirliyor. Cinsiyetinize göre şemanın dikey ve yatay karakterlerinden biri sizin iki temel karak-teriniz oluyor.

Kadınlar için karakter kombinasyonları:

Anne/Amazon

Anne/Mistik

Amazon/Anne

Mistik/Anne

Dost/Amazon

Dost/Mistik

Amazon/Dost

Mistik/Dost

Erkekler için karakter kombinasyonları:

Baba/Savaşçı

Baba/Filozof

Savaşçı/Baba

Filozof/Baba

Ebedi Çocuk/Savaşçı

Ebedi Çocuk/Filozof

Savaşçı/Ebedi Çocuk

Filozof/Ebedi Çocuk

Hayatın ilk yarısında ilk karakterimiz baskın olurken ikinci yarıda ikinci karakterimiz devreye giriyor ve baskın hale geliyor. İşte bu ilk karakterden ikincisine geçiş dönemine "orta yaş krizi" deniliyor. İnsanlar kendilerinde olan bu değişime bir anlam veremedikleri gibi, çevresindeki insanların da "sen değiştin" suçlamasına maruz kalıyorlar. Karakterlerinizi bilmek size kendinizi tanımanız açısından müthiş bir özgürlük ve anlayış kazandıracaktır. Sevdikleriniz hatta sevmediğiniz ama bir nedenle birlikte olmak zorunda olduğunuz kişilerin karakterini bilmenin size getireceği artı puanları yaşayarak deneyimleyeceksiniz.

Karakterlerinizi nasıl tespit edeceğiniz konusunu ve karakter isimlerine bakarak "Acaba ben Anne/Mistik miyim yoksa Mistik/Anne miyim?" gibi ikilemlere girmeyi şimdi-lik bir kenara bırakın. O konulara daha sonraki bölümlerde gireceğiz.

Öncelikle, bir sonraki bölümde sekiz temel karakteri *ham bir genelleme yaparak* ele alacağız. Daha sonra gelişkin hallerini ve birbiriyle olan ilişkilerini irdelleyeceğiz.

"Önce kadınlar" diyerek karakterlerin tanımına kadın karakterlerden başlayalım. Bireysel gelişim kitaplarının okurlarının yüzde yetmiş beşi kadın ve bu kitabın yazarı da bir kadın olduğuna göre, bu da normal değil mi?

İnsan kurallara sığmaz!

BÖLÜM

-II-

KADIN
KARAKTERLERİ

İnsan kurallara sığmaz!

Kadın karakterlerinin dikey sütununda yer alan ve birbirinin zıttı olan Anne ve Dost, kişilerin insanlarla olan ilişkilerini etkileyen iki karakterdir. Yatay sütunda yer alan Amazon ve Mistik ise yine birbirinin zıttı iki karakterdir ve kişinin hayatla ilgili temel değerlerini oluşturmada etkilidir.

ANNE

Ayşe bir banka müdürü. Bankadaki tüm elemanlar onun koruyucu ve kollayıcı yanını seviyor. Tüm elemanlarını bir aile gibi görüyor, dertlerini dinliyor ve onlara tavsiyelerde bulunuyor.

Suzan, bir ev kadını. Hayatını çocuklarını ve eşini "çekip çevirmeye" adanmış, üniversiteyi bitirmesine rağmen hiç çalışma hayatına atılmamış. Evinin kadını olmayı seçmiş.

Hatice, hiç evlenmemiş ve bir şirkette 27 yıldır sekreterlik yapıyor. Patronunun sağ kolu. Şirkette her şey ondan soruluyor. Patronunun, eşine aldığı doğum günü hediyelerini bile o seçiyor.

Bu üç kadın da Anne.

O, Yunan mitolojisinde Zeus'un karısı Hera'dır. İtaat etmeyen diğer tanrı ve tanrıçalara gazabını yağdırır.

O, bereket tanrıçası Demeter'dir. Çocuğunun koruyucusudur. Yeraltı dünyasına Hades tarafından kaçırılan kızı

Persephone için dokuz gün ve gece yas tutan Demeter'in üzüntüsüyle kış kıtık içinde geçer. Zeus'un yardımıyla kızına kavuşur ve mevsimler geri döner.

Anne, kimliğini ve doyumunu yardım etmekte, korumakta ve başkalarını destekleyici konumda olmakta bulur. Anne demek, hayat veren demek. Nerede yardıma ve desteğe ihtiyacı olan biri varsa o oradadır. Sıkıntıda olanları rahatlatmayı, bakmayı, ilgilenmeyi görevi bilir. Büyük bir firmada çalışan bir Anne, çantasının ve çekmecesinin her türlü ilaçla dolu olmasını "ihtiyacı olanlar için hazırlıklı olmalı" diye açıklamıştı. Gerçekten de başı ağrıyıp aspirine, regl sancısı çekip ağrı kesiciye ihtiyacı olanların şirketteki değişmez adresiydi. Çekmecesinde iğneden ipliğe kadar acil durumlarda gerekebilecek her şey mevcuttu.

Anne çalışsa bile ailesini ihmal etmeyecek şekilde hayatını düzenler. Eşinin ve özellikle çocuklarının her ihtiyacıyla yakından ilgilenir. O küçük yaştaki çocuklar için ideal bir annedir. Okul aile birliğinde öğretmenlerle birlikte şevkle çalışanlar onlardır. Veli toplantılarına daima katılan, hatta ders yılı içinde öğretmenlerle toplantılar dışında da ilişki kuran onlardır. Anne, çocuğunun kreşteki yaş günü partisi için önemli bir iş görüşmesini bile erteleyebilir.

Öğretmenlik, hemşirelik, sosyal hizmetler gibi şefkat isteyen işler Anne'nin en yaygın olarak seçtiği mesleklerdir. Kendisinin yardımına ve desteğine ihtiyaç duyan insanlara, yardımını kendisini tüketene kadar verir. "Senin için saçımı süpürge ettim" sözünü Anne'ler söyler.

İşyerlerinde herkesin doğum gününü hatırlayan, önemli günleri organize eden, işyerine pasta börek getirip iş arkadaşlarına ikram eden onlardır.

Evine misafir olarak gittiğinizde sizi mükemmel şekilde ağırlayan, ihtiyaçlarınıza duyarlı olan yine onlardır.

Sabırlı olmak, sevdiklerinin ihtiyaçlarını kendi ihtiyaçlarının önüne koymak, aile değerlerine önem vermek, gelenekleri sürdürmek Anne'nin temel değerleridir.

Koruma, bakım, yönlendirme, tavsiyede bulunma, beslenme ve barınağın en iyi şekilde sağlanması görevlerini üstlenen Anne, başkalarının kendisine ihtiyaç duyduğu ilişkilerde rahat eder ve kendisini yararlı hisseder. Kendisiyle eşit konumda ve onun korumasına kollamasına ihtiyaç duymayan biriyle ilişki kurmaktansa, kendisine ihtiyaç duyulan bir ilişki içinde olmak onun için daha önemlidir. Aile, arkadaşlardan önce gelir. Aile bağlarına önem verir. "Et tırnaktan ayrılmaz" sözünün mucidi de onlardır. Kalıcı ilişkilerde rahat eder. Yeni ilişkilere, ancak kendi anlayışına uygunsa açıktır. Evlilik yoluyla oluşan yeni akrabalar, eşinin patronu, ortağı ya da önemli müşterileri ile olan "resmi" ilişkiler itinayla sürdürülmelidir. Uyumlu ortam yaratmak onun özelliğidir ve diplomasi konusunda uzmandır.

Evlilik konusunda Anne, koca adayının kariyerine, sosyal statüsüne, saygınlığına ve ailesi için sağlayacağı ekonomik güvenceye önem verir. Evlilik kontratı olmaksızın bir ilişki yaşıyorsa bile bu Derya Tuna'nın İbrahim Tatlıses ile, Türkan Şoray'ın Rüçhan Adlı ile uzun yıllar süren ilişkisi gibi toplum gözünde "eş" konumunda durduğu ve kabul gördüğü "saygın" ilişkiler biçiminde olur. Bir ilişkiden öbürüne atlayan bir Anne pek olmaz.

Çocuklar doğduğunda eşinin babalık rolü, eşlik rolünün önüne geçmelidir. Eşinden bahsederken genellikle eşinin ismini değil, "babamız" ya da "kocam" gibi konumsal sıfatlar kullanır. Eşinden Ahmet Bey, Mehmet Bey olarak resmi biçimde bahseden Anne'lerin sayısı da az değildir. Çocuklarına "Babamız eve geldiğinde akşam yemeğini yiyeceğiz" diyen kadın bir Anne'dir.

Kendi bakış açısına göre, ailesinin düzenine karşı en

ufak bir tehdit hissettiğinde, kocasının bir hobisinden, bir arkadaşından ya da kariyer seçiminden bir anda desteğini çeker. Çünkü Anne risk almaktan pek hoşlanmaz. Ailenin güvencesi her şeyden önemlidir. Anne'yle evli bir eş, bazen kendisini bir eş ya da koca olarak değil, eve ekmek getirmekle görevli evin büyük oğlu gibi hissedebilir.

Evin düzeni ondan sorulur. Odaların kullanım şekli, mobilyaların seçimi onun görevidir. Kocasının onun seçimini kabul etmelidir. Çocuklar dünyaya geldikten sonra ilgi alanının merkezi çocuklardır. Eşi tahtını yitirmiş ve ikinci sıraya düşmüştür. Anne'yle evli ve kendisi Baba olmayan birçok erkek bu durumda çocuğunu kıskanır ve karısının kendisini geri plana itmesine tepki duyar. Çocuklar, büyüyüp bir yetişkin olsalar bile yine de Anne tarafından kendi hayatları olan bireyler olarak değil, ailenin bir üyesi olarak algılanır. Bu yüzden çocukların evleneceği kişilerin Anne onayını alması ve aileye uygun olup olmaması çok önemlidir. Çocuklar yuvadan uçup kendi ailelerini kursalar bile Anne onların, yakınında, kontrol edebileceği mesafede olmalarını tercih eder. Aynı apartmanda oturlarsa daha da iyidir. Farklı şehirlerde hatta ülkelerde oturuyor olsalar bile çocuklarıyla mümkünse her gün, değilse sıkça telefonda görüşmek, onların ne yaptığını yakından takip etmek ister. Çocukları onu sıkça aramalıdır. Çocuğunun gözünde kıdemli, çocuğunun eşinden önce olmalıdır. Alınan kararlar ona danışılmalıdır. "Ben senin annenim."

Eşinin annesi bir Anne olan genç kadın, kayınvalidesini çok sevse de eşiyle özgür ve rahat olamadıklarından çünkü kayınvalidenin onlar için yaptığı fedakarlıklardan bunaldığını söylüyordu. "Biz kendi hayatımızı yaşamak istiyoruz ama talep etmediğimiz halde kuru temizlememizden akşam eve geldiğimizde buzdolabımızda hazır yemek bulmamıza kadar her şeyimizle ilgileniyor. Evimizin anahatarını geri almak istesek çok kırılacağını, onun iyiliklerinin

değerini bilmediğimizden dolayı üzüleceğini biliyoruz. Çocuk doğurmaya korkuyorum. Çünkü kimse çocuk bakımını ondan iyi bilemez."

Anne ihtiyaç duyulmaya ihtiyaç duyar. Kendisine ihtiyaç duyulduğunu hissetmesi önemlidir. Kimsenin onun yardımına ihtiyaç duymaması başına gelebilecek en kötü şeydir. Varoluşuna bir tehdittir. Anne'nin karanlık yüzü, "iyilikle" sevdiklerini boğmaktır.

Korkularını, dinsel inançlarını, önyargılarını kendi bakımında olanlara aktarabilir. Onların kendi hayatlarını yaşamaları yerine, kendi doğrularına göre yaşamalarını ister. Anne genellikle amaçlarla ve başarılarla ilgilenmez. Ama bazı yılgın Anne'ler özellikle orta yaşta çocuklarını kendi adına başarılı olmaya zorlayabilir. Başarıdan amaç, çevre tarafından saygı görmektir. "Ben bilmem kimin annesiyim", "Bilmem kimin karısıyım" diye övünmeyi seven Anne'leri hepimiz tanırız. "Sen benim kim olduğumu biliyor musun?"

Bir Anne için çocuğunun başarısı kendi başarısıdır, tabii ki başarısızlığı da kendi başarısızlığıdır.

Gerçekten başarılı olduğu halde Anne'nin dediğini yapmadığı, onun doğrularına göre yaşamadığı için çocuklarına ya da eşlerine öfke duyan ve onların başarılarını küçümseyen Anne'ler de vardır. Böyle Anne'lere göre iyi evlat aneye daima minnet duyan, onun dediklerini kabul eden, onun yaptığı fedakarlıkları hatırlayan, onu mutlu etme görevini üstlenen evlattır. İleri yaşlarda fedakarlık sırası evlattadır. "Bize yaşlılığımızda baksın diye doğurdum" diyen Anne'ler bile vardır.

Anne kimlik ve doyumunu fedakarca vermekte bulur. Bu fedanın "kar" beklentisi, onun değerinin ve öneminin daima bilinmesi ve hatırlanmasıdır.

Onun bakış açısı kabul görmezse ya da fedakarlığının karı beklediği gibi çıkmazsa her türlü manipölasyonu kullanmaktan hatta gaddarca davranmaktan çekinmez. Hayatını uğruna adadığı kızının kendisini yalnız bırakıp başka eve taşınmasını önlemek için ayılıp bayılan, intihar etmekle tehdit eden Anne, oğlu kendisinin onay vermediği bir şarkıcıyla evlendiği için düğünü basan ve gelinin üzerine şarap döken Anne, yıllardır sadakatle ve fedakarca çalıştığı işyerinden çıkarıldığı için şirketin sırlarını rakip şirkete satan Anne örneklerinde olduğu gibi.

Kendisini tüketene kadar veren Anne, kendisinin de başkalarına ihtiyaç duyabileceğini kabul ve itiraf etmekte zorlanır. Kendine muhtaç olduklarını düşündüğü insanlara gösterdiği sabrı, eşit yaş ilişkilerinde pek gösteremez. Eşit yaş ilişkileri kurmakta zorlanır. Çünkü Anne birileriyle değil, birileri için bir şeyler yapmak ister. Günlük sıradan konuşmalarda bile neyin nasıl yapılması gerektiğini söylemekten ve tavsiyelerde bulunmaktan hoşlanır. Değerinin bilinmediğini hissettiği anlarda anlayışlı olmak yerine haklı çıkmaya, kabul etmek yerine yargılamaya eğilimlidir.

Anne'nin öğrenmesi gereken en önemli nokta, başkalarından beklediği zaman ve ilgi yatırımını kendisine yapabilmesidir.

DOST

Zeliha bir eğlence kadını. Giyinip kuşanıp süslenmeyi, gezmeyi tozmayı eğlenmeyi ve flört etmeyi çok seviyor. Zengin ve güçlü ama yaşı kendisinden oldukça büyük eşinin yanında onu gören nice erkek güzelliğine, gençliğine ve kahkahalarına hayran oluyor. Tabii şanslı kocasının yerinde olmak isteyenlerin sayısı da az değil. Bazı kadınlar ise onu "aptal sarışın" olarak küçümsüyor ve kocasının pa-

rasını yemek için evlendiğini söylüyor. Erkeklerle rahat diyaloga girmesinden dolayı, kocalarını da baştan çıkaracağı korkusuyla nice kadının da hışmını üzerine çekiyor.

Seden, erken yaşta çalışma hayatına atılmış, tutucu ailesinin protestolarına ve kendisini evlatlıktan reddetme tehditlerine rağmen kendi başına yaşamakta ısrar eden, hiç evlenmeyi düşünmeyen ama son sevgilisiyle birlikte yaşayabileceğini söyleyen bir satış görevlisi. Geliri az olmasına rağmen bütçesine uygun tatil yörelerini keşfetmekte usta ve hobileri olan bir kadın.

Sibel evli, iki çocuk annesi ve bir Amerikan firmasında üst düzey yönetici. Şirkete getirdiği yeniliklerle tanınıyor. Eşine de çocuklarına da arkadaş bir kadın. Geniş çevresi ve radikal düşünceleri var. Çocuklarına tanıdığı aşırı özgürlükten ve yaşadığı bohem hayattan dolayı bazı çevrelerin oldukça tepkisini çekiyor.

Bu üç kadın da Dost.

O, mitolojide Afrodit ve Persephone'dir.

Afrodit, okyanusun köpüğünden oluşmuş, Titan Uranus'un kızı, Hephaestus'un karısı, Ares ve Adonis'in sevgilisidir. O, cinsel hazzın aşk tanrıçasıdır. Daima kendisine yeterlidir ve ulaşılmazdır. Dişilik sanatıyla erkekleri bilinçaltının derinliklerine sürükleyen bir tanrıçadır o.

Persephone, Hades tarafından karanlık yeraltı dünyasına kaçırılan bir bilinçaltı dünyası kraliçesidir. Her yıl ilkbaharda yeryüzüne çıkarak, annesi Demeter'le birlikte doğanın güzelliğini ve zenginliğini insanlara sunar.

Dost, kimlik ve doyumunu ilişkiler ve arkadaşlıklar içinde bulur. İnsanlarla entelektüel, spiritüel, duygusal ve cinsel boyutta ilişkiler içinde bulunmaktan hoşlanır. Bunların hepsi bir arada olmasa da. Karşı cinsle arkadaşlık bazında en rahat ilişki kuran da odur, aşık olduğu kişi tarafın-

dan terk edildiğinde en yoğun acıyı yaşayan ve ifade eden de odur. Sürekli hem başkalarıyla hem de kendi benliğiyle ilişki kurma arayışındadır. Ona göre ilişki ve deneyim her şeydir. Başka her şey ikinci plandadır. Arkadaşlık ilişkilerinde kadın erkek ayrımı yapmaz. Çünkü gelişimini bireysel ilişkiler içinde sağlar ve her ilişki yeni ve farklı bir deneyimin kapısıdır. Bu ilişkiler içinde kim olduğunu ve kim olmadığını bulmaya çalışır. Anne'nin kurduğu tebaa-kraliçe ilişkisinin tam zıttı olarak o birebir ilişkiler kurmaktan haz alır. Arkadaşlığını da, aşkını da yoğun yaşar. Güvenilir bir danışman ve ilham verici bir öğretmendir. Dost'un değerleri eşitlik, bireysellik, iletişim ve ilişkilerdir.

Dost, en azından başlangıçta ilgili, destekleyici, başkalarının ilgi alanlarına ve ihtiyaçlarına duyarlıdır. Eşinin, çocuklarının, arkadaşlarının bireysel ilgi alanlarını teşvik eder. Ama artık ilişki onu beslemiyorsa, arkasına bakmadan dönüp giden de odur. Aile imajını korumak, bireysel güvence peşinde koşmak onun önem verdiği şeyler değildir. Bunların hepsini bir deneyim uğruna feda edebilir. Başkalarının onun davranışları hakkında ne düşündüğü de onu pek ilgilendirmez. Geleneksel roller ve başkalarının beklentileri onun hayatını ve davranışlarını yönlendirmez. İlişki içinde ya da dışında Dost'un davranışları genellikle en ılımlı haliyle kuraldışı olarak algılanır. Onu uçuk, kaçık, ahlaksız, marjinal, yaratıcı, delidolu, cesur, sorumsuz, düzen bozucu, çılgın, yenilikçi, kafayı yemiş, doğal, sevimli gibi değişik sıfatlarla tanımlayanların sayısı da az değildir.

Anne için önemli olan sosyal pozisyon ve ekonomik güvence Dost için ikincil önem taşır. Sosyalleşmeyi ve insan içinde olmayı çok sevdiği halde resmi ortamlar ve davetler onu boğar.

Dost'un önemli bir özelliği erkeğin iç dünyasıyla bağlantıya geçmesini sağlayabilmesidir. Genellikle hayatının ikinci yarısında, erkeği bilinen erkek sorumluluklarının dışına çıkıp daha bütünsel bir varlık olmasını teşvik eden odur. Roller ve kurallar içinde yaşamayı sevmeyen Dost, bu özelliğiyle erkeği bilinçaltıyla bağlantı kurmaya teşvik eder. Çoğu erkeğin hayatının bir döneminde kendisini derinleşmeye, rollerden özgürce kendini ifade etmeye teşvik edecek bir Dost'a ihtiyacı vardır. Bu Dost, erkeğin eşi, sevgilisi, kızı, arkadaşı ya da annesi olabilir.

Eğitimlerde her erkeğin hayatının bir döneminde Dost'a ihtiyacı olduğunu söylediğimde hemen erkek katılımcılar arasında gülüşmeler başlıyor. Anne'ler de bundan pek hoşlanmıyor. Dost'un erkeklerle ilişkisinin daima cinsellik içermediğini vurgulamakta yarar var. Ama Türkçe'de "dost tutmak" diye bir kavram da var. Erkekle evlilik dışı ilişki yaşayan kadınlar halk arasında böyle tanımlanıyor. Zaten bu kadınlar da erkeklerle toplumsal kabul gören rollerin dışında ilişki yaşıyor. Tam Dost'a özgü.

Bir Anne'nin toplum kurallarının dışında ve ikinci kadın olarak bir ilişkiyi sürdürmesi zordur. O, konum ve toplumsal saygınlık ister. Bir erkeğin resmi karısı olmak bir konumdur. Eş olma konumu. Bir Anne esas kadın olmadığında ya da asla erkeğin karısını boşayıp onunla evlenmeyeceğine kanaat getirdiğinde ilişkiyi bitirir. Bir takım nedenlerden dolayı evlilik olamasa bile erkek onun esas kadın olduğunu açıkça çevresine göstermek zorundadır. Bu kadınlar, kendilerini topluma saygın eş konumunda kabul ettirir. Hele bir de doğurursa, erkeğin gözünde "çocuğumun anası" konumundadır artık.

Dost ise bu ilişki ona bir şekilde doyum verdiği sürece toplum kurallarına aldırılmaz. Ama ilişkiden sıkıldığında da onu hiçbir şekilde ilişkiyi sürdürmeye zorlayamazsınız.

Bazı erkekler eşleriyle iç dünyalarını pek paylaşmaz ama dertlerini ve iç dünyalarını rahatça paylaştıkları kızları, anneleri, kız kardeşleri ya da kadın arkadaşları (sahiden sadece arkadaş) vardır. Büyük olasılıkla bu erkeklerin eşleri Anne, iç dünyalarını rahatça paylaştıkları kadınlar ise Dost karakterindedir.

Bir Dost'un sanat ya da entelektüel yanı varsa, en yaratıcı ve üretken dönemlerini bir ilişkinin coşkusu içindeyken yaşar. Kendi sanatsal yönünden ya da şair ruhuna sahip olduğundan haberdar olmayan bir kadın, bir ilişkinin etkisiyle şiir yazmaya ya da yaratıcı yönlerini ifade etmeye başlıyorsa büyük olasılıkla Dost karakterlidir.

Dost, bazen kavgacı ve saldırgan olabilir. Gerginliği ve şiddetli münakaşayı sevdiği için değil, ilişkiye zarar veren gizli çıkarları ve bilinçaltı duyguları açığa çıkarmak için yapar. Farkında olarak ya da olmayarak aldığı bu tutum aslında ilişkiyi geliştirmek ve karşısındaki insanın içindeki gerçeği ortaya çıkarabilmek içindir. Anne'nin özelliği olan diplomasi Dost'ta daha zayıftır. Çünkü gerçeği, ortama uymaya tercih eder. Gelişkin bir Dost, birebir ilişkilerinde sabırlı ve vefalıdır ama kendi ihtiyaçlarını ve seçimlerini göz ardı edecek kadar değil.

Bazı Dost'lar, ilişkilerinde çok verici gibi görünebilir. "Sen ne istiyorsan öyle olsun" yaklaşımları sanki kafalarının içinde bir beyin yokmuş gibi algılanabilir. Kendileri için düşünmeyip başkalarının isteklerini kabullenmeleri, onların sevgi ifadesidir. Bu sevgi ifadesi sömürdüklerini fark ettikleri ana kadar sürer. Dost, bir anda hayatınızdan yok olduğunda neye uğradığınızı şaşırırsınız. O şimdi bir başkası ile ilişki deneyimi yaşamaktadır. Sömürü ilişkisi farklı bir insanla kendini tekrar etse bile, Dost için bu yeni ilişki bir deneyim kapısıdır. Tıpkı bir dersten ikmale kal-

mak gibi, Dost aynı dersi tekrar ettiğini fark etmeden aynı ilişkiyi farklı bir partnerle tekrar edebilir.

Dost, çocuklarını da kendine özgü kişiliği ve yeteneği olan bir birey olarak görür. Bu nedenle bir Anne'nin bebeklere olan düşkünlüğü onda pek yoktur. Çünkü bebeklerle bireysel iletişim kurulmaz. Bebeklerin anneye tümüyle muhtaç dönemleri, Dost için ayak bağıdır. Hatta yetişkinlerle ilişkilerine ve sosyal yaşamlarına engel olduğu için doğum sonrası depresyona girenlerin çoğu da onlardır. Keşke çocuklar kendisine bu kadar muhtaç olarak doğmasa. Kucağındaki emzirdiği bebeğine sorunlarını anlatan bir Dost tanıdığımı gördüğümde anneliğin herkes için olmadığını derinden anlamıştım. İşine dönebileceği günleri bebeği daha üç buçuk aylıkken ipe çekiyordu.

İleri yaşlarda çocuğunun başarısını kendi başarısı olarak algılamadığı gibi, başarısızlığından da bir suçluluk duymaz.

Gelişkin olmayan bir Dost, çocuklarının yaşına uygun olmayan bilgi ve deneyimleri paylaşarak onlarla arkadaş olmaya çalışır. Oysa çocukların bir anneye ihtiyaçları vardır, arkadaşına değil. Onların zaten kendi arkadaşları vardır.

Çocuklarla arkadaşlarımızla olduğu kadar eşit bir ilişki kurmak ayrı şeydir, onların arkadaşı olmaya kalkışmak ayrı.

Keşke çocuklar, iki anneli olarak büyüyebilseydi, buluş çağına gelene kadar bir Anne anneleri, buluş çağından sonra bir Dost anneleri olabilseydi diye düşünürüm.

İş yaşamında Dost, ilişkilerini bireysel olarak kurar. Pire için yorgan yakabilir. Bu yüzden "bütünün iyiliğini" gözden kaçırabilir. Oysa Anne öncelikle bütünün iyiliğine ve uyumuna odaklanır.

Dost, ilişkinin ne olduğunun ve ne olmadığını tanımasını yapmayı öğrenmek zorundadır. Bir Anne'nin ilişkiler

konusunda sahip olduğu çerçeveye sahip değildir. Bir kayınvalide, Anne için bir kayınvalidedir ve konumu gereği elden geldiğince nazik davranılacak, gerekirse ailenin bütünlüğü için katlanılacak bir kişidir. Dost için ise ilişkide zevk alınacak ya da alınmayacak bir kişi. Katlanmak mı? Belki bir süre. Ama çok uzun değil.

Aşk meşk ilişkilerinde ilişki bir başka boyuta taşındığında, kendisi hazır olmasa da ilişkinin eski şekliyle bitmesi gerektiğini öğrenmek zorundadır. İlişki aralıklarında sırf canı sıkıldığı ya da bir amacı olmadığı için yanlış ilişkilere saplanmamayı ya da uygun olmayan zamanlarda ve uygun olmayan kişilerle bir ilişki tuzağına düşmemeyi de er ya da geç öğrenmek zorundadır.

Eğer bir eğitmen, psikolog, öğretmen konumunda ise, duygularla özdeşleştii kişilerle ilgili yorumlarında yarardan çok zarar verebileceğinin farkındalığını kazanmak zorundadır.

Gelişkin olmayan bir Dost coşkuludur ama anlayışlı değildir. Bir ilişkiden diğere geçerken başkalarını kolayca feda edebilir. Çünkü kendisine hayrandır. Seçimlerinin başkaları üzerinde nasıl etki yaratacağına pek kafa yormaz. İlişkilerden kazanacağı deneyimler, onun için ilişkinin ya da ilişkide olduğı kişinin kendisinden daha önemlidir. "Bu kişi bana istediğim deneyimleri sunmuyorsa gitmeliyim" yerine, "Bu ilişkiden ne öğrenebilirim"e odaklanmayı öğrenmek gelişimi için önemlidir.

Dost'un öğrenmesi gereken en önemli nokta, başkalarından beklediğı zaman ve ilgi yatırımını kendisine yapabilmesidir.

Ne komik. Anne'yle aynı değil mi?

İşte bu gelişkin olmanın özelliğı. Gelişkinlik kendine zaman, ilgi ve bilgi yatırımı yapmayı gerektiriyor.

Gelişkin Olabilmek İçin Anne ve Dost Neyi Öğrenmeli?

1) Anne, koruduğu kolladığı insanların kendisinden bağımsız olmalarını, özgürleşmelerini desteklemeyi ve kendi öz sorumluluğunu alarak kendisi için de yaşamayı ve özgürleşmeyi öğrenmek zorunda. Anne'nin birey olmayı öğrenmesi gerekiyor.

2) Dost, özgürlüğünün bedeli olan öz sorumluluğunu üstlenmeyi, başkalarını da özenle desteklemeyi ve özgürlük adına sorumluluktan kaçmamayı öğrenmek zorunda. Aynı zamanda Dost'un bütünün bir parçası olduğunu öğrenmesi gerekir.

Öğrenilmesi gereken ders aynı. Sadece derslerin sıralanması farklı.

Anne'yle Dost arasındaki en belirgin ayrılık, Anne'nin birileri *için* bir şeyler yapma ihtiyacı varken, Dost'un birileri *ile* bir şey yapma ihtiyacının olması.

Anne değerlilik, Dost yeterlilik peşinde koşar. İkisi de kendisini değerli ve yeterli hissetse bile.

Anne değerli olma konusunda unvan ve konumlara sığır, kendisine muhtaç insanlar üzerindeki etkisi doğrultusunda kendisini değerli hisseder. Dost ise eşit ilişkilerde kendini yeterli görmekle kendini değerli hisseder.

AMAZON

Hülya, çalıştığı şirkette kısa sürede üst düzey yönetici konumuna gelmiş azimli, tuttuğunu koparan ve rakip şirketler tarafından transfer edilmek istenen bir yönetici. Başarılı bir ekip lideri. Bir işin yapılması için size söz vermişse muhakkak yerine getirir.

Adile, yaptığı işi "rant pazarı" olarak niteleyen ve danışanlarını "yolunacak kaz" olarak gören bir psikolog. Bilgisi olmadığı konularda bile günün moda "alternatif" terapisi her ne ise anında onun "uzmanı" olan, başka eğitimcilerin eğitim materyallerini bir şekilde eline geçirerek kendi hazırlamış gibi kullanan, rüşvet yağcılık ne gerekiyorsa yaparak şirketlerle iş bağlayan, kendisini ve sürekli vurguladığı psikologluk unvanını çok iyi pazarlamayı bilen iş bitirici bir "iş kadını".

Meral, çocuklarını baleden piyanoya, İngilizce'den matematiğe o kurs senin bu kurs benim dolaştırmaktan ve aşırı temizlik tutkunu olmasından dolayı gününün bir dakikası boş geçmeyen bir ev kadını. Evine gelen temizlikçi kadınlar Meral'in taleplerine en fazla bir ay dayanabiliyorlar. Kendisi de en az onlar kadar ev temizliğinde çalışıyor.

Bu üç kadın da Amazon.

O, Athena'dır. Zeus ve Metis'in kızıdır. Zeus'un başından yaratıldığı için erkek enerjiyle yaşar. Kahramanların yardımcısıdır. Uygarlığın tanrıçası olarak insanlara zeytin ağacını sunar. Perseus'un Medusa'yı öldürmesine yardım ettikten sonra zırhını yılan saçlı başla süsler.

Amazon'lar, kendilerine yeten, kimlik ve doyumlarını dış dünyayı kontrol etmekte bulan, başarı odaklı kadınlardır. Amazon'un enerjisi ve başarı dürtüsü onu, hedeflediği alanda sadece iyi olmaya değil, en iyi olmaya yönlendirir. Başarı ve rekabet ona enerji verir. Hayatının itici gücü bağımsızlık, güç elde etme ve en iyi olma arzusudur. Planlamayı, organize etmeyi, rekabeti sever. Her zaman kontrolün kendisinde olması ona doyum verir. Etik değerlere sahip bir Amazon, yeteneklerini onurlu bir şekilde kullanır. Ama gelişkin değilse başarıya giden her yol mubahtır. Bu yolda kimin zarar göreceğinin önemi yoktur.

Politikadaki kadınların büyük bir kısmı, isim yapmak uğruna her yolu deneyen ve medya dünyasında sıkça yer alan şarkıcıların, oyuncuların, mankenlerin, iş dünyasındaki aktif kadınların, sporcuların, hiyerarşik yapılanmalar içinde tepeye tırmanan yöneticilerin, başarılı iş sahibi kadınların çoğu Amazon'dur. Rekabet ve başarı neredeyse onlar oradadır. Dışadönük bir Amazon, bulunduğu ortamda kendini görünür ve tanınır kılmayı bilir. Ama bunlardan her Amazon'un prestijli ve göz önünde işlerde çalıştığını sanmayın. Disipliniyle sınıfında düzeni sağlayan bir öğretmen, ofiste çalışanların organizasyonunu etkin bir şekilde düzenleyen sekreter, evi çekip çeviren, çocuklarının en iyi ve disiplinli şekilde yetişmesi için koşuşturan ev kadını, insanların bilinmeyene olan merakını sömürerek medyumluk ya da falcılıkla köşeyi dönen kadın da bir Amazon'dur.

Ama ev kadını Amazon'lar bir süre sonra ev dışında bir takım faaliyetlerin arasına girmekte gecikmezler. Bu kura-biyeyi en iyi pişirenler derneğini kurmak olsa bile.

Sanatçı ruhlu Amazon'ların ürettikleri eserlerdeki temel karakterler de, bağımsız, başarı, güç ve kontrolü ellerinde tutan tiplerdir. Feminist Amazon'lar, kadın sanatçı, kadın yazar, kadın sporcu kimliklerini vurgular. Kadın kimliğini ön plana çıkarır. Kadının adı yok diyerek kadının varlığını tescil etmek ister.

Gelişkin bir Amazon kendi değerlerini ve duygularını, başarı ve haklı olmak uğruna feda etmez.

Erkeklerle ilişkilerinde, Amazon kadın, erkeğe ilişki (iş) ortağı olarak bakar. İlişki onun için bir ortaklıktır. İlişkinin bitmesini başarısızlık olarak algılar. Çektiği acı da ilişkinin bitmesinden ziyade ortaklığın başarısızlığından duyulan sıkıntıdır. Amazon için başarısız olmak tahammül edilemez bir şeydir.

Amazon bir anne, çocuklarını da başarıları ölçüsünde değerlendirir. Amaç yapmak ve başarmaktır, öğrenmek ve kişinin kendisi olması değil.

Çocukları kendi varlıkları için değil, yaptıkları ile değerli olacaklarını erken yaşta hisseder. Mükemmeliyetçi bir anne olarak çocuğun niye 10 yerine 9 aldığına odaklanabilir. Evi tertemiz olsa da küçük bir toz parçası onu rahatsız edebilir. Bu yüzden ev kadını bir Amazon annenin aile üyelerine "takmaması" için ev dışında aktivitelere ihtiyacı vardır. Eğer ev dışında birtakım aktiviteler içinde olursa hem eşiy-le hem çocuklarıyla ilişkisi daha sağlıklı olur.

Kendi sınırlarını bilmeyi öğrenmeyen bir Amazon, başkalarının hata ve başarısızlıklarına odaklanır. O bir mükemmeliyetçidir. Bir iş yapılacaksa kendisi bunu en iyi yapandır. Başkalarının çabalarını takdir etmediği gibi, mükemmellik ve isim yapmak adına onların projelerini ve yaptıklarını kendine mal edebilir. Gelişkin olmayan bir Amazon patronun yanında çalışmak zordur. Eğer bir çalışansa onunla ekip çalışması hepten zordur. Patron olarak da, çalışan olarak da sizin projenizi kendisininmiş gibi sunmakta tereddüt bile etmez. Kadın bedenindedir ama erkek dünyasının rekabetçi değerlerini ve kavramlarını kendine düstur edinmiştir. Onlar erkek kadındır. Cesur, rekabetçi ve kıyasıya mücadeleci.

Dört kadın karakteri arasında içindeki erkek enerjiyle en çabuk ilişkiye geçen odur. Amazon'un ilkel versiyonu tehlikeli ve zarar verici, gelişkin versiyonu ise tadına doyum olmayan azimli ve cesur, örnek alınacak bir kadındır. Tansu Çiller, Nazlı Ilıcak, Semra Özal, Hülya Avşar, Betül Mardin, Türkan Saylan, Halide Edip Adıvar, Jeanne d'Arc, Eleanor Roosevelt, Jackie Kennedy, Hillary Clinton... Amazon'un değişik gelişkinlik seviyesi versiyonlarının birkaç örneği.

MİSTİK

Esra, Oxford Üniversitesini bitirmiş olmasına ve Türkiye'ye döndüğünde bir süre "Halkla İlişkiler" bölümünde çalışmasına rağmen mutsuz olup yemek danışmanı ve eğitmen olmaya karar vermiş ve hobisini işe çevirmiş. Şu anda haftada altı gün ve günde 14 saat çalışmasına rağmen mutlu bir aşçı. Yemek yapmak ve yemek yapmayı öğretmek onun için sanatsal ve kültürel bir faaliyet.

Sibel, politikacı kocasının resmi hayatına katılmayı sevmeyen, gösterişli hayat içinde bir koket olmak yerine, zamanını kendini geliştirme ve spiritüel alanlarda eğitim veren yerlerde geçirmeyi seven, çok okuyan ve resim yapan bir ev kadını.

Nerime, bir havayolu şirketinden emekli olduktan sonra, bir sahil köyüne yerleşip kafe açan ve yoga öğreten hiç evlenmemiş bir eski hippî.

Bu üç kadın da Mistik.

O bir Artemis. Apollo'nun ikizi ve Zeus'un kızı. Ay ve avcılık tanrıçası. Kadının regl, doğum, kürtaj ve menapoz gibi dönemlerinin büyücüsü. Yalnızlığı seven kendine yeterli bir bakire tanrıça. Dokunulmamış ve uygarlığın girmediği ormanların tanrıçası.

O bir Psyche. Afrodit'in kıskançlığını uyandıran bir fani. Ölüme mahkumken Eros tarafından kurtarılıyor. Eros ona kendi doğasını görmeyi yasaklıyor. Merakına yenilerek Eros'un güzelliğini gören Psyche, Afrodit tarafından dört aşamalı bir teste tabi tutuluyor. Her görevde Psyche kendi ruhunun boyutlarını ifade ediyor. Ruhunun zenginliğini ifade ettiğinde Eros'a kavuşuyor.

Tanımı ve anlaşılması en zor kadın karakteri Mistik'tir. Mistik kadın, görünen somut dünyadan çok, görünmeyen

soyut dünya ve bilinçdışı dünya ile ilgilidir. Yüzeyselin ardındaki derin, ezoterik bilgileri algılamaktan ve başkalarına "görünmeyeni" gösterebilmekten kimlik ve doyum bulur. Bir olayın ya da kişinin davranışının ardında yatan nedeni kolaylıkla görebilir. İnsanların bilinçaltı psikolojik ihtiyaçlarına inanılmaz duyarlıdır. Toplum tarafından anlaşılamadığı için tarih boyunca karakterinin özelliğinin bedelini toplumdaki dışlanarak ya da cadı veya büyücü olduğu gerekçesiyle canıyla ödeyenler de onlardır. Günümüzde de akıl hastanelerinde olan kadınların çoğu, aileleri tarafından bile anlaşılamadığı için değişik psikiyatrik tanılarla oraya yatırılmış Mistik'lerdir.

Mistik deyince genellikle astroloji, fal, grafoloji, meditasyon, reiki, biyoenerji, hipnoz gibi alanlarda uğraşan, sol beyin hakimiyetindeki toplumun hafife aldığı kişiler akla gelir. Bu konularla uğraşan çok sayıda Mistik olsa da, onları pek tanımazsınız. Televizyonda, basında sıkça karşılaştığınız bu alanda isim yapmış, işi gösteriye ve ticarete dökmüş kadınların çoğu Mistik değil, insanların bilinmeye olan merak ve ilgilerini kazanç kapısına dönüştürmüş sezgileri güçlü Amazon'lardır. Mistik bir eğitmenden kendisini "uzman" olarak yutturmaya yetecek kadarını öğrenip ya da konuyla ilgili birkaç kitap okuyup ortaya çıkan bu tür insanların sayısı ne yazık ki az değil. Bunlardan bazıları medyatik birkaç ünlünün danışmanlığını(!) yaparak isim yaptığı için kendileri de "ünlü" olmayı başardı. "Ünlü uzman" kişilere talep çok olur.

Edebiyat, şiir, yazarlık, bestecilik, heykel, resim gibi değişik sanat dallarında ve yaratıcı alanlarda uğraşan kadınların çoğu Mistik'tir. Mistik için ruhun beslenmesi, maddi başarı ve ünden daha önemlidir. Psikoloji ve psikolojik danışmanlık gibi insan ruhunun ve duygularının labirentlerinde dolaşılacak alanlar Mistik'in doğal alanıdır. İn-

sanların söylemediklerinden yola çıkarak ve söylediklerinin satır aralarını algılayarak kişinin kendi gerçeğine ulaşmaya çalışmasına yardımcı olmak, bilginin yanı sıra bilinçaltıyla bağlantı kurabilme yetisini de gerektiriyor.

Mistik, aynı anda iki ayrı dünyada yaşıyor gibidir. Yaratıcılık gerektiren alanlarda üreten ve bundan doyum alan Mistik kadınlar daha geniş bir realiteyle bağlantı halinde olduklarını hisseder. Yaratıcılık denilen şey zaten ilham perisiyle yakın ilişki içinde olmayı gerektirmiyor mu?

Mistik kadın genellikle sıra dışı bir kadındır. Onu "uçuk kaçık" olarak da tanımlayanlar vardır. Başkaları tarafından nasıl algılandığı ile pek ilgilenmez. O yaşamı yorumlamayı sever. Ekonomik güvence ve bireysel güç sahibi olmak o kadar önemli değildir. Kendisini takvime bağlayan amaçlar onu motive etmez. Kendisinin zıttı olan Amazon'a enerji veren rekabet, onu boğar ve yorar.

Çocukluk ve gençlik dönemlerinde somut ve kuralları olan dünya ile daha geniş bir realiteyle bağlantı halinde olan iç dünyasının çelişkileri arasında bocalar ve çalkantılı duygusal iniş çıkışlar yaşar. Beyninden geçen düşüncelerin nereden geldiği konusunda karmaşa ve odaklanma sorunu yaşayabilir. Bu da ailesini endişelendirir. Nereden geldiğini henüz keşfedemediği orijinal düşünceleri yaratıcılıkla bir yere kanalize edemezse psikolojik sorunlar yaşayabilir. Ne yazık ki birçok Mistik çocuk ve genç kız, "Hobilerin zamanı değil, şimdi dersini çalış" ya da "Bu aptalca düşünceler de nereden aklına geliyor", "Sen kendini ne sanıyorsun" gibi teşvik(!) edici sözlerle büyükler tarafından adım adım duygusal çalkantıların batağına itilir. Sonra gel-sin türlü çeşitli markalarda ilaçlar, antidepresanlar, o doktor senin bu doktor benim dolaşmalar.

Evli ablası tarafından aileden gizlice eğitimlerime katıl-

ması için getirilen on dokuz yaşındaki genç kızı hatırlıyorum. Ailesinin onu götürdüğü psikiyatristin verdiği ilaçları almamakta direndiği için ailesi tarafından sorunlu bir insan olarak algılanıyordu. Psikiyatrist de ona "kişilik bozukluğu" teşhisini koymuştu.

Genç kız, kitaplarımın hepsini okumuş ve "Beni anlayacak tek insanın Nil Gün olduğuna inanıyorum" diyerek ablasını kendisine destek vermesi konusunda ikna etmeyi başarmıştı.

Genç kız eğitimlerin tümüne katıldı. Şu anda üniversite son sınıfta okuyan sağlıklı ve başarılı bir öğrenci. Eğitim sırasında Mistik karakterin özelliklerini anlatırken yüzünün aldığı ifadeyi hiç unutamam. Kendisinin de bir Mistik olduğunu anlamıştı. İnsanın kendisini keşfetmesinin, kendisini tanımaya başlamasının getirdiği özgürlüğün yüzünde yansıyan parlaklığı bambaşkadır. Anlamanın ve anlaşılmanın özgürlüğü!

Olgunlaşmamış Mistik, bazen insanların hazır olup olmadığını dikkate almaksızın onlarla ilgili algıladığı bilinçdışı bilgiyi aktarabilir. Bu da doğal olarak ona karşı bir tepkiye yol açar. Bilgeliğini ve seçiciliğini geliştirmezse hem kendisine hem başkalarına zarar verebilir. Bir Mistik'in en çok ihtiyaç duyduğu şey güçlü bir insanın sevgisi ve anlayışı ya da onun "bilme" yeteneğinin getirdiği içsel karmaşayı aşması için, ona destek verecek bir çevresinin olmasıdır.

Bir Mistik'in dikkat etmesi gereken nokta da kendi kişiliğinin ihtiyaçlarını sevdiği erkeğin ihtiyaçlarıyla karıştırmamasıdır. Genellikle Mistik, sevdiği erkeğin ya da onu destekleyen yakınlarının ihtiyaçlarını kendi ihtiyacı olarak benimseyebilir ve ifade edebilir. Bu da bir süre sonra duygusal çalkantıya yol açar.

Gelişkin olmayan bir Mistik verdiği mesajları ve davran-

nışlarını abartabilir. Çoğu Mistik olan sanatçı ve yazarların bazıları eserlerine veya düşünce ve mesajlarına yapılan eleştiriden muaf olmaları gerektiğine inanır. Olumsuz eleştiriler karşısında kabalaşabilir ya da kendilerini haksızlığı uğramış kurban gibi hissedebilir.

Mistik'in en tehlikelisi ise bilinçdışından aldığı mesajları, insanları yönetmek ve koşulları kendi lehine çevirmek için çarpıttır. Tanınmış bir sanatçımızın hayatını beş yıl boyunca cehenneme çeviren bir psikolojik danışman bu tür Mistik'in bir örneğidir. Kadın, sanatçımıza bu tür konularda kitap okumasını bile yasaklamıştı. Sanatçımız, onu dinlemezse öleceğine inanacak kadar Mistik kadının etkisi altındaydı.

Bazı gelişkin olmayan Mistik kadınlar ise iyi fal baktıkları ya da meditasyon yaptıkları için kendilerinin çok özel biri olduğunu etraflarına inandırmaya çalışır. "Ben spiritüelim" sözü, onların çok özel biri olduğunun kanıtı olmalıdır. Spiritüellik kimsenin tekeli altında değildir. Her insan aynı bütünün bir parçasıdır. Spiritüellik bütünün parçası olduğunun BİLİNCİDİR.

Gelişkin Olabilmek İçin Amazon ve Mistik Neyi Öğrenmeli?

1) Amazon dışsal başarının ne kadar büyük olursa olsun kendisine aradığı içsel doyumu getiremeyeceğini, hayatın anlamının küçük şeylerde gizli olduğunu öğrenmek zorunda. Amazon'un başkalarının da ihtiyaç ve isteklerine saygı göstermeyi öğrenmesi gerekiyor.

2) Mistik hayatın derin sularında yüzerken, karada ayakta durabilmeyi, iç dünyasının zenginliğini dış dünyasına da yansıtarak günlük yaşamının sorumluluğunu üst-

lenmeyi öğrenmek zorunda. Mistik'in tutarlı olabilmeyi ve odaklanmayı öğrenmesi gerekiyor.

Amazon ve Mistik'in hayata dair değerleri arasında belirgin fark vardır.

Amazon için başarı ön plandadır. Başarının yanı sıra hayatını da anlamlı kılabilirse ne ala.

Mistik için hayatın anlamını keşfetmek ön plandadır. Hayatın anlamını keşfederken ve gelişirken başarı da gelirse ne ala.

Amazon yeterlilik, Mistik değerlilik peşinde koşar. Amazon başarıları ölçüsünde kendisinin değerli olacağına inanır. Mistik hayatı derin olarak algılayabildiği ve "bildiklerini" başka insanlara aktarabildiği ölçüde değerli olacağına inanır.

Kendisini değerli hissetmek insanın temel ihtiyacıdır.

BÖLÜM

-III-

ERKEK
KARAKTERLERİ

İnsan kurallara sığmaz!

Erkek karakterlerinin dikey sütununda yer alan Baba ve Ebedi Çocuk, birbirinin zıttı olup kişilerin insanlarla olan ilişkilerini etkileyen iki karakterdir. Yatay sütunda yer alan Savaşçı ve Filozof ise yine birbirinin zıttı iki karakterdir ve kişinin hayatla ilgili temel değerlerini oluşturmada etkilidir.

BABA

Ferhat bir şirketin müdürü. Çalışanlarının hakkını koruduğu için şirket çalışanları tarafından çok sevilen biri. Sıkça çalışanları ve aileleri için piknik ve moral geceleri düzenlemesiyle ünlü.

Sinan bir tefeci. Kabadayılığı ve acımasızlığı ile eline düşen iş adamlarına hayatı zindan ediyor. Üniversite yıllarındaki "vukuatlarıyla" övünen bir milliyetçi.

Caner henüz on sekiz yaşında. Hem okula gidiyor, hem çalışıyor. Babası öldüğü için annesi, küçük kardeşi ve yaşlı halasına bakma sorumluluğu onun genç omuzlarında. Onlara iyi bir gelecek ve güvence verebilmenin en büyük hayali olduğunu söylüyor. Ailenin maddi imkanları kötü olmamasına rağmen, Caner çoğu yaşatları gibi yaşamak yerine önce sorumluluklarını bilmesi gerektiğini söylüyor.

Bu üç erkek de Baba.

O, Zeus. Tanrıların tanrısı. Annesi Rhea ile birlikte babası Cronos'u tahtından indiren tanrı. Gökyüzüne hakim olarak kardeşi Hera ile evlendi. Birçok tanrıça ve fani ile ilişki yaşadı. Gücü, vizyonu ve kararlılığı ile herkesi kendine boyun eğdirdi.

Tıpkı Anne gibi Baba da kimlik ve doyumunu himayesindeki insanları koruma ve kollamada bulur. Bekar ve çocuksuz bir Baba da olsa hiyerarşik konumda kendisinin altında ve sorumluluğunda olan kişileri korumayı ve onların ihtiyaçlarını karşılamayı bir görev bilir. Bu kişiler, aile üyeleri, öğrencileri, hastaları, çalışanları, cemaati ya da sorumluluğunu üstlendiği herhangi biri olabilir.

Aile reisi kavramını icat eden onlardır. Kendisine düşen liderlik görevinden hoşlanır. Lider olmak istemesinin amacı güce düşkün olmasından ya da güce tapmasından kaynaklanmaz. Güce düşkün Savaşçı karakterinden farklı olarak Baba, gücü, güçlü olmak adına değil, koruması gerektiğine inandığı kişileri daha iyi koruyabilmek için ister.

Mitolojideki tanrıların Tanrısı Zeus ya da semavi dinlerdeki Tanrı Baba imgesi, bu karakterin koruyucu kollayıcı ve güçlü yanının sembolüdür. O daima kullarının (cemaatinin) yanındadır. Onları korur, yardımına koşar ve ihtiyaçlarını karşılar. Mafya babaları da kendi grubunda olan üyeleri aynı şekilde korur ve ailelerinin ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılar. Boşuna baba lakabını almamışlar.

Ama Baba'nın gazabı da büyük olur. Özellikle kendisine itaat edilmezse. Kendi görevi bildiği konularda disiplinlidir. Aynı disiplini başkalarından da bekler. Kendinden üstün konumda olanlara itaat eder ama kendinin alt konumunda gördüğü kişilerden de itaat bekler. Hiyerarşik yapı-

lanmaları savunan dinsel, askeri, devlet veya iş kurumlarının tepesinde genellikle Baba/Savaşçı karakterindeki insanlar oturur. Baba'nın yolu daima en iyi yoldur. O bir şeye karar verdi mi artık üzerinde tartışmak yersizdir. Zaten amacı da himayesindeki insanları en iyi şekilde korumaktır. Baba'lar en doğruyu bilir. Tıpkı Anne'ler gibi.

Gelişkin olmayan Baba bir diktatöre, astığım astık kestğim kestik birine dönüşebilir. Ama gelişkin Baba katı ve otoriter olmak yerine yol gösterici, şefkatli ve yumuşak yürekli ve koruduğu kişilerin ihtiyaçlarını gözeten duyarlı bir Baba'dır.

Kendisinden yardım istenmesinden hoşlanır. Ama kendisi yardım isteyemez. Başkalarının yardımına ihtiyaç duymak ona ağır gelir.

Sorumluluk üstlenmekten hoşlandığı için çocuklarının kazanmasını istediği ilk özellik, onların sorumluluk sahibi olmayı öğrenmesidir. Bunu başarabilmeleri için de çocuklarının evden ve annelerinden uzaklaşarak hayatı öğrenmelerini sağlamaya olanak tanır. Maddi imkanları olsa da çocuklarının bir eli yağda bir eli balda hazırlap yaşamasına izin vermez. Çocuklar yetişkinliğe hazırlanmalıdır. Sorumluluk ve hayata hazırlanmak onun için çok önemli olduğundan bazen çocuklarının hobilerine ya da yaşları icabı katılmak istedikleri aktivitelere katılmasına izin vermez. Bu da çocukları tarafından otoriter ve bunalıcı bir tavır olarak algılanabilir.

Gelenek ve göreneklerin koruyucusudur. Düzenin değişmesinden hoşlanmaz. Kendi çocukluğunda büyüklerinden ne gördüyse aynı değerleri çocuklarına öğretmek ister. Doğru yol her zaman yapılan ve bilinen yoldur. Muhafazakardır ve içinde yaşadığı toplumun genel ahlak kurallarına önem verir. "Biz ailemizden böyle gördük" sözünü onlar söyler. Söylemini geleneksel değerler ve kutsal aile kavra-

mı üzerine kurmuş politikacıların hangi karakterde olduğunu düşünüyorsunuz?

Politikada faşizm, dinde fanatizm Baba karakterinin karanlık yüzüdür. Kendinden üst konumdakilere sorgusuz sualsiz itaat etmek, kendinden aşağı konumdakilerden sorgusuz sualsiz itaat beklemek.

Baba için her şey değişmeden devam ederse bu, "güven" anlamına gelir. Sistemin ve hiyerarşik yapılanmaların koruyucusu onlardır. Sistemin gediklerini, yanlışlarını ona gösteren kişilere ve düşüncelere tepki gösterirler. Aynı tepki ailesine ve kolektif toplumsal değerlere yapılan eleştiriler için de geçerlidir. Kendi koruması altında olan kişiler arasındaki yenilikçileri, bağımsız düşünenleri desteklemez. Başkalarının "orijinal" ya da "yaratıcı" bir fikir olarak gördüğü bir düşünce ya da uygulama, onun için "düzen bozucu", "ahlaksız" ya da "zarar verici" olarak görülebilir. Buna rağmen çevresi değişim rüzgarından nasibini alsa ya da kontrolünün dışına çıksa bile görünüşü kurtarmaya, toplumsal normlara uygun görünmeye çalışır.

Tıpkı Anne gibi korumasında olan kişiler onun çocukları ya da tebaasıdır. Bu yüzden başkalarıyla eşit ilişkiler kurmakta zorlanır. Sosyal hayatında da bu geçerlidir. Ak-rabalar, müşteriler, çalışanlar, hastalar, mensubu olduğu dernek, din, meslek örgütlerinin üyeleri gibi "resmi" ve "konumsal" ilişkilerinin gerektirdiği birliktelikler onun sosyal hayatını oluşturur.

Gelişkinlik ölçüsüne göre doğal lider de, diktatör de Baba karakterinden çıkar.

Çocuğu olmasa da Süleyman Demirel'e neden "Baba" lakabını yakıştırdılar dersiniz? O koltuğuna mihlanmak isteyen bir Baba... ve Savaşçı.

Karakterlere göre kadın-erkek ilişkilerine daha sonraki bölümlerde değineceğiz ama Baba uyumlu bir evlilik için

genellikle Anne karakterinden bir kadınla evlenmeyi ve çocuk yetiştirmeyi tercih eder. Doğal olarak Anne ve Baba birbirine çekilir. Çünkü ikisinin de hayata bakışı ve sahip olduğu değerler uyumludur. Eşlerin birbirlerine hitabı bile konumsaldır. Eşleriyle ilgili konuşmalarda kocam, karım, bizim Bey, bizim Hanım gibi evlilik kurumunun konumsal ifadeleri kullanılır. (Bu tür kavramların zihnimizde hukuksal karşılıkları vardır. Bizi bu hukukun içinden ilişki kurmaya zorlar. Bize hiyerarşik ilişkideki yerimizi hatırlatır.) Hatta eşlerine Ahmet Bey, Ayşe Hanım diye hitap edenler bile vardır. Muhafazakar Anne ve Baba'ların evliliği içinde yetişen çocukların anne babalarına siz diye hitap etmeleri sıkça rastlanan bir durumdur. Mesafe daima korunmalıdır.

Boşandığı karısının yanında erkek sinek uçmasına tahammül edemeyen erkek tipi de, "O, çocuğumun anası" diyerek eşini yücelttiğini düşünen erkek tipi de Baba karakterindedir. Hayatlarının ikinci yarısında Anne ve Baba, çocuklar yuvadan uçtukten sonra eğer ikinci karakterlerini hayata geçirmezlerse ya da Anne ve Babalıklarını devam ettirebilecekleri bir ortam bulamazlarsa bunalım kaçınılmazdır.

EBEDİ ÇOCUK

Tuna, babasının deyimiyle "hiçbir baltaya sap olamayan biri", son kız arkadaşının ailesinin "kızın başını boş bırakırsan ya davulcuya varır ya zurnacıya" diyerek görüşmesini engellemek istediği yakışıklı ve sevimli 28 yaşında bir genç. İyi okullarda okumuş ve Amerika'da master yapmasına rağmen, babasının ona bulduğu işlerin hiçbirini beğenmiyor, aile zoruyla girdiği işlerde de ancak kısa süre barınabiliyor. Ve hala ana baba parası yiyerek gününü gün etmekle meşgul. Kısa süre çalıştığı yerlerdeki patronlarının hepsinin de onun değerini anlayamayacak kadar aptal olduğuna inanıyor. Bu kadar yakışıklı ve ailesinin zengin

olmasına rağmen kızların da onu kısa sürede terk etmesine bir anlam veremiyor. Kızlar da aptal.

Cem, dindar ve tutucu bir aileden, ailenin onaylamadığı politik görüşlere sahip olduğu için evden erken ayrılmak ve hayatını taştan çıkarmak zorunda kalmış orta yaşlı bir adam. Sakin, güler yüzlü ve sevecen. Bu yaşına kadar otuz küsur farklı işte çalıştığını söylüyor. Hayatının aşkını bulduktan sonra hem iş kurdu, hem çılgın eşiyle birlikte her türlü serüvene atılmaya hazır. Cem'in herkes tarafından en saygı ve hayranlık duyulan özelliği sorumlu, adil, bütünsel ve derin yaklaşımı oluyor.

Gökberk evli, iki çocuklu ve iş sahibi. Yanında çalışan insanlar onun özgürlükçü yaklaşımından ve esnek iş saatlerinden ve birlikte sıkça eğlenmeye gitmelerinden de memnunarlar. Gökberk 20 senelik evliliği süresince yüzü aşkın kadınla birlikte olduğunu arkadaşlarından saklamıyor. (Çapkınlıkları eşinin kulağına geliyor ama eşi, bunca yıldır bilmezden gelmeyi seçiyor.) Kadınların kısa bir macera yaşamaktan keyif alacakları eğlenceli, neşeli ve entelektüel bir erkek.

Bu üç erkek de Ebedi Çocuk.

O, bir Eros. Afrodit'in oğlu. Aşk ve ilişki tanrısı. Okunu fırlattığı herkes aşık olur. Ama kendisi de kendisinin tanrı olduğunu bilmeyen Psyche'ye aşık oldu. Psyche, mum ışığının aydınlığında yüzünü gördüğünde, onu terk etti. Psyche, Annesi Afrodit'in dört basamaklı zor testinden geçtikten sonra tekrar sevgilisine kavuştu. O, sevgilinin kendisine kavuşma çabasında Psyche'ye yardımcı olmadı.

O, bir Dionysus. Zeus ve Semele'nin oğlu. Zeus'un tanrı doğasını bilmek istediği için doğmadan önce yıldırım çarpmasıyla cezalandırılarak öldü. Ama yine Zeus tarafından kurtarılarak Zeus'un kucağında büyüdü. Şarap, haz ve aşırılık tanrısı. Bize çılgınlık olmadan kazanılan bir sağduyunun olamayacağını söyleyen sefa tanrısı.

Hani şu ilk anda karizmasıyla ve sevimliliğiyle size çok sempatik ve esprili gelen ocuk erkekler vardır. Hani şu girdikleri ortama neşe ve coşku saçan erkekler. Tamam, her zaman neşe samasalar da sevimli olduklarını kabul edelim. En azından ilk tanışmada öyle. İnsanlar üzerinde olumlu etki bırakır.

Ebedi ocuk, kimlik ve doyumunu kimlik ve doyum arayışında bulur. Arayışın kendisidir ona keyif veren, bulmak değil. Bu arayıştan da asla yorulmaz. Zıttı karakter olan Baba, kimliğini geleneksel ve çoğunluk tarafından kabul gören değerler üzerine oturtmuşken, Ebedi ocuk kimliğini herkesten farklı olmakta bulmaya çalışır. evresindeki insanların beklentileri ve değerlerinden ne kadar uzaklaşırsa kendisini o kadar farklı hisseder.

Ebedi ocuk, kadın ya da erkek ayırt etmeksizin birçok insanla eşit ilişkiler içinde olmak ister. Hiyerarşik ilişkiler onu boğar. Baba, baba olduğunu bilir ama Ebedi ocuk kadın ya da erkek fark etmeksizin kendisini bulmak için ilişkilerin aynalığına ihtiyaç duyar. Her ilişki yeni bir deneyim kapısıdır. Yeni ilişkilere kapısı her zaman açıktır.

Tüm diğer karakterlerden daha serüvenci bir ruhtur. "Bu hayat benim hayatım. İstediğim gibi yaşama hakkına sahibim" der. Kapalı bir toplumda yaşayan, evini hiç terk etme imkanı bulamamış bir Ebedi ocuk bile kendi muhitinde yine de farklı yaşamaya çalışır. Yeni projelere, yeni fikirlerle, yeni hobilere, yeni arkadaşlıklara daima açıktır.

Gelişkin bir Ebedi ocuk açık fikirli ve yeniliklere kolaylıkla adapte olabilme yeteneğiyle bulunduğu ortama çok şey katar. Daima daha iyi fikirler peşinde olduğu için iş ya da sosyal ortamına tazelik ve canlılık getirir. Uzak diyarlarda gönüllü olarak yardım derneklerinde çalışan onlardır. Araştırmacı özellikleriyle turizm ve tur rehberliği

gibi alanlarda, yaratıcılık gerektiren işlerde çalışan genellikle onlardır. Onlara değişik fikirler üretmeleri için olanak sunun ama asla önceden belirlenmiş saatler arasında çalışmaya zorlamayın.

Büyük ve hiyerarşik yapılanmaların olduğu işyerleri onu boğar. Büyük şirketlerde kazanacağı para ve unvan yerine küçük bir işletmede özgürce çalışmayı tercih eder. Mümkünse hobisi olan bir aktiviteyi işi haline getirerek kendisinin patronu olmayı tercih eder. Tek başına kimseye hesap vermeden çalışabileceği işleri tercih eder. Ama büyük bir şirkette çalışıyor bile olsa, hobilerine zaman ayırmayı hiç ihmal etmez. İşine ayırdığı zaman kadar hobilerine de zaman ayırır. Büyük şirketlerde çalışan Ebedi Çocuk'lar şirketin yenilikçileridir. Eğitim bölümünün sorumlusu iseler, şirket eğitimlerinin sadece iş eğitimleriyle sınırlı değil, bireysel gelişim de içermesine önem verirler.

Ebedi Çocuk'a küçük yaşta sorumluluk aşılalmazsa, sorumluluğu çok geç öğrenir. Hiç öğrenmeden de yaşlanan nice Ebedi Çocuk tanıyorum. Bu tür Ebedi Çocuk kendisine uygun bir iş bulmakta zorlanır. İş ya gönlüne göre değildir, ya özgürlüğünü kısıtlayacak kadar sıkıcıdır ya da onun kendine layık gördüğü işin çok aşağısındadır. Kariyer sahibi olmayı ister ama bir erkek olarak toplum ondan böyle bir şeyi beklediği için. Enerjisini tek bir kariyere odaklamaya hazır değildir. Genç bir Ebedi Çocuk, kız babaları için ideal bir damat adayı değildir.

Bir meslekte belirli bir yere gelmiş ve yaşı olgunlaşmış bir Ebedi Çocuk bile ilgisini çekebilecek yeni bir meslek için gözünü açık tutar. Ekonomik güvenceyi de ailesini de kariyerini de bir serüven uğruna riske atabilir. Gazetelerde bazen 40 yaşından sonra meslek değiştiren kimselerle sıradışı yaşamlar üzerine yapılan röportajlara rastlarız. "Mü-

fettişti, dans öğretmeni oldu" "Doktorluğu bıraktı, müzisyen oldu" "Bankacılığı bıraktı, diplomalarını rafa kaldırdı ve astrolog oldu" türünden haberlere konu olan bu erkeklerin karakterlerinin Ebedi Çocuk olduğuna dair bir şüphe-niz olmasın. Bir Baba'nın doktorluğu bırakıp müzisyen olabileceğini düşünebiliyor musunuz?

Ebedi Çocuk, genellikle kurallar kendisini kapsamıyormuş gibi davranır. Onun özgürlüğünü ve onurunu koruyacak kendine özgü kuralları vardır. Ama er ya da geç aile ya da işyerinde onu onaylamayan Anne ve Baba'larla çatışmaya girer. Gelişkin olmayan bir Ebedi Çocuk, Anne ve Baba'ların gelenek, düzen ve bilinen yola verdiği değerleri anlayamaz. Ona göre bu tür değerler saçmadır ve özgürlüğü kısıtlayıcıdır. Bu noktada Ebedi Çocuk, en öğrenmesi gereken şeyden kaçır: sorumluluktan. Ebedi Çocuk, hiç büyümeyen bir Peter Pan'dır.

Gönül ilişkilerinde Ebedi Çocuk ile onun dişi versiyonu olan Dost, benzerlik gösterir. İkisi de "sev ve terk et" uzmandır. Ama genellikle Dost sevmeye, Ebedi Çocuk terk etmeye daha uzmandır.

Ebedi Çocuk, ilişki biraz sorunlu hale geldi mi çözüm aramak yerine uzaklaşma eğilimindedir. Bu yüzden de hayatı yalnızlıkla doludur. Çok tanışısı vardır ama daima yeni tanışıklıklar peşinde koştuğu için kalıcı ve derin dostluklar kurmaya zamanı yoktur. Dostluk emek, ilgi ve zamanı paylaşarak oluşur. Adres defterleri ilginç birçok isimle doludur ama gerçekten yüreğini paylaşmaya ihtiyaç duyduğu bir anda arayabilecek kimsesi yoktur.

Bir yere ait olma duygusunu hissettiği anda özgürlük tutkusunun onun hapishanesi, kendisinin de bir tutsak olduğunu fark eder. Bu hapishanede yalnızlıktan boğulduğu halde sanki çok arkadaşı varmış gibi davranır, kendinden şüphe eder ama özgüven ondan sorulur. En kötüsü de yal-

nızlığın batağındayken bile herkesin onu çok sevdiğine dair kendisini kandırmaya devam eder.

Bu kısır döngüden çıkmanın yolu öz sorumluluğu öğrenmekten geçer. Öz sorumluluğu öğrenmezse, kimsenin onun ipiyle kuyuya inmeye cesaret edemediği güvenilir bir insan haline gelir -ne iş, ne aşk ne de evlilik ilişkisinde.

İlişkilerde hep almaya odaklanan bir narsis gibi davranıldığı için ilişkiye bir şey katmaya çalışmaz. Başarısızlıkları için başkalarını suçlar, kendi payına düşen sorumluluğu göremediği için de başına gelen talihsizlikleri kendisinin yarattığını kabul etmez. Büyümeyi reddeden Ebedi Çocuk, çok istediği özgün ve özgür birey olmak yerine tipik bir Ebedi Çocuk modeli olarak yaşar ve ölür. Büyümek ve olunlaşmak öz sorumluluk alabilmenin ifadesidir.

Çok kazandığı ve ünlü olduğu dönemlerde parasını har vurup harman savurarak eğlencede özgürce (sorumluzca) harcayan, yaşlandığında ve hastalandığında tek odalı bir ücra köşede kimse tarafından hatırlanmadığı için insanları vefasızlıkla suçlayan eski sinema ya da müzik sanatçıları aklıma geliyor.

Zıt karakterde olan Baba ve Ebedi Çocuk'un gelişkin olabilmesi için birbirlerinden öğrenmesi gereken şeyler var.

Gelişkin Olabilmek İçin Baba ve Ebedi Çocuk Neyi Öğrenmeli?

1) Baba, kendisini kısıkaca alan kolektif değerlerle, kendi değerlerini ayırt etmeyi öğrenmek zorundadır. Yoksa liderliği katı, soğuk ve acımasız olarak algılanabilir. Baba'nın, başkalarının değerlerinin kendisinden farklı olabileceğini, başkalarına kendi hayatları üzerinde özgürce seçimler yapabilme hakkını tanımayı ve esnekliği öğrenmesi gerekiyor. İlişkilerde daha rahat olmayı öğrenmiş bir Baba'nın tadına doyum olmaz.

2) Ebedi Çocuk özsorumluluğu, özsorumluluğu, özso-
rumluluğu öğrenmek zorunda. İnsanların üzerinde yarattı-
ğı ilk olumlu izlenimin hızla olumsuzluğa dönüşmemesi
için almayı bildiği kadar vermeyi ve ilişkilere bir şeyler
katabilmeyi öğrenmesi gerekiyor. Sorumluluk suçlamanın
bittiği yerde başlar.

SAVAŞÇI

İsmail, yanında çalışan insanların kendisinden hayli çe-
kindiği, "böl ve yönet" ilkesini benimsemiş saygın bir iş
adamı. İlk eşi öldükten sonra kendisinden çok genç ve çe-
kici bir kadınla evlendi. Genç eşine ayıracak pek zamanı
yok ama onu maddi bolluk içinde yaşıyor. Her zaman
şık, bakımlı ve güzel eşi kolunda resmi davetlerde boy gös-
terdiğinde diğer erkeklerin kıskanç bakışlarını fark ediyor.

Gökhan, bir devlet dairesinde küçük çapta müdür. Ama
havasından geçilmiyor. O bir müdür. Onun masasında gö-
rünmeyen mürekkeple "burada rüşvet alınır" yazılı. Dokuz
çocuklu bir gecekondü ailesinin tek okumuş ve liseyi bitir-
miş olanı.

Teoman, on altı yaşında. Okulunun basketbol takımında
da, derslerinde de en iyi olmayı kimselere kaptırmayacak
kadar azimli. Ne istediğini biliyor. Hayatını şimdiden plan-
lamış olması, o yaşta çocuklarda sık rastlanan bir şey değil.

Bu üç erkek de Savaşçı.

O, bir Ares. Zeus ve Hera'nın oğlu. Romus ve Romu-
lus'un babası olan Savaş tanrısı. Erkekliğin sembolü. Onun
erkeklik anlayışı fiziksel aksiyon. Ama toplumu da tehlike-
lerden koruyor.

Dişi versiyonu olan Amazon'la çok ortak noktaları olan

Savaşçı karakteri kimlik ve doyumunu dış dünya başarılarında bulur. Savaşçı amaç odaklı ve iş bitiricidir. Görevi başarmak, oyunu kazanmak, planı uygulamak, alanı fethetmek, ödülü elde etmek onun amaçlarıdır. Mücadeleden ve savaşmaktan çekinmeyen rekabetçi bir yapısı vardır. Başarı için kullandığı terimler genellikle savaş terimleridir. Çarpışmak, fethetmek, hücumla geçmek, rakibi alt etmek gibi. Kendisinin tam zıttı karakter olan Filozof'un enerjisini tüketen rekabet, Savaşçı'nın yeteneklerini ortaya çıkarmasını sağlayan yakıttır. Rekabet ona enerji verir. Etrafında olup biten karmaşa ve uyumsuzluktan kolayca etkilenmeyecek kadar soğukkanlıdır. Çünkü enerjisi insanlara değil, hedefe yöneliktir.

Savaşçı, öncelikle toplumda, iş hayatında kendi yerini bulmak ister. Yirmili otuzlu yaşlarda kız babalarının damat olarak istedikleri, toplumun en çok onay verdiği karakterdir. Erkek dediğinin önce sağlam ve iyi gelir getiren bir mesleği olmalı. Ama psikolojide A tipi denilen bu erkeklerin çoğunu orta yaşlarda kalp krizi bekler. Gelişkin Savaşçı'lar alanlarında devrimcidir. Politikada sıklıkla rastlanan bu karakterin gelişkini dünyaya barış getirebilecek kadar güçlüdür. Tıpkı Baba gibi hiyerarşik yapılanmadan hoşlanan Savaşçı'nın Baba'dan farkı güç sahibi olmanın onun amacı olmasıdır. Herhangi bir organizasyonda gücün nerede olacağını hemen fark ederek, amacı doğrultusunda güç merkeziyle işbirliği yapma yoluna gider. Onun için para kadar unvan ve konum da önemlidir. Başkalarının fikirleri ve değerleri genellikle proje ve mücadele kadar önemli değildir. Gelişkin olmayan bir Savaşçı için hedefin önüne çıkan insanları ve fikirleri ezip geçmek sıradan bir olaydır. Başkalarının bundan nasıl etkilendiği pek de önemli değildir.

Odaklanabilme gücü onun en güçlü yanındır. Dünya Gandhi gibi Savaşçı'lardan çok şey öğrendi ama Hitler gibi Savaşçı'lardan da çok çekti.

İş hayatında üst pozisyonlarda sıkça rastlayacağınız Savaşçı'ların öncelikle kazanması gereken şey insan ilişkilerindeki duyarlılıktır. Şirketlerdeki "İnsan Kaynakları" kavramını bulan da büyük olasılıkla bir Savaşçı'ydı. Petrol, enerji, insan... Kaynak kaynaktır. Bir özne değil. İnsan denilen kaynağın yararlılığı bitince limon gibi sıkılıp atılabilir. Bireysel gelişim ve insan ilişkilerindeki duyarlılığa en çok ihtiyacı olduğu halde bu tür şeyleri zaman ziyanlığı olarak gören de onlardır. Şirkete eğitim verilecekse bu sadece iş bazlı olmalıdır. Çalışanların daha mutlu ve doyumlu bireyler haline gelmelerine destek olmak için değil. Bunun şirket için uzun vadeli yararı üzerinde pek düşünmez bile.

Bir Savaşçı insanlarla nasıl iletişim kuracağını, onları anlayabilmeyi öğrenebilir. Ama bu bilgiyi onları amacı doğrultusunda kullanabilmek, manipüle etmek için de kullanılabilir. Amerika'da 70'li yıllarda "İnsanları Nasıl Sömürebilir ve İstediginizi Elde Edebilirsiniz?" başlıklı bir kitabın çok popüler olduğu ve iş dünyasında çok sattığını görmek beni çok üzmüştü. Bu kitap da benzerleri gibi başarı ve zenginlik vaat ediyordu. Yazarını "başarılı" ve zengin kıldığı kesindi.

Savaşçı'ların kadınlarla olan ilişkisi de "fetih" üzerine kuruludur. En güzel, en cazip, en etkileyici, başkalarının imreneceği kadın denilen nesne onun kollarında görünmelidir. En pahalı araba, en pahalı ev, en pahalı kadın...

Bir Savaşçı'yı iş ve politika dünyasında kolaylıkla tanır-sınız. Ama alanları sadece iş dünyasıyla sınırlı değildir tabii. Profesyonel sporcuların çoğu Savaşçı'dır.

Gelişkin olmayan bir Savaşçı'yla (ve de Amazon'la) karşılaşabileceğiniz en tehlikeli alanlar hizmet sektörüdür. Özellikle insanların kendi güçlerini uzmana kolaylıkla teslim edebileceği doktor, danışman, psikolog, psikiyatrist,

öğretmen, din görevlisi gibi konuma sahip olduklarında yeteneklerini, ünlerini, kariyerlerini ve banka hesaplarını güçlendirme yolunda kullanabilirler.

Onları unvanlarını sıkça kullanmalarından tanırınız. Savaşçı doktorların, sağlık uzmanlarının muayene salonlarının duvarları sertifikalarla, diplomalarla, gazetelerde hakkında çıkan haberlerin çerçeveli kupürleriyle doludur. Bir kursta aldığı üç saatlik eğitimin sertifikası bile duvarda asılıdır. Özellikle yabancı bir dildeyse. Kartvizitlerinde sahip oldukları tüm unvanlar sıralıdır. Bir doktor ofisinde prestijli bir liseden alınan diplomanın bile asılı olduğunu gördüğümde çok gülmüştüm. Oysa bir Filozof doktorun duvarında sadece yasaların zorunlu kıldığı diplomalar vardır. Onunla ilgili çıkan yazıları toplamak aklına bile gelmemiştir. Toplamış bile olsa bu kez de koyduğu yeri bulamaz.

Birlikte televizyon programına konuk olarak çıktığım bir psikiyatristin iki cümlede bir "Ben bir psikiyatrist olarak..." diye unvanını tekrar edip durması çok eğlenceliydi.

Eğitimlerimize katılan bir kadın da, kocasının telefonla pizza ısmarlarken bile kendisini, "Ben Dr. bilmem kim" olarak tanıtmamasını bir türlü anlayamadığını söylemişti. Evet. Kocasını bir Savaşçı'ydı. İleri bölümlerde göreceğimiz gelişkin olmayan Baba/Savaşçı karakterinin tipik bir örneği.

Savaşçı tarikat liderlerinin de müritlerini nasıl istismar ettiklerini hepimiz medyadan takip ediyoruz.

Ama bir avukata ihtiyacınız varsa Savaşçı (ya da Amazon) karakterde olması yararınızaadır.

Hayatının ilk yarısında unvan, statü, para gibi somut başarılarla odaklı Savaşçı, özellikle sağlıkla ilgili bir sorun yaşamışsa, hayatın ikinci yarısında bu dışsal değerler önemini yitirebilir. Eğer enerjisini içsel zenginlik ve bilgelik kazanmaya odaklamazsa, ileri yaşlarda huzuru bulması zordur.

FİLOZOF

Erdal, büyük bir sitede bahçıvanlık yapıyor. Onun bitkiler üzerine bilgisine hayran olmamak mümkün değil. Ona "bu gül ne güzel" dersiniz güller hakkında uzmanlaşmadan yanından ayıramazsınız.

Tarık, toplumsal psikoloji ve felsefe üzerinde çok kafa patlatan, çok okuyan, her konu hakkında fikir yürütmekten hoşlanan entelektüel bir "İnsan Kaynakları" uzmanı. Müt-hiş yenilikçi biri. Şirket çalışanlarına sadece bireysel gelişim eğitimleri aldırarak kalmıyor, şarap içme sanatı, okçuluk gibi sıra dışı eğitimler almalarını da sağlıyor.

Ersin, eşiyle üniversite yıllarında aynı politik örgüte mensup olmaları sayesinde tanışmış. İkisi de uzun yıllar hapis yatmış, bugün de yaşlanmalarına rağmen bu kez spir-itüel bir örgütün üyeleri olarak sıkça Hindistan'a gidip gelen hala hippy, hala marjinal yaşayan bir çift. Çiftlik evlerinde meditasyon ve yoga dersleri veriyorlar.

Bu üç erkek de Filozof.

O bir Hermes. Zeus ve Maia'nın oğlu. Tanrıların habercisi. Kanatlı ayakkabıları onu görünmez kılıyor. Civa gibi her an değişken.

O bir Apollo. Zeus ve Leto'nun oğlu. Artemis'in ikiz kardeşi. Sanatın tanrısı. Tanrısı olduğu Bilinç tapınağında, "İnsan! Kendini tanı" yazıyor.

O bir Prometheus. İsmi "öncü düşünce" anlamına geliyor. Zeus'un kurallarına karşı çıkarak insanlığa ateşi armağan eden bir yarı tanrı. Yıldızlara bakarak yön bulmak onun armağanı.

Savaşçı'nın dış dünyaya odaklanmasına karşın, Filo-

zof'un ilgisi yaşam ve anlam arayışına yöneliktir. Dünyasını bir felsefe, değer verdiği bir düşünce sistemi etrafında inşa etmesi onun için önemlidir. Düşünsel, fikirsel ya da ruhsal dünya üzerinde derinlere dalmaktan hoşlanır. Filozoflara sadece akademik dünyada değil, hayatın her alanında rastlarız.

İzmir'in bir köyünde yaşayıp, birkaç kez İzmir'e gitmek dışında başka yerleri hiç görmemiş, köyde hayatını rençperlikle kazanan gerçekten yoksul bir adam tanımıştım. 60 yaşlarında falandı. Benimle tanıştığında ilk talebi kitap oldu. Tek başına yaşadığı kulübesi üç beş gerekli eşyasının ve yer yatağının dışında ağzına kadar felsefe, politika ve psikoloji kitaplarıyla doluydu. Kazandığı üç kuruş parasını kitaba yatırıyordu. Köye uğrayan ya da birilerini ziyarete gelen her insanla tanışmak onun için önemliydi. Köylüler de onu pek seviyordu ve ona "Alim hoca" lakabını takmışlardı.

Filozof dünyayı kendi benimsediği teoriler ve deneyimleri çerçevesinde yorumlar. Kendi zihinsel modeline uymayan bir şeyi uygulamak zorunda kalırsa zorluk çeker. Önce yeni verileri kendi modelinin içine adım adım yerleştirmelidir.

En meşgul zamanında bile bir konu üzerinde uzun uzun düşünmeye vakit ayırır. İnsan ilişkileri de bir vizyonu, bir fikri, bir teoriyi paylaşmak anlamına gelir. Geyik muhabbetinden hoşlanmayan Filozof, bir partide bile derin fikirsel muhabbetler yapmaktan hoşlanır. Dışarıdan izleyenler, bu muhabbeti münakaşa olarak algılasalar bile.

Gelişkin bir Filozof geleceği gören bir "kahin"dir. Geleceğin dünyasının nasıl şekilleneceği konusunda yazan, felsefeler üreten, bilim alanında araştırma yaparak gelişmeler sağlayan ve keşiflerde bulunan onlardır. Minicik bir odanın içinde aylarını, yıllarını geçirip benzin sarfiyatını azaltan

bir alet ya da fermuarı keşfeden onlardır. Işığın üzerinde oturup seyahat etmeyi hayal ederek İzafiyet Teorisini bulmak ancak bir Filozof'un işi olabilir.

Tutucu toplumu, bilim dünyasını vizyoner fikirleriyle sarsan onlardır. Eğitim alanında faaliyet gösteren Filozof, yeni gelişmeleri, deneyimsel eğitim modellerini hemen alanına dahil etmek ister.

Filozof, resmin bütününe kavramadan harekete geçmeyi sevmez. Teori yanı güçlü, pratik yanı zayıftır. Fikirlerle oynamayı sever ama rekabetten hoşlanmaz. Savaşçı'nın aksine rekabet onun enerjisini tüketir.

Çok fikir üretmelerine rağmen genellikle görüştüğü ve hayat görüşlerini paylaştığı insanlar da çoğu kez Filozof karakterinde olduğu için nice dahiyane fikir hayata geçmeden ziyan olur gider. Bu yüzden sağlıklı bir Filozof ve Savaşçı işbirliği gereklidir. Fikir Filozof'tan, uygulama Savaşçı'dan.

Filozof'un kazanması gereken en önemli nitelik amaca odaklanabilme yetisidir.

Gelişkin olmayan Filozof bilgiçtir. Kendi gerçekleriyle zıt düşen olayları ve bulguları bile rahatlıkla göz ardı edebilir. Kendi teorisini, fikrini abartılı bir biçimde savunur. Fikrine yapılan bir saldırıyı kendine yapılmış gibi kişisel algılar. Kendi aklına gelen ama üzerinde çok kafa yormadığı ya da eleştiriden çekindiği için dile getirmediği fikri biri hayata geçirdiğinde, kışkırdığı için küçümser. Bilgili olmayı bilgelikle karıştırdığı için başkalarını da kendisini de bilge olduğuna inandırmaya çalışır.

Bilgelik hiçbir karakterin tekelinde değildir. Gelişkin insan, öncelikle zıt karakterinin, sonra kadın ve erkek tüm diğer karakterlerin olumlu özelliklerini kendisinde toplamış olan kişidir.

Filozof bilinç dünyasında anlam arar. Dişı versiyonu olan Mistik ile arasındaki en önemli fark da budur. Çünkü Mistik bilinçaltı ve bilinçdışı dünyada anlam arar. Teorilerini oturtmak için kendisini mantık ve rasyonelliğin sınırları içine sıkıştırmış Filozof'un kendini geliştirmesi için Mistik'in olumlu özelliğı olan derin farkındalığı kazanması gerekir. Gerçek bilgelik her şeyin bir bütün olduğunun bilincine varmaktır.

Dört erkek karakteri arasında içindeki dişı enerjiyle en kolay bağlantıya girebilen karakter Filozof'tur. Ama bu bir çabayı gerektirir. Özellikle bilimsel ve analitik düşünceye kendini adanmış, mantık ve rasyonelliğe çok önem veren Filozof'un bilinçaltı ve bilinçdışından gelen sezgi ve duygulara da açık olmayı öğrenmesiyle olur. O zaman yaşamın anlamının bütünsel bir bakışla derin anlayışını kazanır. Bu da çoğı Filozof için hayatın ikinci yarısına ait çabadır.

Gelişkin Olabilmek İçin Savaşçı ve Filozof Neyi Öğrenmeli?

1) Savaşçı başkalarının bilgeliğine, fikirlerine ve bireysel değerlerine saygı göstermeyi öğrenmek zorundadır. Dengeli ve doyumlu bir yaşam için iç dünyasına da, dışsal başarı kadar önem vermeyi öğrenmesi gerekiyor.

2) Filozof, yeni fikirleri başkalarına da yararlı olması için hayata geçirebilmeyi öğrenmek zorunda. Bunun için de odaklanmayı, fikirleri gerçekleştirebilecek amaç haline getirmeyi öğrenmesi gerekiyor.

Dört temel erkek ve dört temel kadın karakterine özet bir giriş yaptık. Karakterleri biraz daha yakından tanımadan önce, eğitimlerimizde katılımcılarımıza dağıttığım özet karakter bilgilerini okumanız karakterleri daha iyi anlamanızı kolaylaştıracaktır.

KARAKTERLER

ANNE

- Doyumunu korumak, bakmak, yardım etmekte bulur.
- Bakıcı ve kurtarıcı olmaktan hoşlanır.
- Aile değerlerine önem verir.
- Gelenekseldir.
- İhtiyaç duyulmaya ihtiyaç duyar.
- Sosyal pozisyona önem verir.
- Güvence önemlidir.
- Risk almayı sevmez.
- Tavsiyelerde bulunmayı sever.
- Hiyerarşik yapılanmaya önem verir.
- Birileri için bir şeyler yapmaktan doyum bulur.

Zayıf Anne

Kendi zayıflık ve eksikliklerini kabul etmekte zorlanır. Hizmet edemiyorsa kendisini yararsız hisseder. Bakımı altında olan insanları yer bitirir.

Gelişkin Anne

Kendi ihtiyaçlarını, yeteneklerini ve sınırlarını tanır. Daha az eleştiri yapar, daha çok merak eder ve kendisini sorgular. Sevdiklerine verdiği desteğin sınırını, kullanılma ya da bıkkınlık boyutuna götürmez.

DOST

- Doyumunu ilişkiler kurmakta bulur.
- Bireyseldir.
- Her yeni ilişkiyi kendini ve başkalarını geliştirecek bir serüven olarak görür.
- Paylaşımıdır.
- Birebir ilişkilere önem verir.
- Geleneksel değildir.
- Bireyin gelişimine katkıda bulunmaya ihtiyaç duyar.
- Sosyal konuma önem vermez.
- Deneyimler önemlidir.
- Risk almak heyecan vericidir.
- Hiyerarşik ve resmî ilişkilerden hoşlanmaz.
- Birisi ile bir şey yapmaktan doyum bulur.

Zayıf Dost

Tutkularına kolaylıkla esir olur. Ya bağımlı ve yapış yapış bir ilişki yaşar ya da sık sık partner değiştirir.

Gelişkin Dost

Daha şefkatli, daha az tutkulu olur. İlişkilerinde ilham verici ve geliştiricidir.

AMAZON

- Dış dünyayı kontrol etmekten doyum bulur.
- Dışsal başarılar önemlidir.
- Enerjik ve azimlidir.
- Rekabet ve başarıdan güç alır.
- Bağımsızlık, en iyi olmak ve güçlü olmak yaşamının itici güçleridir.
- Evlilik bir "ortaklık" anlaşmasıdır.
- Yapmak ve sahip olmak önemlidir.
- Ev dışındaki aktivitelere ihtiyaç duyar.
- Başkalarının hata ve başarısızlıklarını çabucak görür.
- Mükemmeliyetçidir.

Zayıf Amazon

Agresif androjen davranış sergiler. Düzen tutkunudur. Kontrolcüdür. Kişilerin hata ve eksikliklerini hemen görür ama kendi sınırlarını bilmez. Başkalarının başarılarını kendine mal etmeye çalışır. İşi delege etmekte zorlanır. Onun için ya da onunla birlikte çalışmak zordur. Kişilerin çabalarının değerini bilmez. Kendi prestijini artırmak için başkalarını manipüle etmekten ve onların hakkını yemekten çekinmez.

Gelişkin Amazon

İnsan ilişkilerine de önem vermeyi öğrenmiştir. Kendisinden farklı düşününlere saygı duymayı bilir. Rekabet etmek için rekabet etmez. Başarı arzusu, bilgelik, duyarlılık ve etik değerlerle dengelenmiştir. Amaçlarında seçicidir. Başkalarının başarılarına ve duygularına saygı duymayı bilir. Her şeyi kendi başına yapmaya kalkışmaz.

MİSTİK

- Sanat, psikoloji, felsefe, sağlık ve insanlara yol gösterici aktivitelerde doyum bulur.
- Duyguların yorumunu yapabilmek ve deşifre edebilmek önemlidir.
- Bireysel güç kazanımı ve maddi kazanç asla yaşamında itici güç olamaz.
- Rekabeti yorucu ve gereksiz bulur.
- Geleneksel yaşam biçimleri ona çekici gelmez.
- Olmak ve öğrenmek önemlidir.
- Soyut kavramlar ve semboller önemlidir.
- İmajı önem vermez.
- Düşünce ve duygu karmaşasını sıklıkla yaşar.
- Doğal "bilme" yeteneği güçlüdür.

Zayıf Mistik

Bilinçaltı ile olan bağlantısını ya abartır ya da yadsır. Gücünü kötüye kullanabilir. Duygusal yaşamı iniş çıkışlarla doludur.

Gelişkin Mistik

"Bilme" yeteneğini yaratıcı, yararlı ve yol gösterici olarak kullanmayı bilir. Düşünce ve duygularını uyumlu hale getirip, mesajlarını ulaştırabilmek için odaklanmayı ve üretken olmayı başarır. Görünmeyeni ve bilinmeyi görünür ve bilinir kılar. Başkalarının psikolojik ihtiyaçlarına olağanüstü duyarlıdır.

BABA

- Doyumunu korumak ve kollamakta bulur.
- Lider konumunda olmaktan hoşlanır.
- Aile kavramına önem verir.
- Görev bilinci yüksektir.
- Disiplinli bir yaşamı sever.
- Emirlerle itaat edilmesi önemlidir.
- Onun yolu daha "iyi" yoldur.
- Kendisinden yardım talep edilmesinden hoşlanır.
- Yardım istemekte zorlanır.
- Sorumluluk almayı sever.
- Amaçsız gibi görünen hobiler ona göre değildir.
- Çocuklarının erken yaşta kendilerine yol belirlemeleri için baskı yapar.
- Geleneksel yaşam en doğru yaşamdır.
- Örf, adet, geleneklerin bekçisidir.
- Dengeli, kalıcı ve alışlagelmiş değerlere önem verir.
- Muhafazakardır.
- Başkalarının ne düşündüğü önemlidir.
- Sosyal ilişkileri "resmi" ilişkilerle sınırlıdır.

Zayıf Baba

Görev ve disiplin anlayışını başkalarına empoze eden bir diktatördür. Başkalarının ihtiyaçları ile kendi ihtiyaçlarını ayırt edemez.

Gelişkin Baba

Yardım etmek kadar yardım istemeyi de bilir. Sevecen, koruyucu ve -karşı taraftan talep geldiğinde- kolaycıdır. Anlayışlıdır.

EBEDİ ÇOCUK

- Kimlik ve doyumunu, kimlik ve doyum arayışında bulur.
- Kendi bireyselliğini keşfetme yolculuğundan haz alır.
- Kalıcı ilişkilerden hoşlanmaz.
- Serüvencilik ruhu yüksektir.
- Düzenli yaşamı sıkıcı bulur.
- Açık fikirlidir.
- Hiyerarşik yapıdan hiç hoşlanmaz.
- Hobilerini "iş"e dönüştürmekten hoşlanır.
- Yeni yol daha "iyi" yoldur.
- Kısıtlanmışlık ve disiplin ona göre eş anlamlıdır.
- Kurallara uymak ona göre değildir.
- Düzenli yaşam, özgürlüğün tehdididir.
- İlişkilere "yatırım" yapmak yerine "kaçmayı" tercih eder.
- Çok tanış, az dostu vardır.
- Narsisttir.
- Hatalarının sorumlusu genellikle başkalarıdır.

Zayıf Ebedi Çocuk

Daldan dala konan kelebek gibidir. İlişkiden ilişkiye, işten işe, serüvenden serüvene atlar.

Gelişkin Ebedi Çocuk

Serüven ile arayış arasındaki farkı bilir. Sorumluluklarının bilincindedir. İlişkilerinde vermeyi de bilir.

SAVAŞÇI

- Doyumunu dış dünyada başarılı olmakla bulur.
- Güçlü ve mücadelecidir.
- Enerjisini mücadeleden alır.
- Soğukkanlıdır (stres altında).
- Pozisyona, unvana para kadar önem verir.
- İnsandan çok etkinliğe önem verir.
- İş, insanın önüne koyar.
- Yaşam da, kadınlar da "fethedilecek" nesnelerdir.

Zayıf Savaşçı

İnsan ilişkilerinde duyarlılık ve içgöründen yoksundur. Güç elde etme uğruna kan emici olabilir. Hırsı aklının önünde gidebilir. (Doktor, din adamı, psikolog olarak tehlikeli olabilirler)

Gelişkin Savaşçı

İlişkilere ve bireysel değerlere üretkenlik ve etkinlik kadar önem verir. Kendisinden farklı başarı anlayışına sahip insanların olduğunu bilir. Etik değerler geliştirir. Kendisini birey olarak da geliştirmenin önemini kavrar. İnsanlarda korku değil, saygı uyandırır. Başkalarının ihtiyaçlarına duyarlıdır. Takdir etmeyi bilir. Sevmeyi ve yakınlaşmayı öğrenmesi gerektiğinin farkındadır. So-yuta da somut kadar önem verir.

FİLOZOF

- Doyumunu içsel dünyada anlam aramakta bulur.
- Dünyasını bir felsefe etrafında inşa eder.
- Dünyayı kendi zihinsel dünya modeline göre algılamakta ısrarcıdır.
- Anlam yapısının ötesindedir.
- İnsan merkezli değil, fikir merkezlidir.
- Geyik muhabbetinde başarılı değildir.
- Fikir ve teoriler üzerinde konuşmayı sever.
- Toplumsal değerler, kendi değerleriyle çeliştiğinde uyum göstermekte zorlanır.
- Rekabeti sevmez.
- Fikirlerle oynamak ona enerji verir.
- Büyük resmi görene kadar hareket geçmez.
- Pratik detaylarda sabırsızdır.
- Kendi felsefesi gerçeklerin önünde gelir.
- Fikirlerine olan eleştiriyi, bireysel saldırı olarak algılar.
- Mantık ve rasyonelliğe önem verir.

Zayıf Filozof

Sahip olmadığı bilgeliğin kendinde olduğuna inanır. Teorilerini tek gerçekmiş gibi şişirir.

Gelişkin Filozof

Bilgi ile bilgelik arasındaki farkı bilir. Başkalarının deneyimlerine saygı duyar. Bilgisini empoze etmeden sunar.

BÖLÜM

-IV-

KARAKTERİNİZİ
TESPİT EDİN

İnsan kurallara sığmaz!

Bütün karakterlerin genel özelliklerini okudunuz. Büyük olasılıkla kendinizde her karakterin özelliklerinden bir parça buldunuz. Hatta karşı cinsin karakter özelliklerini bile kendinizde bulmuş olabilirsiniz. Bu çok normal.

Otuz yaşın altındaki insanlar genellikle hala kimliklerini oturtma sürecindedir. Yaşı olgunlaşmış gelişkin kişiler de yine kendilerinde her karaktere uygun özellikler bulabilir. Ama şemadaki karakterlerin yerlerine bakarsak, birbirine zıt özelliklere sahip karakterlerin ikisinden de kimlik ve doyum bulmamız mümkün değildir.

Örneğin Dost ve Anne'nin insanlarla ilişki kurma yolları farklıdır. İkisinin de öğretmen olduğunu düşünelim. Anne sınıfını bir bütün olarak aile, kendisini de tüm öğrencilerinin annesi gibi görür. Dost ise her öğrencisiyle arkadaşça bireysel ilişki kurar. Bu, Anne'nin öğrencileriyle dost olamayacağı, Dost'un da annelik yapamayacağı anlamına gelmez. Ama Anne, dostluğunu annece, Dost ise kendi çocuklarına bile anneliğini dostça yapar. Çocuğuyla ilişkisinde Anne her zaman koruyucu kollayıcı annedir. Çocuğu 50 yaşında bile olsa, ona hırkasını giymesini, yoksa üşüteceğini söyleyebilir. Dost ise çocuğunun bir an evvel büyüüp kendisiyle arkadaşlık yapabileceği günleri iple çeker. Çocuğunun yaşına uygun olup olmamasına bakmadan onunla dertlerini hatta sırlarını paylaşabilir. Çocuk ergenlik çağına geldiğinde, "Biz çocuğumla arkadaş gibiyiz" diye de övü-

nür. Ama çocuğun bir arkadaşına daha değil, bir anneye ihtiyacı vardır.

Ben bir Dost olarak bu gerçeği ne zaman öğrendim biliyor musunuz? Çocuğum ergenlik çağında ve ben otuzlu yaşlarda olduğumda. Bir gün oğluma onunla arkadaş olmak istediğimi söylemişim. "Anne, benim çok arkadaşım var, ihtiyacım olan anne" dediğinde başımdan aşağı kaynar suların döküldüğünü hatırlıyorum. O ana kadar çocuğumun arkadaşı olabilmenin iyi bir annelik olduğunu sanıyordum.

Sabırlı olmak, sevdiklerinin ihtiyaçlarını kendi ihtiyaçlarının önüne koymak, aile değerlerine önem vermek, gelenekleri sürdürmek Anne'nin temel değerleridir. Dost'un değerleri ise eşitlik, bireysellik, iletişim ve ilişkilerdir.

Aynı şey Baba ve Ebedi Çocuk için de geçerlidir. Baba, tıpkı bir Ebedi Çocuk gibi açık fikirli ve serüvenci ruhlu olabilir. Bir Ebedi Çocuk, ailesinin ihtiyaçlarını karşılamak konusunda sorumlu olabilir. Ama örneğin ebeveyn olmak ya da eş seçmek konusunda ikisinin de tarzları ve kriterleri farklı olacaktır. (Ebedi Çocuk) Mehmet Ali Erbil ile (Baba) Orhan Boran'ı düşünün.

Zıt karakterlerden bahsederken kişinin her zaman sadece kendi karakterine özgü davranışı gösterdiğini kastetmiyorum. Ama sıklıkla ve ağırlıklı olarak gösterdiği yaklaşımlar kendi karakterinin özelliklerini taşıyacaktır.

Amazon ve Mistik, Savaşçı ve Filozof için de hayata bakış açısı çok farklı olacaktır. Ama bu, Mistik ve Filozof'un hayatta para, unvan, konum gibi dışsal başarılar elde edemeyeceği anlamına gelmiyor. Sadece bu başarıların onlar için ifade ettiği şey bir Amazon ve Savaşçı'dan farklı olacaktır. Başarı onlar için bir amaç değil, ilgi alanlarının mutlu bir yan ürünüdür. Bir Amazon ve Savaşçı da düşün-

ce ve ruh dünyasıyla ilgilenebilir. Ama onların esas amacı baş koydukları bir amacın gerçekleşmesiyle bir başarı doyumunu yaşamaktır. Bilgelik kazanmak ve ruhsal gelişim, hedefledikleri değerli bir projeyi gerçekleştirmenin yan ürünü olacaktır. İstanbul'da eski binaları güzelleştirerek ardında nice kalıcı eser bırakan rahmetli (Filozof) Çelik Gülersoy da, üniversite kuran (Savaşçı) Bedrettin Dalan da başarılı birer iş adamı. Ama ikisinin başarıya bakış açısının aynı olduğunu söyleyebilir misiniz? (Mistik) Zuhul Olcay da, (Amazon) Yıldız Kenter de başarılı bir oyuncu. Başarı anlayışları aynı mı?

Hayatımızın bir noktasında zıt karakterlerimize ait olan aktiviteler içinde kendimizi buluruz. Örneğin, Amazon, Amazon'ca aktivitelerin yanı sıra sevmeyi ve derin ilişki yaşayabilmeyi, başka insanların duygularına duyarlı olmayı, bilinçaltı ve soyut dünya ile ilgilenmeyi öğrenmek zorundadır. Filozof, sadece Filozofça yaşarsa fikirlerini asla hayata geçiremez. Bir Savaşçı'nın odaklanma ve amaca kilitlenebilme yetisini kazanması gerekir. Yoksa sadece fikir dünyasında boğularak insanların yaşadığı dünyanın gerçeklerinden kendisini koparabilir. Bir Mistik de, Amazon'un fikirleri uygulamaya geçirebilme yetisini kazanmazsa, yetenekleri ve mesajları insanlara ulaşamadan kaybolur gider. Bir Ebedi Çocuk, sorumlu olmayı ve kendi ayakları üzerinde durabilmeyi, varsa ailesini de düşünmeyi öğrenmek zorundadır. Zıt karakterlerimize ait olumlu özellikleri geliştirdiğimiz ölçüde gelişkin bir insan oluruz.

Sadece kendi karakterlerine özgü bir yaşam süren kişiler kendi karakterlerinin tipik örnekleridir. Örneğin, "Tatlı Hayat" dizisinde Haluk Bilginer'in canlandığı kuru temizlemeci İhsan karakteri, ilkel Savaşçı/Baba karakteridir. Ama sadece Savaşçı'lığı ön plandadır. Ne Savaşçı'nın zıttı

Filozofluğu ne de Baba'lığı gelişmiş bir karakterdir o. "Çocuklar Duymasın" dizisinde Tamer Karadağlı'nın canlandırdığı taş fırın erkeği Haluk, Baba/Filozof karakterinin tipik ilkel örneğidir. Filozofluğu yüzeysel, zıttı olan Ebedi Çocuk özelliği hiç gelişmemiş bir Baba.

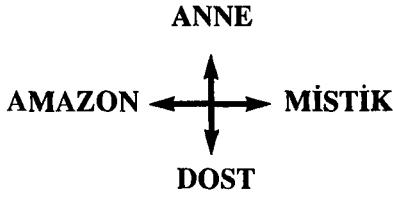
Tek boyutlu "karakterler" onları dışarıdan seyreden insanlara renkli ve eğlenceli gelebilir. O yüzden bu karikatür tipler komedi dizilerinde çok kullanılır. Ama onların gerçek hayattaki benzerleriyle gerçek hayatta yaşamak zorunda olanlar için hiç de öyle değildir. Ya her gün yeni bir fikirle, yeni bir hevesle ortaya çıkan ama hiçbirini de gerçekleştiremeyen yine Çocuklar Duymasın dizisindeki Ebedi Çocuk/Filozof Müsteşar Kemal Bey'e ne demeli? Tek boyutlu insan, dar görüşlü ve sıkıcı olur.

Zıt karakterimizin özelliklerini geliştirmek bizi zenginleştirir.

Genel olarak hepimizde her karakterin özelliklerinden biraz var. Ama hiçbirimiz tüm karakterlerde kimlik ve doyum bulamayız. Örneğin; Amazon yönünü geliştirmiş bir Mistik, iş hayatında da başarılı olur ama kimlik ve doyumunu yine de başarının kendisinde değil, hayatını anlamlı, yeteneklerini başkalarına yararlı kılmasındadır. Bu, onu Amazon yapmaz. O yine Mistik'tir -Amazon yönü gelişmiş bir Mistik. Yine en gelişkin haliyle yüzde 51 Mistik, yüzde 49 Amazon özelliklerini taşır.

KENDİNİZE SORACAĞINIZ SORULAR

Şimdi şemayı yeniden gözden geçirin. Karşı cinsin karakterleri içinde size yakın gelen olsa da sadece kendi cinsinize ait olan dört karakteri yeniden okuyun. (Bu eşcinseller için de geçerli.)

1) Hangi karakterin özellikleri en olumlu haliyle bana doyum verirdi?

2) Hangisinde kendimi daha rahat hissediyorum?

3) Hayatımı hiçbir maddi sorun olmaksızın rahatça yaşayabilme imkanım olsaydı, yeteneklerimi nasıl kullanırdım ve ilgi alanlarım neler olurdu?

4) Hangi karakter, olumsuz özelliklerini beğenmesem de beni tanımlıyor?

5) Hayatımda bugüne dek yaptığım seçimler hangi karakterin özelliklerine yakın?

6) Hangi tür aktiviteler enerjimi tüketiyor? Beni sıkıyor? Zamanımı ve enerjimi en az harcamak isteyeceğim karakter özellikleri hangisi?

7) Bana en uzak gelen karakter hangisi?

Bu soruların yanıtında zorlanıyorsanız, kitabı okumuş ve sizi iyi tanıyan bir arkadaşınıza size hangi karakteri uygun gördüğünü sorun. Genellikle bizi iyi tanıyan insanlar, karakterimizin ne olduğunu bizden daha iyi tespit edebilirler.

Eğitimlerde kısa sürede birbirini tanıyan insanlar bile, çoğu kez kendimizde kabul etmek istemediğimiz halde olduğumuz karakteri daha net görebiliyor.

Örneğin, kendisinin bir Mistik olduğunu kabul etmeyen ve Amazon olduğunu iddia eden bir kadına eğitimlerde onu sadece iki gündür tanıyan katılımcıların hepsi Mistik olduğunu söyleyebiliyor. Kendimize karşı objektif olmakta zorlanabiliyoruz bazen. Ya da bu örnekte olduğu gibi Amazon özelliklerini geliştirmek isteyen bir Mistik kendisini kandırabiliyor.

Eğitimlerde çoğu insan, daha konunun girişinde, her karakter hakkında genel bir tanımlama yaptığım noktada bile gülmeye başlayıp kendisini netçe görebiliyor. Karakterleri çoğu kez, çocukların seçtiği oyunlardan bile tespit etmek mümkündür.

Şimdi kendi cinsinizin dört karakteri içinde kendinize en uzak geleni seçin. Bu karakterin zıttı sizin ilk (dominant) karakterinizdir.

Örnek: Size en uzak gelen karakterin Dost olduğunu varsayalım. Sizin ilk karakteriniz Anne'dir. En uzak karakter Amazon'sa sizin ilk karakteriniz Mistik'tir.

Şimdi ilk karakteriniz yatay çizgideyse dikeyden, dikey çizgideyse yatay karakterlerden size uzak geleni seçin. Zıttı ikinci karakterinizdir.

Örnek: Size en uzak gelen karakter Dost ise, siz Anne olursunuz ve bu dikey çizgidedir. Öyleyse ikinci karakteriniz yatay çizgideki karakterlerden biri olmak zorunda. Yani ya Amazon ya Mistik.

En uzak karakter Amazon'sa, sizin ilk karakteriniz Mistik'tir. Öyleyse ikinci karakteriniz dikey çizgideki karakterlerden biri olmak zorunda. Yani ya Anne ya Dost.

Yukarıdaki iki örnekte ilk kişi Anne/Amazon ya da Anne/ Mistik'tir. İkinci kişi ise Mistik/Anne ya da Mistik/Dost.

Neden her insanın iki karakteri var diye bir soru gelebilir aklınıza. Yatay çizgideki karakterlerin (Amazon, Mistik, Savaşçı ve Filozof) kişinin düşünce, fikir, bilinç ve bilinçdışı dünyasıyla yani insan ilişkilerinin ötesindeki dünyasıyla ilgili olduğunu söylemiştik. Dikey karakterler ise (Anne, Dost, Baba ve Ebedi Çocuk) insan ilişkilerini nasıl kurduyuyla ilgiliydi. Siz de kendinizi en çok iki karaktere daha yakın bulmuyor musunuz? Dolayısıyla her cinse ait sekiz karakter kombinasyonu var. (Bkz. s. 24)

TEK KARAKTERLE YAŞAMAK

Karakterimize uygun yaşamak bizim daha doyumlulu bir yaşam sürmemizi sağlar.

Asıl trajedi, sırf toplum, aile bizden farklı şeyler beklediği için kendi şarkımıza göre dans etmek yerine, onların tamtamına ayak uydurmaya çalışmaktır. Kendi istediği bir mesleği seçmek yerine sırf aile şirketi devam etsin ya da ana-baba mesleği sürsün diye ruhlarına uygun olmayan bir mesleği icra eden az mı kişi var?

Ama bazı insanlar hayatlarının tümünü tek karakterle de sürdürebiliyor. Özellikle Anne ve Baba'lar.

Bir Anne, çocuklar büyüüp yuvadan ayrıldıktan sonra, gönüllü çalıştığı bir dernekte yine kendisine ihtiyacı olanlara yardımcı olarak sadece Anne'liğini sürdürmekten keyif alabilir. Torunlarını büyüterek hayatlarının ikinci yarısını geçiren Anne'leri de çoğumuz tanırız.

Bir Baba, işinden emekli olduktan sonra bir köy evinde sakin bir hayat sürmeyi ve maydanoz, domates ekerek toprakla ilgilenmeyi seçebilir. "Tanrıya şükür. Haram para yemeden dürüstçe yaşadım. Şimdi emekli maaşımla, bu köy

evinde rahat etmek bana doyum veriyor" diyerek güvence-
li ve günlük şehir yaşamının stresinden uzak bir hayatın en
iyi hayat olduğu felsefesine göre yaşayabilir. Orada köylü-
lerin bazı sorunlarıyla ilgilenerek onlar için saygın ve oku-
muş bir insan olarak Baba'lığını sürdürebilir.

Anne ve Baba toplumda ezelden beri en kolay kabul gö-
ren iki karakterdir.

Ama sadece Ebedi Çocuk karakteriyle yaşayan biri için
aynı şeyi söyleyemeyiz. Çünkü hayatını bir düzene koya-
mamış ve bir şey başaramamış, sorumluluk almadan sade-
ce gönlüne göre yaşayan bir erkeğin toplumda kabul gör-
mesi zordur.

Dost, yanında kendisini zenginleştirecek Mistik ya da
Amazon karakterini geliştirmezse, belki sorumsuz ve ken-
disini özgür sanan bir kadın olarak da yaşamını sürdürebil-
rir. (Özgürlüğün ancak kendi yaşamının sorumluluğunu ala-
rak mümkün olabileceğini bilemeden.) Özellikle genç ve
güzelse. Bir de koca veya baba parasıyla yaşıyorsa, en bü-
yük sorunu "bu akşam ne giyeceğim" olan sosyetik güzel
bile olabilir. Özellikle çalışmayan ve üretmeyen kadının ka-
bul gördüğü ve yadırganmadığı toplumlarda.

*Yatay konumdaki karakterlerde, dikey karakterlerden
birinin desteği olmadan yaşamı sürdürmek çok zordur.*

Mistik, karakterinin özelliklerine uygun bir mesleği ko-
laylıkla bulamaz. Belki bir Mistik olarak kimlik oluştura-
bilir Anne ya da Dost karakterinin desteği olmadan doyum
bulamaz. Çünkü Anne ve Dost karakteri onun insanlarla
bağlantı kurmasına, sağlıklı egosunu ve özgüvenini güç-
lendirmesine yardım eder.

Filozof, yine yardımcı karakterler olmaksızın ya çenesi
düşük, "laf çok hareket yok" geveze tiplerden biri olur ya
da kendi yalnızlığına gömülerek dış dünyadan kopuk bir
yaşam sürer.

Amazon ve **Savaşçı**'nın tek karakterle yaşaması robotik bir yaşamdır. Onları destekleyen Anne, Dost, Ebedi Çocuk veya Baba karakteri olmaksızın belki çok büyük maddi başarılarla imza atarlar ama manevi ve insancıl boyutları güdük kalır. Soğuk ve sevgisiz olurlar. Tüm diktatörler insanlıktan hiç nasibini almamış tek boyutlu Savaşçı'lardır.

İkinci karakter yaşamı dengelemeye yarar.

ORTA YAŞ KRİZİ

Genelde hayatımızın ilk yarısında ilk karakterimizin, ikinci yarısında ikinci karakterimizin özelliklerinin baskın hale geldiğini söylemiştik. Örneğin, bir Anne/Amazon ev kadını, hayatının ilk yarısında evlenip çocuklarını büyütmekten doyum alırken, hayatının ikinci yarısında özellikle çocuklar yuvadan uçtuktan sonra bir iş kurmayı ya da politikaya bulaşmayı arzu edebilir. Çünkü Amazon karakteri baskın hale gelmiştir. Bir Amazon/Anne hayatının ilk yarısını Amazon'ca bir yaklaşımla çocuklarını bale dersinden matematik kursuna, o kurstan bu kursa koşturarak ve disiplinli bir şekilde yetiştirerek geçirebilir. Ama ikinci yarıda Anne'liği devreye girdiğinde torunlarına kendi çocuklarına olduğundan çok daha "annece" yaklaşım gösterebilir.

Bir Savaşçı/Ebedi Çocuk hayatının ilk yarısında bir kouna gelme, bir statü elde etme mücadelesi içindeyken, ikinci yarıda kendi ruhunu ifade edebileceği farklı bir mesleğe ve yaşam biçimine geçebilir. Başkaları bu değişime şaşırabilir. Orta yaşta genellikle insanlar ilk karakterlerinden ikinci karakterlerine geçer.

O güne kadar ilk karakterimizin kimliği ve doyumunu ile yaşamaya alışmıştık. Bir gün uyandığımızda artık bizi motive eden ve besleyen şeylerin bize hiç de enerji vermedi-

ğini hissetmeye başlarız. Karakter değişiminden haberdar olmadığımız için de bize neler olup bittiğini anlayamayız ve karmaşaya düşeriz. Kendimizi doyumsuz olmakla suçlarız. Depresyona girebiliriz. Saldırganlaşabiliriz. Başkalarının "sen çok değiştin" suçlamaları ya da imaları da içsel karmaşamızı artırabilir. Dışarıdan bakıldığında hayatımızda belirgin bir değişiklik ve neden olmadığı için, bu yaşadıklarımızı kabul etmek de zorlansak da orta yaş krizine veya hormonal değişime bağlarız.

Bugüne kadarki gözlemlerim, bilerek ya da bilmeyerek kendi temel karakterlerine uygun bir yaşamı sürdüren insanların orta yaş krizi denilen sorunu yaşamadığını gösteriyor.

İkinci karakter geliştiğinde, bakış açımızı genişletir ve hayatımızı daha dengeli kılar. Daha zengin ve doyumlu bir hayatımız olur.

Eğitimlerde en sık sorulan sorulardan biri kişinin kendi karakterinin zıttının ikinci karakteri olup olamayacağı oluyor. Kesinlikle Hayır!

Kendini geliştirerek bir Amazon Mistik'e, bir Dost Anne'ye dönüşebilir mi? Hayır.

Amazon gelişkin olabilmek için Mistik özelliklerini geliştirebilir ama yine de ya Amazon/Anne'dir ya da Amazon/Dost.

Bir Dost, dünyanın en iyi annesi de olsa yine gelişkin bir Dost'tur. Dost/Amazon ya da Dost/Mistik olabilir ancak.

Bir Baba ne kadar açık fikirli ve şenlikli olursa olsun bir Ebedi Çocuğa dönüşmez. Olgun, yenilikçi fikirlere sahip bir Savaşçı, yine gelişkin bir Savaşçı'dır. Filozof değil.

Zıt karakterler farklı öncelikleri, farklı değerleri temsil eder. Bu yüzden karakterimizin zıttı öncelikleri ve değerleri olan bir karaktere geçmek mümkün değildir. *Civcivden tavuk olur, balık değil. Buzdan su olur, ekmek değil.*

Tüm diğerkarakterlerin olumlu özelliklerini kendimizde geliştirmek bizi bütün insan yapar, iç dünyası zengin ve bilge bir insan yapar ama iki temel karakterimizi değıştirmez.

Özellikle hayatın ikinci yarısında bize zıt karakterlerin değerlerini ve önceliklerini anlamak, farklılıkları kabul etmemiz açısından olgunlaştırıcıdır. Sadece kendi doğrularını mutlak doğru sanan, kendisine benzemeyen değer ve önceliklere sahip insanları yargılayan insan ruhsal açıdan fakirdir ve dar görüşlüdür.

İnsanı insan yapan etik değerlere sahip olmasıdır. Ahlaki değerler toplumdan topluma, çağdan çağı, kültürden kültüre değışir ama etik değerler her çağda, her toplumda, her kültürde aynıdır. Etik değerlerle sürdürölen bir yaşam onurludur. Kişi hangi karakterde olursa olsun.

Bazı Jung'cu teorisyenler yaşam boyu adım adım her karakteri deneyimleyip daireyi tamamlayarak bütün insan olabileceğimizi savunuyor. Ama yaşamı gözlediğimize bunun teoriden öteye geçemediğini görüyoruz. Çok yaşlı ve olgun erkeklerle kadınlara baktığımızda bile bu insanların yaşamlarını ağırlıklı olarak iki karakterle sürdürdüğünü görüyoruz; üç ya da dört değıl.

Bir Dost/Mistik için başarı (Anne'liği ve Amazon'luğu ne kadar gelişmiş olursa olsun) asla bir Anne/Amazon'a ifade ettiğı şeyi etmez.

Bir Ebedi Çocuk/Filozof'a keyif almadığı alandaki bir işi para, konum, unvan verseniz de ne kadar süre yaptırabileceğinizi sanıyorsunuz? Ama sevmeydiği bir işte güvence, para, unvan, konum olduğı için ömür boyu çalışıp emekli olan Baba/Savaşçı'ları da tanıyorsunuzdur.

Özetle; herkes kendisinde her karakterden bazı özellikler bulabilir ama hepsinde *kimlik* ve *doyum* bulamaz.

İnsanlar işlerinde mutlularsa, bu, kendi karakter özelliklerinin iş hayatıyla uyum içinde olduğı anlamına gelir.

İnsan kurallara sığmaz!

BÖLÜM

-V-

KARAKTERLERDE
YİN VE YANG

İnsan kurallara sığmaz!

Uzakdoğu felsefesine göre evrende her şey dişi (yin) ve erkek (yang) enerjinin dansından oluşuyor. Kadın ve erkek karakterlerinden ikisi yin, ikisi yang özelliklerini taşıyor.

Dişi (Yin) Karakterler

Dost

Mistik

Ebedi Çocuk

Filozof

Erkek (Yang) Karakterler

Anne

Amazon

Baba

Savaşçı

Kadın olsun erkek olsun her insan hem dişi hem erkek enerjiyi içinde barındırıyor. Ama bu enerjiden biri diğerine göre daha baskın oluyor. Erkek enerjisi yüksek karakterler genellikle daha sert, katı ve hiyerarşik yapılanmacı, somut odaklı ve detaycı oluyor -cinsiyetleri ne olursa olsun.

Dişi enerjisi yüksek karakterler genellikle daha özgürlüğe düşkün, yeniliğe açık, eşitlikçi ve bütünsel odaklı oluyor -cinsiyetleri ne olursa olsun.

Her birimiz düşünceleri ve duyguları olan varlıklarız. Ama kimimiz daha çok düşünce, kimimiz daha çok duygu dünyasına ağırlık vererek yaşıyoruz ve seçimler yapıyoruz. Düşünmek ve uygulamak erkek, hissetmek ve yaratmak dişi enerji aktiviteleridir.

Karakterlerin tanıtımına sonraki bölümde daha detaylı girdiğimizde erkek ve dişi enerji kavramı daha net yerli yerine oturacaktır. Burada erkek ve dişi enerjinin, erkek ve kadın cinsiyetiyle bağlantılı olarak düşünülmemesi gerektiğini özellikle vurgulamak istiyorum.

Dört *yin* karakteri (Dost, Mistik, Ebedi Çocuk ve Filozof) hayatı gittikçe genişleyen yatay konumdaki çember gibi algılar. Eşitlikçi ve liberal yaklaşımları ile bilgiye ve birebir ilişkilere önem verir. İlerlemek daireyi büyütme, yukarı tırmanmak değil. Geri insan ile gelişkin insan arasındaki fark çemberin yarıçapıdır. Rekabet ve başarı yarışı onları motive etmez. Toplumsal yapının ve sistemin bu kavramlara önem verdiğini bilir ama yine de onlar için çok fazla önemi yoktur.

Yin karakterleri, yaşama kendilerinden farklı bakan karakter yapılarının olduğunun farkındadır.

Sevdiği işi yaparak mutlu olmak, hobilerine zaman ayırmak ile mücadele ve başkalarıyla yarış sonucu kazanılan maddi başarı, konum ve güç sahibi olmak arasında yapılacak seçimde tercihi genellikle birinci seçim olur.

Çocuklara kendi bireyselliklerini bulmaları için özgürlük tanınmalıdır.

Evlilik partneri seçimi, birlikte olmaktan zevk almak, seks, karşılıklı destek, sevgi ve iletişim, eğlence arkadaşlığı ve ideali paylaşmak gibi kriterlere göre yapılır. Bunların yanında para, konum gibi şeyler de olursa ne ala. Ama şart değildir. Ayrıca toplumsal baskıya direnebildiği ölçüde evlilik kontratı da şart değildir. Gerçek evlilik, gönül birliğine dayanır. Bu birlik bitti mi evliliğin sürmesi de gerekmez.

Yang karakterleri onların bu tutumunu amaçsızlık, yeteneklerin ziyan edilmesi ve tembellik olarak algılar.

Dört *yang* karakteri (Anne, Amazon, Baba ve Savaşçı) toplumsal düzeni ve hiyerarşik yapılanmayı doğal ve olması gereken bir şey olarak görür. Hayatta kimi altta, kimi üsttedir. Bu sistem içinde kendisinin hangi katta olduğunu bilmek ve daima yukarıya tırmanmak ister.

Yang karakterleri, özellikle hayatın ilk yarısında yaşama kendilerinden farklı bakan karakter yapılarının olduğunu farkında değildir. Kendi bakış açıları ve değerleri "en doğru" olduğu için yin karakterlerindeki insanların kendisinin sahip olduğu değerlere sahip olmaması onların eksikliği ve zayıflığıdır.

"Ne bildiğin değil, kimi bildiğin önemlidir" sözü bu karakterlerin yaşam felsefesidir. Kendi sosyal ve ekonomik statü grubunun oluşturduğu derneklere, kulüplere, organizasyonlara katılmak ve grup içinde saygınlık kazanarak söz sahibi olmak önemlidir. Bir kredi kartının altın ya da siyah renklisine sahip olmak bile bir prestij meselesidir. Eşlerin konumu ve unvanı, kişinin kendisinden ve ilişkisinin gerçekliğinden önemlidir. Kendisi kadar yetenekli olan bir başkasını rakip olarak görse bile hayranlık da duyar. Ebeveyn olarak çocuklarının "doğru" arkadaşlarının olmasını teşvik eder. Bu "doğru" arkadaşlıkların mihenk taşı başarı, çocuğun ailesinin statüsü, aynı dine, mezhebe ya da ırka ait olmak gibi kavramlar olabilir. Bağlantılar avantajları iyi değerlendirerek yükselmek içindir. Grup üyeleri bu kuralın oyununa göre oynanması gerektiğini bilir. Herhangi bir grupta güç odaklarının nerede olduğunu çabucak tespit etmek konusunda hassastır.

Evlilik partneri seçimi başkalarının gözünde iyi görünmek, sınıf atlamak, aile ve çocuk sahibi olmak, para ve başarı, uzun birliktelik gibi kriterlere göre yapılır. Bunların yanında aşk da olursa ne ala. Ama pek de gerekli değildir.

Aşk nasılsa geçicidir. Evlilik ilişkisi sarsılsa bile, son noktaya kadar şekilde bile olsa sürdürebilmek için çaba gösterilmelidir.

Yin karakterleri onların bu tutumunu hırs, hayatın ziyan edilmesi ve yüzeysel değerler peşinde koşmak olarak algılar.

KADINLARIN VE ERKEKLERİN BENZER KARAKTERLERİ

Anne ve Baba

Anne ve Baba erkek enerjisi yüksek, *yang* karakterlerdir. Hepimiz dünyaya bir anne ve baba aracılığıyla geldik. Anne rahmindeyken tüm ihtiyaçlarımız eksiksiz temin ediliyordu. Hayatımızda asla bir daha yaşayamayacağımız kadar eksiksiz.

Doğduğumuz andan itibaren ilk çığlığımızla birlikte başka çığlıklar atmaya devam ettik. Karnımız acıktı, ağladık. Altımız ıslandı, ağladık. Kucak istedik, ağladık. Etrafımızdaki kişilerin bizim eksiksiz hizmetimizde olmalarından başka varoluş nedenleri olduğunu sezinlemeye başladık. Yine de dünyanın bizim etrafımızda dönmesini istiyorduk.

İlk birkaç yıl çok stresliydi. Anne babalarımız ne kadar sevecen olursa olsun isteklerimizi elde edebilmek için ağlamak zorundaydık. Dikkat çekebilmek için bir takım sesler çıkarmak zorundaydık. Anne karnındaki cennete benzemiyordu bu dünya. Bilinçlenme ve farkındalığın bir ömür süren uzun yolculuğuna adım atmıştık artık.

Sadece bedensel fonksiyonlarımızı kontrol etmeyi öğrenmek de yetmiyordu. Sadece gülücük attığımız için tezahürat gören biz, şimdi onay görmek için anne baba, aile,

toplum denilen sistemin işleyişini de öğrenmemiz gerektiğini anlamaya başlamıştık.

İlk öğrendiğimiz şey dünyada iki tür insan olduğuydu. Küçük insanlar, büyük insanlar.

Büyük insanlar anne babamızdı. Arketip karakteri ne olursa olsun onlar bize bakan, ihtiyaçlarımızı karşılayan tanrılardı... ve de dışsal otoritenin sembolü. Hayatımız boyunca otorite konumundaki her kişiyi, hatta en büyük otorite olan tanrı kavramını anne ve baba ile özdeşleştirmeyi öğrendik. Bizi koruyan kollayan ama aynı zamanda gazabından korktuğumuz kişiler de onlardı.

Çocukluk dönemi geçtikten sonra da hayatımız boyunca üzerimizde etkisi ve gücü olan anne ve baba deneyimi, doğal olarak Anne ve Baba karakterlerini de tüm diğer karakterlerden daha ayrıcalıklı bir konumda algılamamıza neden oluyor. Kim ister ki anneyi kızdırarak onun şefkatin-den mahrum olmak? Kim ister babayı kızdırarak onun onayından mahrum olmak?

Ayrıca çocuk masalları, okul sistemi, din sistemi, devlet sistemi Anne ve Baba karakterlerinin özellikleri ve değerleri üzerine kurulmuştur.

Kendisi de Anne ve Baba olan küçük kız ve küçük oğlan daha küçücük yaştan itibaren karakterlerinin özelliklerini bilinçsiz de olsa yaşamaya ve ifade etmeye başlar. Çocukların kendi anne ve babaları hangi karakterde olursa olsun, Anne ve Baba karakterlerinin özelliklerini (koruma, kollama, bakım, şefkat, eğitime, yol göstericilik vb.) bir şekilde çocuklarının üzerinde ifade eder. Bu nedenle küçük Anne ve Baba'ların önünde daima bir rol modeli vardır.

Biz kendi karakterimizin ne olduğunu bilmesek de bizi az buçuk tanıyan insanlar bile karakterimizi bir biçimde algılar.

Okuldan yeni mezun olmuş gencecik ve bekar bir ilkokul öğretmenin daha işe başladığının altıncı ayında, öğrencileri "Anneler Günü"nde ona hediyeler getirip sınıfı çiçeklerle donatmışlardı. Çocuklar onun bir Anne olduğunu sezgisel olarak algılamışlardı. Birçok öğretmen böylesine bir kutlamayı Öğretmenler Gününde bile yaşayamaz.

"İletişim ve İlişkiler" eğitimimize daha kendisi öğrenciyken katılan genç öğretmenimiz, kendi karakterinin Anne olduğunu biliyordu. Bilinçli olarak sınıfındaki çocukları bir grup, bir aile olarak görmemeye, bireyin ihtiyaçlarına özen göstermeye çalışıyordu. Özellikle kendisine çok fazla ihtiyaç duyan, kolayca incinebilen hassas çocuklara aşırı korumacılık yapmamaya dikkat ediyordu. Bunlar bir Anne'nin insan ilişkilerinde kolayca düştüğü tuzaklardır.

Çocuk yaştaki Anne ve Baba'lar, özellikle kendi anne ve babaları Anne ve Baba karakterinde değilse, onlarda ebeveyn olarak "eksik" gördükleri şeyleri kendileri üstlenerek telafi etmeye çalışır. Hatta gerekli durumlarda anne babalarının annesi ve babası konumuna geçebilirler. Örneğin, bir TV haberinde annesi de babası da alkol bağımlısı dokuz yaşındaki bir Anne kendisi de ufacık olmasına rağmen kendisinden üç ve iki yaş küçük kardeşlerine annelik yaptığını söylüyor. Küçücük omuzlarında taşıdığı yük ağır. Anne ve babası ebeveynlik görevlerini yerine getirmediği için kardeşlerinin sorumluluğunu o üstlenmiş.

Otuz altı yaşındaki bir Baba, karakterini öğrendikten sonra geçmişini şöyle anlatıyor: "Üç erkek çocuklu bir ailenin en küçüğüyüm. Ailemde Baba olan tek ben varım. Annem Dost, babam ve iki ağabeyim Ebedi Çocuk. Biz küçükken annem ve babam vur patlasın çal oynasın bir hayat yaşadı. Hala da öyle. Evimiz eğlenceliydi ama faturalar zamanında ödenmiyordu, borçlar birikiyordu, evde ta-

mir edilmesi gereken hiçbir şey tamir edilmiyordu, biz sıklıkla okula geç kalıyorduk. Evde arzu ettiğim düzen hiç yoktu. On dört yaşına geldiğimde anneannemin bana verdiği harçlıkların yanı sıra, okul sonrası saatlerimde bulduğum part-time işten kazandığım üç beş lirayı da biriktiriyor, özellikle telefon faturasını ödemeye çalışıyordum. Birine bir şey olursa telefonla yardım çağırabileyim diye. Bugün ailemi rahatlıkla geçindirdiğim kendi işim, mutlu bir evliliğim ve iki çocuğum var. Ama hala anne ve babamın bir türlü ödeyemedikleri faturalarını ben ödemek zorunda kalıyorum. Onlara aileden yüklü bir miras kalmasına rağmen, parayı çarçur ettiler ve yine geçinmek için elime bakıyorlar. İki ağabeyim de öyle. Evlendiler ama bir türlü bir iş tutturamadılar. Sürekli iş değiştiriyorlar. Sürekli benden asla geri ödemeyi düşünmedikleri halde borç talebinde bulunuyorlar. Vermeyeyim de ne yapayım. Ailem ne de olsa."

Anne babasına ve ağabeylerine yardım ettiğini zannederken, onların "büyümesini" ve sorumluluk almasını engellediğinin farkında değildi. Kendi zayıf noktalarını bilmeyen Anne ve Baba'ların sömüreni de çok olur.

Bir Anne, kızının uzun süredir nişanlısı olan adamın her akşam eve yemeğe geldiğini ve yemeklerini çok sevdiğini gururla anlatıyordu. Ona, "peki eli dolu mu geliyor?" diye sordum. Bir durdu ve düşündü. Hayır, bugüne kadar yemeğe gelirken hiçbir şey getirmemişti. Hatta bir gün bir şişe Coca Cola alıp geldiğinde "Bu ancak bana ve nişanlıma yeter" diyerek onların içmemeleri gerektiğini ima ettiğini hatırladı... ve öfkelendi.

Genç adam yemekleri değil, hazıra ve bedavaya konmayı seviyordu.

Anne'nin anlattıklarından, damadın gelişkin olmayan bir Ebedi Çocuk olduğunu tahmin ettim. Kendisine baka-

cak bir anne bulmuştı. Nişanlısı da bir Anne'ydi. Genç adam kendi annesini küçük yaşta kaybettiği için duygu sömürüsünü rahatlıkla yapıyordu. "Seni anne gibi görüyorum" demesi bizim Anne'nin içini eritmeye yetiyordu.

Tabii bizim Anne'ye artık bu genç adama "iyilik" ve "annelik" yapmaması gerektiğini anlatabilmem zaman aldı.

Düğün günü yaklaşırken, genç çift Anne'nin hemen yan başında bir ev tuttu. Hazır akşam yemeklerinin devam etmesi ve yapılması gerekli tüm diğer işler için.

Anne, bunu görünce artık bilinçlendiği için tehlikeyi gördü. Acilen yeni evlilerden uzakta bir eve taşındı. Ev değiştirmek, "hayır" diyebilmekten daha kolaydı. Şimdi bu zaferinden memnun.

Damadın babası herkesi bayram tatilini geçirmek üzere yazlığına davet ettiğinde, Anne, önce "Yine o kadar insana yemek pişirmek üzerime kalacak. Gitmeyeyim bari" diye düşündü. Oysa bu onun kendini geliştirme sınavıydı. Gitti. Ve "benim de tatile ihtiyacım var" diyerek yemek pişirme görevini üstlenmeyi reddetti. Sadece bir öğün, o da kendi içinden geldiği için yemek yaptığını söylüyor.

Farkındalığın bilince dönüşmesi uygulamayla kazanılır.

Tarih boyunca toplumda Anne ve Baba'nın yeri farklı olmuştur. Toplumun ve sistemin kolaylıkla destek verdiği karakterlerdir. Semavi dinlerde Anne kutsaldır. Tanrı ise Baba'dır. Çocuklar (kullar) onlara itaat etmelidir. Bu yüzden kolay kolay eleştirilemezler. Bu yüzden kendi eksikliklerini ve zayıflıklarını kabul etmekte zorlanırlar.

Toplum tarafından bu kadar yüceltilmenin bedeli de vardır. Kendilerini aşmak isteseler bile, toplum ve kendi çocukları tarafından idealize edilmenin kurbanı olurlar.

Bilincinde olmasa bile herkes ideal anne ve babayı ara-

diği bir dönem geçirir. Çoğu insan ömür boyu bu arayışını sürdürür. Anne yerine koyacağı karılar, baba yerine koyacağı kocalar arar durur. Hatta arkadaşlarını, patronlarını bile bu konuma sokmaya çalışan insanlar vardır. Gelişmenin bir göstergesi de anne ve babalarımızı idealize etmekten özgürleşerek onların da artıları ve eksileri olan fani insan olduklarını kabul edebilmektir.

Zayıf, çaresiz, genç, muhtaç insanların yardım melekleridir Anne ve Baba. Bu yüzden de bazen sömürüldüklerinin farkında bile olmayabilirler. Bazen yardım talebi olmasa bile onlar yardım etmeye hazırdır. Birisinin sıradan bir şikayeti bile onlar adına mücadeleye başlaması için yeterli olabilir. Sadece çocuklar değil, yetişkinler arasında bile kendi hayatının sorumluluğunu üstlenmek istemeyenler, bitmez tükenmez şikayetlerini anlatmak için kimleri bulurlar dersiniz? Hastalık hastası bir hastasını kırmamak için kendi çok hak ettiği tatilini ancak bir Anne ve Baba iptal edebilir. Düzenlediğimiz Karayipler Eğitim Gezisine katılmak için kaydını ve ödemesini yaptığı halde sırf oğlunu Amerika'ya giderken havaalanından yolcu edebilmek için geziye katılmaktan vazgeçen kadınla henüz tanışmadım. Ama karakteri konusunda bana ipucu verdi, ne dersiniz?

Anne ve Baba kendilerini ve görevlerini fazlasıyla ciddiye alır. Sorumluluk sahibi olmak iyidir ama hayatın espirisini görebilmek de iyidir. Sosyal birlikteliklerde aileleri, sorumlulukları, görevleri dışında konuşacak bir konu bulmakta zorlanırlar. Eğer toplantı resmi ilişkilerin dışına taşarsa -ya da kendilerinin toplantı sahibi ya da hizmette olmadıkları bir atmosferde- ne yapacaklarını şaşırır ve bir köşede sessizce otururlar. Çünkü başkaları *ile* değil, başkaları *için* bir şey yapmak isterler. En basit konuşmalarda bile tavsiye etmeyi ve neyin nasıl yapılması gerektiğini söylemeyi severler. Yani eşit ilişki durumlarında pek başarılı sayılmazlar.

Eğitimlerde kendileriyle ilgili paylaştıklarını sandıkları şey, genellikle çocuklarıyla ya da görev ve sorumluluklarıyla ilgili olur. Çocuklarının ismini tüm katılımcılar öğrenmiştir bile. Çocukları için yaşamak, bir Anne'nin birinci görevidir.

Günümüz dünyasında Amazon'lar gitgide dikkat çekmeye başlıyor ama Anne'nin tahtına ve gücüne erişmeleri kolay olmayacaktır. Hiçbir kültürel değişim onların toplumsal yerini kolay kolay etkileyemez. Sığınacak limandan vazgeçmek hiç de kolay değildir.

Ama Baba için aynı şeyi söylemek mümkün değil. Kültürel ve toplumsal değişim kral Baba'nın tahtını oldukça sarsmış durumda. Bir zamanlar tüm ailenin geçimi ve sorumlulukları omuzlarında olan Baba'nın eşi de artık çalışıyor ve yasal eşitliğe sahip. Ailenin reisi unvanını yitirmiş durumda. Çocuklar artık Baba'nın onlara sağlayacağı güvence yerine çalışmayı ve özgürlüğü seçiyor. Sosyal devletler, Baba'nın sağlayacağı gelecek güvencesini üstleniyor. Gelişmiş ülkelerde işsizlik sigortası, hastalık sigortasını, eğitim imkanını devlet vatandaşlarına sunuyor. Devlet halen Baba konumunda. Ama ataerkil sistem tüm dünyada eski konumundan çok şey yitirmiş durumda. Şeffaf devlet kavramı bizim ülkemizde bile bir süredir telaffuz ediliyor. Devletin Baba, halkın kul olduğu ve devleti sorgulayamadığı sistem gittikçe dünyada gücünü kaybediyor.

Tanrının Baba konumunda olduğu dinlerin karşısında tanrı kavramını "Dişi-Erkek-Her Şey" olarak tanımlayan spiritüel öğretiler hızla yayılıyor.

Bu değişimlerin sonucunda Baba, kendi rolünün önemini büyük ölçüde yitirmenin güvensizliğini yaşıyor. Geçmişte, değil çocuklarının, eşinin fikirlerini bile dinlemeyi kendi konumuna uygun görmeyen "her şeyin en iyisini bi-

len" Baba, şimdi eşi ve çocukları tarafından katı ve dar kafalı olmakla suçlanıyor. "Ben babamdan böyle gördüm" sözü ve Baba'nın doğruları çocuklar için bir şey ifade etmiyor. Ona göre çocuklar geleneklere saygılarını kaybetmiş durumda ve bir Baba'nın mantıklı olduğunu düşündüğü beklentileri bile karşılamaya yanaşmıyorlar.

Üstelik toplum ve yeni çocuk eğitimi modelleri de Baba'nın doğru bildiği modeli desteklemiyor. Kendisini ya zayıf ve işe yaramaz hissedip, bir kenara çekiliyor ve ihtiyaç duyduğu saygıyı hepten yitiriyor ya da şiddete yöneliyor. Aileye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet her dönemden daha fazla. İtaatkar eş ve çocukların olduğu dönemde Baba iktidarını zorla kabul ettirmeye gerek duymuyordu. Toplumsal ve kültürel değişimden en büyük yarayı alan taş fırın Baba zor durumda.

Varlığını devam ettirebilmek için hem kendisine hem koruması ve bakımı altında olanlara özgürlük ve seçim tanımayı öğrenmek yani "light" Baba olmak zorunda.

Amazon ve Savaşçı

Amazon ve Savaşçı erkek enerjisi yüksek *yang* karakterlerdir. Günümüz dünyasında Anne ve Baba karakterlerinden sonra toplum tarafından en çok saygı duyulan karakterler Savaşçı ve Amazon oluyor. Erkek egemen iş, politika ve ekonomi dünyası, erkek enerji ağırlıklı karakterleri daha çok destekliyor ve takdir ediyor. Amazon kadınlar erkek enerjilerini kullanarak bu alanlarda yerlerini alıyor ve barınabiliyor.

Anne ve Baba'nın kendisi de erkek enerji ağırlıklı karakterler olduğu için Amazon ve Savaşçı'ları diğer karakterlerden daha çok destekliyor ve kendi değerlerine yakın

buluyor. Çünkü para pul, unvan, konum, güç gibi dışsal başarı göstergeleri, günümüzde kişinin toplum içindeki değerini belirliyor.

Hangi Anne ve Baba karakterindeki bir anne baba, oğlunun doktor olmak yerine balet olmasını, kızının zengin bir iş adamı yerine aşık olduğu davulcu zurnacıyla evlenmesini engellemeye çalışmadan durabilir?

Daha okul yaşına gelir gelmez, hem kız hem erkek çocukların ilk öğrendiği şey, Amazon ve Savaşçı tipi bir rekabet ve başarı dünyası anlayışının bundan böyle hayatlarını yöneteceği oluyor -okulda da, sporda da, oyunda da.

Sistem Amazon ve Savaşçı çocukları desteklerken, Mistik ve Filozof çocuklar bu çarkın içinde kendilerini kapana kısılmış ve değersiz hissediyor.

Amazon ve Savaşçı kendilerinin ve yaptıklarının takdir edilmesine ihtiyaç duyar. Ufacık yaşta bile onlara verilen kurdele, takdirname, yıldız vb. gibi başarı ödül ve sembollerini başkalarına göstermeyi ve sergilemeyi sever. Bu tutumları yetişkinlikte de sürer. Diplomaları varsa, diplomanın onlara sunduğu unvanları muhakkak kullanırlar. 30 yıl önce, özel bir üniversiteden mezun olduktan sonra bir gün bile dışçılık yapmamış, karısına kalan mirasla ticaret yapan adamın kendisini ben diş doktoru bilmem kim diye tanıtmaması ve kartvizitinde de bu unvanın yazması komik olsa da, bir Savaşçı için doğal bir davranıştır. O zaten bir unvan uğruna hayatta yapmayı düşünmediği bir mesleğin okulu bitirmiştir. Tabii ki unvanı herkes tarafından bilinmeli.

Bir Savaşçı ve Amazon'un evine veya ofisine girdiğinizde kazandığı plaketlen, diplomaların, onların başarısını kanıtlayacak her neyse en görülen köşede sergilendiğini görürsünüz. Oysa bir Filozof ve Mistik'in başarı sembolleri büyük olasılıkla bir kutunun içinde sandık odasında du-

ruyordur. Eğer bir biçimde görünen bir yerdeyse, bir zamanlar oraya konmuş ve üzerini toz kaplamıştır. Üniversiteyi bitirmişlerse büyük olasılıkla diplomaları hala okuldadır. Okuldan aldıkları çıkış belgesi ile diplomanın gerektirdiğı yerlerde işlerini halletmişlerdir.

Mitolojide, çocuk masallarında, televizyonda Savaşçı'lar her gün karşımıza çıkar. Amazon ise son yıllarda takdir görmeye başladı. Amazon'un özellikleri takdir edilse de, bir kadın olarak Amazon, erkek dünyasının kuralları içinde bir erkekten birkaç misli fazla çalışarak kendini kanıtlamak zorunda kalır. Bir erkekten sadece para kazanması beklenirken ondan hem iyi bir anne hem iyi bir eş hem de iyi bir çalışan olması talep edilir. Tam bir süper kadın. Hangi erkek böyle bir talebi karşılayabilir?

Tarih ve mitolojide epey Amazon karakteri varken, günümüz dünyası kahramanlarının arasına yeni yeni girmeye başladı Amazon'lar. She-woman, Zeyna, Barbarella gibi kahramanlara baktığımızda hepsinin de 90-60-90 ölçülere sahip olduğunu görüyoruz. Resimli roman ve film kahramanları böylesine mükemmel ölçülere sahip dişiler ama gerçek hayatta Amazon'un dişiliğini de ön plana çıkarması hiç de onaylanan bir davranış değil. Kadın gibi Amazon değil, "erkek gibi kadın" olması gerekiyor. İş hayatında döpiyes, pantolon ceket gibi koyu renkli takım elbiseler giyerek kadınlığını geri plana itmesi onu "profesyonel" yapıyor. Daha feminen giyinmeyi seçen Amazon'ların, iş hayatında yükselirlerse birilerinin yatağından geçerek o pozisyonu elde ettiklerine "kesin" gözüyle bakılıyor. Ne yazık ki bu inanış yaygın bir "başarılı kadın" düşmanlığından ve kıskançlığından kaynaklanıyor.

Son yıllarda kadın magazinlerinde müthiş bir artış var. Bu magazinlerde artık nasıl daha iyi bir anne ve eş oluna-

çağına dair makaleler yerine iş dünyasında kadınla ilgili yazılar okuyoruz. "Kadının yeri kocasının yanı ve evidir" inancı, ekonomik koşulların da etkisiyle geçerliliğini kaybetmiş durumda. Bu da Amazon kadınların ev ve aile arasında sıkışıp kalmalarından kurtulup özgürleşmeleri anlamına geliyor.

Ev kadını bir Amazon, dışarıda kullanamadığı Amazon enerjisiyle belki evini pırıl pırıl temiz tutar, çocuklarını yarış atı gibi o kurs senin bu kurs benim dolaştırır, evin badanasını yapmaktan, musluk tamirinden, çocukların giysilerini dikmekten turşu kurmaya kadar her işi elinden gelerek yapar ama tüm bu faaliyetler ona doyum vermeye yetmez. Amazon'un evin dışında bir faaliyete ihtiyacı vardır. Temizlik hastası kadınların çoğu enerjisini ev dışında bir faaliyete kanalize edememiş Amazon'dur.

Amazon, ailenin fiziksel ihtiyaçlarını eksiksiz karşılar ama duygusal ihtiyaçlarına pek odaklanmaz. Yaptıklarından doyum alamadığı için de aile üyelerine karşı talepkar ve öfkeli olabilir. Orta yaşlarda, onun evden uzaklaşabileceği bir faaliyette hava alması, ailenin de ondan biraz hava alması herkesin sağlığı açısından önemlidir. Gönüllü çalışan dernekler, ev kadını Amazon'lara nefes alabilecekleri hareket alanı sağlar. Oralarda bile yaşanan kim lider olacak, hangi pozisyonda, konumda olacak çekişmelerini derneklerde çalışanlar yakından bilir. Politik partiler de Amazon'ların rağbet ettiği faaliyetler arasındadır.

Hürriyet gazetesinde "Kızlarını Okutmayan Köyün Altın Kızı" başlığıyla çıkan yazıda Kütahya'nın 350 nüfuslu bir köyünde yaşayan genç bir kızın, ÖSS Yabancı Dil Sınavı'nda Türkiye ikincisi olduğu ve yeni öğretim yılında Boğaziçi Üniversitesi'nde okuyacağı haberi vardı. Hiçbir kızın okutulmadığı köyde o, toplum baskısına direnerek ve

sınıf birincisi olarak mezun olmayı başarmıştı. Genç kızın dört ablası ise ilkokuldan sonra okula devam etmemişti. Çok sayıda Altın Kızlara ihtiyacımız var.

Ev kadını bir Amazon, çocukları liseyi bitirir bitirmez evden ayrılıp, farklı bir şehirde üniversiteye başlamalarından sonra bunalıma girdi. Çocuklar onun "başarı" takıntısından ve baskısından bunalmıştı. Kocas, iyi kazanması ve işinde mutlu olmasına rağmen eşi tarafından yeterince hırslı olmadığı gerekçesiyle küçümsenmekten bıkmıştı. Kendisi ise, çocuklarını ve eşini daha başarılı olmaları için teşvik ettiğini ama onlar tarafından takdir edilmediğini düşünüyordu. Oysa "başkaları için" yaptığı şeyler aslında kendisini meşgul etmek ve takdir görmek içindi.

Kendisine ev dışında bir meşgale bulması gerekiyordu.

Bulunduğu mahallenin muhtarlığına adaylığını koydu ve kazandı. Son iki dönemdir başarıyla hizmet veriyor... ve yeterince takdir görüyor. Zekası, girişkenliği ve karakterinin doğal liderlik yeteneği ona daha çok seçimler kazandıracak gibi.

Toplumda kadın hareketini başlatanlar Amazon'lar olduğu için önceleri erkeklerin "tüm çirkin kadınlar feminist olur" türünden kalitesi düşük saldırılarına hedef oldular. Amazon'ların toplumda kabul görmesi ve topluma yaptığı katkıların kabul görmesi çok uzun bir dönemi kapsadığı için bazı Amazon'lar fazlasıyla tepkisel oluyor.

Sıkça televizyonlarda boy gösteren, feministliğini zırh yapmış bir Amazon, erkekleri ve kendisi gibi düşünmeyen kadınları aşağılamayı kendine görev edinmiş izlenimini veriyor. Onun gözünde erkekler zaten değersiz, diğer kadınlar ancak başarıları kadar değerli. Amazon olmayan, başarı anlayışı kendisinden farklı olan kadınlara kızıyor ve bir militan feminist olarak diğer kadın karakterlerinin öncelikli değerlerini onaylamadığı için onlara öfke duyuyor.

Büyük bir şirketin sahibi olan bir Savaşçı, şirketinin satış bölümünde çalışanlara yüksek maaş ve prim verirken, ürünleri dizayn eden tasarım bölümündeki çalışanlara her sene mümkün olabilecek en az zammı yaparak geçiştirme-siyle biliniyor. Ona göre yaratıcı bölümde çalışanlar pasif ve yavaşlar. Başarıyı, Savaşçı'nın aksiyon ve rekabetçi anlayışıyla tanımladığı için ekip olarak hepsi de Ebedi Çocuk, Filozof, Dost ve Mistik olan yaratıcı grup onun gözünde iyi bir zammı hak etmiyor ve kendilerinin tanımıyla kendilerine şirket bünyesinde 'üvey evlat' gibi davranılıyordu. Tüm şirket elemanlarına eğitim aldırıldığı için, yaratıcı ekiple de yakından tanışma şansını elde ettim. Hepsi pırıl pırıl olan zeki, eğlenceli ve sıcak insanlardan oluşan bir gruptu. İlk kez bir şirket eğitiminin sonunda, dört günü birlikte geçirdiğim bu insanlardan ayrılırken ağladığımı hatırlıyorum. Onlar da ağlıyordu, biz de. Ve ilk kez bir şirket eğitiminin sonunda yaratıcı ekip üyelerinin gönlünden kopan bir teşekkür armağanı aldık. Kol saatini hala sevgiyle takıyorum.

Onlar da hem kendilerinin hem de patronlarının karakterlerini öğrendiklerinde çok rahatladılar. Patronlarının onlara yönelik tutumunun, başarısız oldukları için değil, kendi karakterlerinin patronun başarı tanımına uygun olmadığını anladıklarından ekip olarak birbirlerine daha da yakınlaşmışlardı.

Patron hiçbir eğitimimize katılmadı. Her şirketin tasarım ekibinin genellikle Ebedi Çocuk, Filozof, Dost ve Mistik'lerden oluştuğunu hala bilmiyor.

Ebedi Çocuk ve Dost

Ebedi Çocuk ve Dost dişi enerjisi yüksek *yin* karakterlerdir. Erkek egemen toplumda kadının yeri nasıl erkekten sonra geliyorsa, bu ayrımcılıktan dişi enerjisi yüksek *yin* karakterler de payını alıyor. Yang enerjisi olan aklın baş ta-

cı edildiği günümüz dünyasında, yin enerjisi olan duygular göz ardı ediliyor, bastırılıyor, zayıflık göstergesi olarak algılanıyor.

Ebedi Çocuk kimlik ve huzur arayışı içinde genellikle fırtınalı bir yaşam sürer.

O, çevre kirliliği için, insan hakları ve özgürlüğü için, ırk ve din ayrımcılığı için, savaş karşıtlığı için, daha yüzlerce idealist neden için mücadele veren bir kahramandır. Ama kendi hayatının sorumluluğunu almayı bilmez.

O, kökü, köksüzlerin arasında olan bir asidir. Tanımadığı insanlar için bile ölmeye hazırdır. Ama bir kadınla yaşamayı bilmez.

O, dünya çocuklarını kurtarmak için mücadele verir. Ama kendi çocuğuna zaman ayırmayı bilmez.

O, evrenle, yıldızlarla, okyanusla birdir, bütündür ve tüm insanlığı sever. Ama neden beni sevmeyi bir türlü bilmez?

Bir kadın, hiç büyümeyen Ebedi Çocuk sevgilisini bundan daha iyi tanımlayabilir mi?

Gelişkin olmayan Ebedi Çocuk'un idealleri ve üstün amaçları, yakın ve derin ilişkilerin önüne geçer. Ama olgun Ebedi Çocuk ile birlikte olmak çok keyiflidir. Hatta bir Amazon ve Anne için bile. Böyle bir ilişki Anne ve Amazon için uyumlu ve doyumlu mudur? Hayır. Keyifli midir? Bir süre. Neyse, kadın erkek ilişkilerine daha sonraki bölümlerde gireceğiz.

Ebedi Çocuk'ların çoğu gibi Can'ın da hayat amacını bulmak gibi bir acelesi yoktu. Yurtdışında okuduğu okulu yarım bıraktı. Dünyayı dolaşmak ona daha cazip geliyordu. Sonra okula yeniden başladı. Bu kez çalışmak ve hayat deneyimi kazanmak için okulu bıraktı. Bir süre değişik uyuşturucuları denedi. Onları da bıraktı. Yine okula başla-

dı ve bu kez psikiyatrist olmayı amaçlıyordu. Nihayet okulu bitirdiğinde mezuniyeti antropoloji bölümünden oldu. Ama antropolog olmak gibi bir niyeti yoktu. Ülkesine dönmeyi seçti ve Amerika'da bir kızla formalite evliliği yaparak orada kaldı. Bir süre bir sigorta şirketinde çalıştı ve başarılı oldu. Birkaç yıl içinde şirkette üst bir pozisyona geldi. Artık yaşı otuz iki olmuştu. Bir hafta sonu aldığı kararla sigorta şirketinden ayrıldı. Bir kitabevi açmaya karar verdi. Aradan on sekiz yıl geçmesine rağmen kitabevi hala açık ve işinden doyum alıyor.

Can'ın anne babası da Dost/Mistik ve Ebedi Çocuk/Filozof olduğu için onun üzerinde fazla baskı kurmadı. Ama özellikle yirmili yaşlarda onun adına endişelendiklerini belli etmemeye çalışıyorlardı. Kendi gençliklerini hatırlamaları onlara yardımcı oluyordu.

Ebedi Çocuk genellikle başlangıçtaki amacından farklı bir amaca yönelir. Başkaları için çıkmaz sokak gibi görünen yollar Ebedi Çocuk'un hayat serüveni için gereklidir.

Ebedi Çocuk'un ikinci karakteri Filozof ise profesyonel bir öğrenci olabilir. Kariyerini öğrencilik üzerine kurabilir.

Amerika'ya ilk gittiğim yıllarda Berkeley Üniversitesi'nde dokuz yıldır öğrenci olan bir Türk'le tanışmıştım. Oradaki Türk lobisi faaliyetlerini yürüten oydu. Türkler arasında sosyal organizasyonlar yapan oydu. Çok faal, aktif, zeki bir insandı. Bir türlü mezun olmaya niyeti yoktu. Kendisini profesyonel öğrenci olarak tanımlıyordu. 68 kuşağının devrimci fikirlerini taşıyordu ve dünyayı değiştirebileceğine inanıyordu. Ama hala zengin babası ona her ay para gönderiyordu. Bir Ebedi Çocuk için yapılabilecek en büyük yanlışlardan birini yapıyordu baba.

Can, yasal süreç dolduktan sonra boşandı. Yıllar boyu birçok kadına aşık oldu. Her biri hayatının aşkıydı ama en

uzun ilişkisi üç ay sürüyordu. Kırklı yaşlarında tek eşli olma konusunda arzu duydu. Bu kararı aldıktan sonra tanıştığı eşine aşık oldu. Eşi de bir Dost. Çocuk istememesine rağmen eşi hamile kaldı ve bir oğlu oldu. Bebeğin ilk yılı Can için zor bir dönemdi. Eşiyle birlikte istedikleri zaman istedikleri yere gitmeyi engelliyordu bebek. Babalık hiç de içgüdüsel değildi.

Can'ın oğlu bugün dokuz yaşında. Onunla hobilerini paylaşmaktan zevk alıyor. Ama oğlu yüzmeyi ve tenisi kendisi kadar sevmediği için hayal kırıklığı da yaşıyor. Yine de oğlunun zevklerinin kendisinden farklı olabileceğini anlıyor. En yakın iki arkadaşı da, eşinin ağabeyi de Baba olduğu için, Can oğlunu tatillerde onların yanına gönderiyor ve oğlunun farklı deneyimler yaşamasını sağlıyor. Can'ın oğlu da Baba özelliklerini şimdiden sergiliyor.

Ebedi Çocuk, olgunlaşıp olumlu özelliklerini ortaya çıkarana kadar, toplumun onaylamadığı bir karakterdir. Topluma göre erkek, kararlı ve mümkün olduğu kadar erken yaşta, bir meslek sahibi olmalıdır.

İdealist bir Dost özgürdür, kendi ayakları üzerinde durur ve amacı vardır. Bu özgür kadın aksiyon neredeyse oradadır. Enerjik ve coşkuludur. Dışarıdan bakıldığında idealist Dost, Amazon'a benzer. Ama yakından bakıldığında Amazon'un kararlılığının ve amaca odaklanmasının onda olmadığını görürüz.

İdealist Dost, kısa vadeli de olsa her amacını coşkuyla ifade eder. Olanaklar dünyası onun dünyasıdır. Her ilişki bir olanaktır. Ama çok çabuk ilişki kurarak enerjisini de bolca ziyan eder. Seçimlerini genellikle ilişki içindeyken yapar - önce değil. Günün amacı ve aktivitesi, genellikle ya yeni bir ilişkinin başlangıcının ya da biten bir ilişkinin kaçışının

verdiği ilhamla belirlenir. Bu kadın, neredeyse önüne gelen her türlü deneyime açıktır. Genellikle orta yaşlara gelene kadar da sınır nedir bilmez. Eğer karakterinin doğasının bilincine varmazsa ve kendisine bir sınır koyamazsa, gerçek bir ilişkiyi sürdürebilmesi çok zordur. Onu ancak kaybetmeyi göze alamayacağı bir ilişki durdurabilir. İşte o zaman Dost'un gerçek potansiyeli ortaya çıkmaya başlar. İdealist Dost'u ancak çok derin anlayışa sahip bir erkek "ehlileştirebilir". Özgürlüğün sorumluluk olduğunu öğreterek.

Dost'un gelişkin olmayan bir başka versiyonu Ebedi Kız tipidir. Ebedi Kız, kimliğini başkalarının kendisine olan hayranlığında bulur. Hani şu Beyaz Atlı Prensi bulup, eklemek elden su gölden yaşamak isteyen güzel ve tatlı genç kızlar. Güzelliklerinin onlara hiçbir çaba göstermeden rahat hayatı sağlayan avantajları olduğuna inanırlar. O, son sevgili nasıl olmasını istiyorsa öyle olur. Eğer "artiz" ise, "Artık evimin kadını olacağım" diye beyanat verir. Üç gün sonra ayrıldığında "Artık kariyerime kendimi adayacağım" der. Ta ki yeni bir sevgili bulana kadar. Rahat yaşam düşkünlüdür ama faturaları bir erkek ödediği sürece. Eğlence ve gösteri dünyası bu tür Dost'ların doğal mekanıdır.

Tabii tüm Ebedi Kızların böyle şansları yok. O zaman da köyün muhtarının oğlunu ya da muhtarı baştan çıkaran onlardır. Kaymakam ya da doktor karısı olmanın hazıra konmuş rahatlığını yaşayan onlardır. Bir Anne'nin konuma ve unvana düşkünlüğü değil, rahat ve sorumsuz bir yaşamdır onu çeken. Ekonomik açıdan sorunsuz bir hayat yaşayan bir işsiz mirasyedi de onun ilgi alanındadır. Bir Anne bunu pek kaldıramaz. Anne'nin aktif olmaması zordur. Dost rahatlığı ve sorumsuzluğu uğruna adım adım özgürlüğünden vazgeçebilir ve eşinin yanında pasif kalabilir. Cebi şişkin erkeklerin yanında güzel bir çanta gibi dolaşan kadınların karakteri tabii ki Dost'tur. Marilyn Monroe'nun "aptal sarışın" imgesi Ebedi Kız'ın tipik bir örneğidir.

Ama tatlı ve sevimli genç kızlık konumu ebedi değildir. Bir "kimlik" de olamaz. Sürekli onaya ihtiyaç duyan tatlı şey, kendini geliştirmezse, sadece yaşlanır. Orta yaşta, bu "tatlı güzel şey" acınacak duruma gelir. Hala genç görünme peşindedir. Herkes genç görünmek ister ama onlarda bu, "kimliği" kaybetmemek için verilen bir mücadeledir.

Eşlerini boşanma veya ölüm ile kaybeden birçok Dost'un hikayesi acıklıdır. Ama o, kendi seçimiyle hayatını ziyan etmiştir. Eşin iş ve kişiliğiyle kendini özdeşleştirmenin bedeli yalnızlıktır.

Ama bir Dost'un doğasının farkında olmasını sağlayan şey de işte budur. Aniden gelen tek başınalığın yalnızlığı. Eşin ölümü ya da ayrılmak Dost'un kendisini bulmasının başlangıcı olabilir.

Bazı Dost'lar bilinçli olarak sevdiği erkeğin kimliğinden kopamıyor. Cynthia Koestler, bu tür bir Dost'un uç örneğidir. 1949 yılında Macar asıllı yazar Arthur Koestler'in sekreteri olmuştu. Cynthia, Arthur Koestler onunla evlenmeyi lütfedene kadar, on altı yıl boyunca onun sadık yardımcısı ve sevgilisiydi.

Cynthia, yazara hayran olduğu için ilişkiyi objektif değerlendiremiyordu. Arthur Koestler kadın düşkün, alkol bağımlısı ve entelektüel bir kabadayıydı. Buna rağmen, kadın onun zaafalarını göremeyecek kadar ona tutkunduydu. Koestler'in fikrini almadan geçireceği bir güne bile dayanamıyordu.

Parkinson ve kan kanseri hastalığından mustarip Arthur yetmiş beş yaşında intihar ettiğinde, Cynthia sağlıklı ve elli beş yaşındaydı. Ama o da intiharı seçerek mezarda kocasına katıldı. Kendi hayatını hiç yaşamadığı için kocası ölmeyi seçtiğinde, Cynthia'nın hayatı da sona ermişti.

Romeo'su öldükten sonra ölümü seçen ne çok Juliet var.

Gelişkin olmayan Dost, sınırlarını çizmeyi bilemez.

İdealist Dost, olması gereken sınırları bilir ama hayat tarzını engelleyeceği korkusuyla reddeder.

Yapışkan Dost, kendisine, var olmayan sınırlar koyarak, kendisini keşfetmenin ve tanımanın getireceği sorumluluk yerine hayatın gerçeklerinden korunmaya çalışır.

Gelişkin Dost eğlenceli, bireysel ve toplumsal sorunlara duyarlı, eşitlikçi ve radikaldir. Sınırlarının ve özgürlüklerinin bilincindedir.

Mistik ve Filozof

Mistik ve Filozof dışı enerjisi yüksek, *yin* karakterlerdir. Mistik karakteri deyince çoğu kişinin aklına medyumlar, falcılar, spiritüel konularla ilgilenen kadınlar gelir. Ama yaratıcı faaliyetlerle ve sanatın her türlüyle ilgilenen kadınların çoğu Mistik'tir-spiritüel konulara ilgileri olmasa bile. Evinde yemeğini pişirip çocuk'arını büyüten, evinin dekorasyonu ile ilgilenen, günlere giden ve dışarıda çalışmak gibi bir arzusu bulunmayan kadın da Mistik'tir. Kitap okumaya meraklı, seminerden seminere gezen ama yaşam pratiğinde adım atmaya pek yanaşmayan kadın da Mistik'tir.

Yeteneklerini ortaya çıkarmadan, hatta yeteneklerinden haberdar bile olmadan yaşamını sürdüren Mistik oranı tüm diğer kadın karakterlerinden daha fazladır. Çünkü toplumda onlara örnek olabilecek, sivrilmiş rol modeli pek fazla yoktur. Mistik, kendini geliştirmezse, bir konuya uzun süre odaklanmakta ve kararlı olmakta güçlük çeker. Bu yüzden de birçok alanda meydan Amazon'lara kalır.

Kendisinden çok daha az yetenekli nice Amazon, değişik iş alanlarında isim yaparken, Mistik umutla keşfedilmeyi bekler.

Meltem, çocukluğundan beri somut dünya ile soyut dünya arasında gidip geldiğini söyleyen biri. Algıları çok güçlü olduğu için, annesinin arkadaşlarının ona fal baktırdığını hatırlıyor.

İnsanların gizli niyetlerini algılama yeteneği çok güçlü olduğu için başkalarının saygın olarak nitelediği bazı insanlara hiç yaklaşmak bile istememesi, çoğu kez ailesini güç durumda bırakıyor. Ya da ailesinin onaylamadığı bazı kişilere inanılmaz yakınlık duyuyor. İnsanların kendi gördüğü gerçekleri bir türlü görememesini anlayamıyor.

Annesinin mücevherlerini çalan kişinin temizlikçi kadın değil, özbeöz teyzesi olduğunu söyleyince dananın kuyruğu kopuyor. Takdir görmek yerine niye cezalandırıldığını bir türlü anlayamıyor. (Ama seneler sonra teyzesi öldüğünde mücevherler onun evinde bulunuyor.)

Okul yıllarında notları genellikle iyi oluyor. Zeki ve yaratıcı olmasına rağmen, rekabetten ve ön plana çıkmaktan pek hoşlanmıyor. Günlerce üzerinde çalıştığı bir projeden, birisi onun yeteneğini fark ettiği an uzaklaşıp bir başka projeye başlıyor. Kazandığı bir ödülü almaya bile gitmiyor. Çevresindeki insanlar onun bu kadar umursamaz davranmasını bir türlü anlayamıyor. Kendisi bile.

Üniversiteye başlıyor ama kendisine bir amaç belirleyemediği için okulu yarım bırakarak bir şirkette sekreter olarak işe giriyor. Boş zamanlarında okuyor, resim yapıyor ve ahşap boyuyor. Sanatın kendisi için bir terapi olduğunu söylüyor.

İnsanlar hakkındaki ilk izlenimlerinin doğruluğunu zaman kanıtladığı için özellikle bir insan hakkında olumsuz düşünmekten, rahatsızlık ve suçluluk duyuyor.

Psikoloji eğitimi almadığı halde, yeni tanıştığı insanlar

ona derinliklerini kolayca açabiliyor. Ona danışan ve önerilerini uygulayan insan sayısını birçok psikolog ancak düşünde görebilir.

Meltem, dört yıl önce bir yabancı ile evlendi. Şu anda yurtdışında yaşıyor. Orada aldığı bir eğitim sonrasında kazandığı sertifikasıyla, şu anda bir çeşit psikolojik danışmanlık yapıyor. Danışanları onun reklamını en iyi şekilde yapıyor. İsmi şimdiden belirli çevrelerde biliniyor. O, bunu hiç önemsemiyor. Zaten severek yaptığı bir işten hem para kazanıyor, hem kendisini yararlı hissediyor.

Yeteneklerini kullanabilmek insana kendisinin değerli olduğunu hissettirir.

Mistik de Amazon da başkalarını memnun etme çabası içine pek girmez. Bu da onlara bağımsızlık verir.

Oysa Dost ve Anne'nin farklı nedenlerden de olsa böyle bir çabası vardır.

Ama gelişkin bir Mistik olabilmek ve pozitif egosunu güçlendirebilmek için, hayatında olması gereken dengeyi ancak ikinci karakteri olan Dost ya da Anne'nin desteğiyle sağlayabilir. Böylece insan ilişkileri daha sağlıklı hale gelir. Anne'nin korumacılığı ona nerede susması, nerede konuşması gerektiğinin ayrımını yapabilmeyi öğretir. Dost'un bireyselliğe verdiği önem kimlik oluşturmaya ve yaptığı işten doyum almasına yardımcı olur. Böylece sembol dünyası ile şimdi ve burada olan realitenin ayrımını ayaklarını yere basarak yapabilir.

Anne'liği zayıf bir Mistik, korumaya çalıştığı kişilerin kafasını ve dünyasını istemeden karıştırabilir.

Dost'luğu zayıf bir Mistik, sevdiği insanın kişiliği içinde eriyerek kendi kimliğini yok edebilir. Geçici doyumlar için, kendi gelişimini feda edebilir.

Filozof'a, sadece bilgi atmosferinin olduğu öğretim kurumlarında ve laboratuvarlarda rastlamayız.

O, evinizde tamirat yapan ustadır. İşi bittikten sonra sizinle son okuduğu kitapta öğrendiklerini paylaşır.

O, bir bankanın eğitim bölümünün müdürüdür. Çalışanların sadece bankacılık üzerine değil, bireysel gelişim üzerine de eğitim almalarını sağlar.

O, dünyanın çeşitli yerlerini dolaşan bir gezgindir. Sadece gezmekle kalmaz. Gittiği yerlerde, yerel halkın kullandığı şifalı otların ne olduğunu öğrenir ve bilgisini yazıya döker. Evliya Çelebi gibi seyahatname yazar. Marco Polo gibi dünyayı dolaşır. Küçük Oteller kitabı hazırlar.

O, kendisine daha kazançlı bir iş teklif edildiği halde, çocuklara bilimi sevdirmekten mahrum kalacağını bildiği için, teklifi reddeden bir lise öğretmenidir.

O, "Bozuk paran var mı" dediğinizde, size bozuk parayı uzatırken paranın tarihçesini, ilk kimler tarafından kullanıldığından başlayarak uzun uzun anlatan arkadaşınızdır.

Ben doktorumu da, tamircimi de Filozoflardan seçerim. Çünkü sorunla ilgili en detaylı bilgiyi onlardan alabilirsiniz.

Filozof, bir şeyleri izah etmeyi ve anlatmayı sever. Evimizin yakınındaki yaşlı terziye işimiz düştüğünde dükkanından kesinlikle tamir için verdiğimiz giysimizi alıp çıkmayız. En az yarım saat boyunca bize Cumhuriyet Tarihinden astronomiye kadar çok değişik konularda bildiklerini anılarla süsleyerek anlatır. Çocukluğunda televizyon gibi bir aletin ileride keşfedileceğinin hayalini kurar, görüntünün nasıl bir yerden bir yere ulaşabileceği konusunda kafa yorarmış.

Saatime göz atmak da pek işe yaramaz. Tatlı dilli, görmüş geçirmiş biri.

Boş konuşan geveze biri hiç değil. Sadece bildiklerini paylaşmaktan keyif alıyor. Vaktim müsaitse ben de dinlemekten keyif alıyorum.

Ama kesinlikle doktorumun, dişçimin ve her türlü tamircimin Filozof olmasına dikkat ediyorum. Çünkü bu mesleklerde sorunun bana uzun uzadıya izah edilmesini tercih ediyorum.

Çoğu Filozof'un kelimelerle arası iyidir. Karmaşık fikirleri bile anlaşılır bir şekilde anlatabilir. Ama bazen düşünce ve fikirler arasında yakaladığı bağlantının büyümesine kendisini kaptırdığında neyi anlatmaya başladığını kendisi de unutur. Eğer sabrınız ve vaktiniz varsa sonunda başladığı konuya uygun bir bağlantı kurarak geri döner.

Gelişkin olmayan Filozof bilgisi olmayan konularda bile konuşmaya ve biliyormuş gibi anlatmaya hazırdır. Her konuda ahkam keser ve her şeyi bilir.

Ama televizyonda "Siyaset Meydanı" gibi programlarda çok ve boş konuşan politikacıları Filozof'larla karıştırmayın lütfen. Onlar politika yapıyor.

Amerika'da kitapları ülkemizde de satan bir yazarın üniversitede verdiği konferansa katılmıştım. Yazarın ismi tanınmış olduğu için, bilet ücretleri yüksek olmasına rağmen salon tıklım tıklım doluydu.

Konferansta bir konudan diğerine atladı. Belli ki düşünce hızı, konuşma hızının çok ötesindeydi. Anlattıkları büyük olasılıkla son günlerdeki ilgi alanıydı. Ama konferans başlığıyla ilgisi çok azdı. Çok şey söylüyordu, çok bilgi veriyordu ama bu bilgileri hazmettiği duygusunu vermiyordu.

Çoğu Filozof zekidir ama bilgelik, bilginin bilince dönüşmesidir. Ve bilgelik hiçbir karakterin tekelinde değildir.

Bir sonraki bölümde zıt karakterlerin gelişimini ve gölgelerini nasıl aydınlığa çıkarabileceklerine değineceğiz.

BÖLÜM

-VI-

ZİT

KARAKTERLER
VE GÖLGELERİ

İnsan kurallara sığmaz!

Hadi şimdi hep birlikte bir yılbaşı partisine gidelim ve oradaki insanların ilişkilerini yakından gözlemleyelim. Ne dersiniz?

GÖLGE PARTİSİ

Bu yıl da her yıl olduğu gibi Gamze'nin evinde bir yılbaşı partisi var. İş arkadaşı olan siz de davetlisiniz. Gamze'nin davetlerinde neyle karşılaşabileceğinizi asla bilemezsiniz.

Bir firmanın "Eğitim" bölümünün sorumluluğunu üstlenen Gamze otuz üç yaşında canlı, cıvıl cıvıl bir genç kadın ve bir Dost. Evindeki davetlilerin çoğu büyük olasılıkla geçen yılbaşı partisinden sonraki tarihlerde tanıştığı insanlar olacaktır.

Gamze, elinde şampanya bardağıyla sizi kapıda neşeyle karşılıyor ve hareketli bir müziğin eşliğinde, insan sesleriyle dolu salona sürüklüyor.

Salona girer girmez gözlerin size çevrildiğini görüyor ve rahat görünmeye çalışıyorsunuz.

Gamze, sizi şakakları kırışmış bir beyin yanına götürüyor ve adamın yanağına bir öpücük kondurarak yeni sevgilisini sizinle tanıştırıyor. İsminin Salih olduğunu öğrendiğiniz beyefendi görünümlü adam, babacan tavırlarıyla sizde dengeli bir insan olduğu duygusu uyandırıyor. Bu kez seçiminin isabetli olduğunu düşünüyorsunuz.

Tam iki kelime laf ederken, Gamze sizi cümlemenizin yarısında bırakıp kapıda beliren Tolga'yı karşılamaya gidiyor. Tolga'nın, Küba'dan ayağının tozuyla geldiğini biliyorsunuz. Çünkü ofiste Tolga'yı Gamze'nin anlattıklarından tanımayan yok.

İkisi geçen yaz Yunan adalarında tatil yaparken tanışmış. O, "bilgi çağından bilinç çağına geçiş"den bahseden "harika bir insan". Salih, hafiften alaycı bir tonla Tolga'nın büyük olasılıkla dönem dönem vejetaryen takıldığını da söylüyor. Kırklı yaşlarda görünen Tolga, yüzünde yılların yorgunluğunun izlerini taşıyor. Rengi atmış kot pantolonu, üzerinde Che'nin resmi olan tişörtü ve yağlanmış saçlarıyla diğer davetlilerden farklı bir görünüm sergiliyor.

Gamze, herkese Tolga'yı tanıştırıyor. Tolga da yanında getirdiği ve uçakta tanıştığı genç kızı herkese tanıştırıyor. Genç kız eve girer girmez tuvalete daldığı için, Gamze de Selin'i yeni görüyor. Düz uzun saçları, makyajsız yüzü, gizemli bakışları, uzun beyaz renkli pamuklu giysisi ve incecik bedeniyle, Tibetli bir gurunun meditasyon merkezinden geliyormuş izlenimini veriyor.

Tolga ve Selin birbiriyle uyumlu görünüyor. Konuşmalarını biraz dinledikten sonra ikisinin de ayakları yere basmayan hayaller ve ulaşılması imkansız bir misyon peşinde koşarken nasıl geçindiklerini merak ediyorsunuz.

Yılbaşı büfesi çok zengin, dekorasyonu harika. Gamze odanın bir köşesinde Doğan'la derin sohbeti "paylaşıyor". Arada bir sohbeti bölüp misafirlere başlarının çarelerine bakmalarını hatırlatıyor. Gamze, bu sene misafirleriyle daha fazla ilgileneceği konusunda kendisine söz vermişti ama ne var ki Doğan İstanbul'da yeni olduğu için kimseyi tanımıyor ve onunla daha fazla ilgilenmek gerekiyor. Doğan, Ankara, İzmir ve taşrada hızla büyüyen bir bilgisayar

firması sahibi. Şimdi de kendi deyimiyle İstanbul'u "fethetmeye" gelmiş. Bu zor ekonomik koşullarda "kazanmak için savaşmak" gerekiyor. İstanbul'da da kendisini kanıtlanmanın büyük prestij getireceğini düşünüyor. Gamze, kendisine yeni bir bilgisayar almayı düşünürken, Doğan'la tanışıyor. Laf lafı açıyor ve Doğan kendisini Gamze'nin yılbaşı partisinde buluyor.

Tolga, Doğan'ın söylediklerine kulak misafiri oluyor. Onunla "etik değerler" ve kapitalist dünyanın insanları bilgisayar kullanımı aracılığıyla nasıl sürekli gözetlediği ve tüketimi yönlendirdiği konusunda bir tartışma yapmayı düşünüyor. Ama yol yorgunu olduğu için vazgeçip bir yerde oturmaya karar veriyor. Yanında oturan İsmail, hukuk fakültesinden yeni atılmış ve bir firmada şimdilik önemsiz bir konumda çalışıyor. Selin Tolga'nın peşinden giderek yere bağdaş kurup oturuyor. İsmail üçüncü dünya ülkelerinin ekonomik sorunlarının Avrupa ve Kuzey Amerika üzerindeki ekonomik etkilerini anlatıyor. Yanlarına gelen insanlar birkaç dakika konuşmalara kulak misafiri olduktan sonra uzaklaşmayı tercih ediyor.

Tolga, İsmail'in fikirlerini ilgiyle dinliyor. Bir fikir diğelerini üretirken, bir süre sonra iki erkek nerede olduklarını bile unutacak kadar konuşmaya dalıyor. Selin, konuşulanları anlıyormuş gibi yapıyor, orada suskun oturuyor.

Salih, Doğan ve Gamze'nin sohbetini bölerek kahve makinesinin yerini soruyor. Konuşmanın bölünmesini fırsat bilerek Gamze'ye yiyeceklerin lezzeti konusunda iltifat ediyorsunuz. O da yemeklerin çoğunu arkadaşı Mualla yaptığı için, Mualla'ya seslenerek iltifatın doğru yere ulaşmasını sağlıyor. Her zaman olduğu gibi bu partide de yiyeceklerin çoğu Mualla tarafından hazırlanmış.

Mualla, Gamze'nin üniversiteden arkadaşı ve bu partide

daha önceki partilerde tanınmış olduğunuz az sayıda kişiden biri. Mualla, Gamze'nin her ihtiyacı olduğu anda yanında.

Mualla, Selin'e bir içki götürüyor. Selin Tolga'nın dizinin dibinden bir milim bile ayrılmadan oturuyor. Mualla bir yandan boş bardakları toplarken, Gamze'ye temiz havluları nerede bulabileceğini soruyor.

Gamze, yan daireye yeni taşınmış bir çiftle konuşmakla meşgul. Geç gelenleri karşılama görevini Mualla ve Salih'e veriyor. Herkesin nasılsa başının çaresine bakacağına güveniyor.

Doğan, Selin'in yanına gidip onunla konuşmaya karar veriyor. Selin'e ofisinde iş bile vermeyeceğini biliyor ama bir taraftan da onu gizemli ve çekici buluyor.

Mualla ve Salih mutfağa gidip etrafa çeki düzen vermeye çalışıyor. İkisi de bu karmaşa içinde Gamze'nin rahat olabilme yeteneğine hayran. Gamze'den sanki kendi çocuklarıymış gibi bahsettiklerinin farkına varıyorlar ve gülüşüyorlar. Oysa Mualla ve Gamze aynı yaşta.

Salih, eşini uzun yıllar önce kanserden kaybetmiş. Gamze'yle olan ilişkisi ona hayat veriyor. Gamze'nin delidoluluğu ve hayata esnek bakışı cazip geliyor ama ona nasıl uyum sağlayacağını bilemiyor. Mualla heyecan verici bir kadın değil ama birlikte misafirler için çay-kahve hazırlarken kendisini rahat hissediyor.

Aylin salondan içeri rüzgar gibi dalıyor. Genç yaşta olmasına rağmen, büyük bir reklam satışını gerçekleştirdiği için sevinçten uçuyor. Herkes Aylin'in yüksek voltajlı enerjisinin farkında. Selin, Aylin'in varlığından sinmiş gibi geriye çekiliyor. Aylin herkese kendini takdim ediyor. Herkese dağıttığı kartvizitinin üzerindeki yazılar neredeyse minik bir CV. Kartvizitteki en ilginç unvan ise; "... Partisi Şişli İlçesi Belediye Meclisi Yedek Üyesi." Odadaki potansi-

yel müşterileri saptaması uzun sürmüyor. İsmail, Aylin'den biraz tedirgin oluyor. Ama özgüvenine de hayranlık duyuyor. Doğan ise, "Bu güçlü kadın iyi ki rakip firmalarda çalışmıyor" diye düşünüyor. Odadaki herkes Aylin'den ya hoşlanıyor ya nefret ediyor. Ama kimse ona karşı umursamaz kalamıyor. Aylin son iki senede iki nişanlıdan ayrıldı. Her nişanlı zengin aile çocuğuydu. İlki pısrık görünümlü zavallı bir zengin çocuğu, ikincisi bir partide önemli konumda olan bir babanın oğluydu. Ama son nişanlı onu sosyeteye sokabilecek kadar "güçlü" bir erkek. Kendisinden yaşça oldukça büyük. Ama ne gam. Aşk geçicidir. Aylin mantık evliliğine inanıyor.

Selin, fısıltıyla yanındakilere Aylin için "Amerika gibi kadın" benzetmesini yaparak ona "yamyam" adını takıyor.

Mualla herkesi gece bitmeden önce kahve içmeye davet ediyor.

Saat oldukça ilerlemiş. Kendinizi yorgun hissediyorsunuz. Giderken bir dahaki sene yılbaşı partisine gelmeyeceğinizi düşünüyorsunuz. Ama yine de davet edilerseniz geleceğinizi biliyorsunuz.

GÖLGELERİN DANSI

Neden kalabalık bir odada ilk karşılaştığımız insanlardan bazısına hemen yakınlık duyuyor, bazısından tek kelime konuşmasak bile hoşlanmıyoruz?

Çünkü burada projeksiyon (yansıtma) denilen psikolojik mekanizma devreye giriyor. Projeksiyon kendimizi tanımanın en önemli yollarından biri.

Kendimizde olan içsel özellikleri önce kendimizde göremeyiz. Onları önce başkalarında görürüz. İçimizde var olan ama henüz farkında olmadığımız özelliklerimizi başka insanlar bize ayna gibi yansıtır.

Anaokulundaki çocukların bile hayran oldukları çizgi film kahramanları vardır. Minik oğlan çocuğunun gözünde babası, ağabeyi, hatta yan komşunun kendisinden büyük güçlü kuvvetli çocuğu bir kahraman olabilir. İlk gençlik döneminde kızların da erkeklerin de hayran oldukları sporcular, şarkıcılar gibi ünlü insanların yanı sıra kendisini örnek aldığı insanlar hatta hayran oldukları arkadaşları vardır.

Bizim bir başkasında hayran olduğumuz özellik, kendimizde henüz ortaya çıkmamış bir özelliğimizdir. Başkasında gerçekten olmadığı halde ona atfetmiş olduğumuz özellikler bile bizdeki potansiyel özelliğin temsilidir. Uzaktan hayranlık duyduğumuz insanlarda bir takım özellikler olduğuna inanırız. Oysa bunların çoğu gerçek değildir. Bu tür yansıtmalara "pozitif gölge" diyoruz. Gölge ancak ışığın olduğu yerde vardır. Gölgelerimiz henüz farkında olmadığımız özelliklerimizdir.

Pozitif gölgemiz olduğu gibi negatif gölgemiz de var.

Projeksiyonun negatif türde olanları psikolojide daha iyi bilinir. Hayat da bize bunu daha çabuk öğretir. İdollerimizin idealize ettiğimiz gibi olmadıklarını, onların da bizim gibi eksiklikleri ve hataları olduğunu öğreniriz.

Mükemmel olmadıklarını ilk fark ettiğimiz kişiler anne ve babalarımızdır. İlk yıkım büyüktür. Yıkım ömür boyu değişik etkilerde sürer.

İdolümüzün bir korkak olduğunu öğrenmek yıkıcı. Ama sorunun idolümüzde değil, bizde olduğunu öğrenmek daha da yıkıcı... ve uyandırıcı.

Sadece iç "güzelliklerimizi" değil, iç "çirkinliklerimizi" de yansıtırız. Bizde olan olumsuzlukları, eksiklikleri, hataları kendimizde görmeyip başkalarında görürüz. Gördüklerimizden rahatsızlık duyar, onları yargılarız.

Ufacık çocuğun bile kahramanları olduğu gibi anti kahramanları da vardır. Çizgi filmlerde iyilikle kötülük çarpışır.

Projeksiyon ya da yansıtma öz farkındalığın gelişmesi için gereklidir. Bilmediğimizi bilmek için bilmediğimiz şeyi önce başkasında görmek gerekir. Öğrendiğimiz birçok şey için aynı şey geçerli değil mi? Bebekliğimizden itibaren her şeyi başkalarından görerek öğreniyoruz. Projeksiyon mekanizmasının kendisi nötrdür. Ayna sadece yansıtır. Sadece güzellikleri ya da sadece çirkinlikleri yansıtmaz ayna, olanı yansıtır.

Projeksiyon, çocukluğumuzdan itibaren kendimizi tanıma yolunun psikolojik mekanizmasının adıdır. Ve kendini tanıma ömür boyu sürer. Yansıtma da. İnsan öylesine derin ve zengin bir varlık ki. "Kendimi tanıyorum" demek kibrin ve cehaletin ta kendisidir.

Sadece kendimizle ilgili bildiklerimizi biliyoruz. Ama bilinçaltımızda olan dehlizlerden, başkaları bizde gördüğü halde kendimizde göremediğimiz, söylense bile inkar ettiğimiz kör noktalarımızdan habersiziz. Eğer görmeyi bilirsek, yansıtma yoluyla kendimizi keşfetmenin acı-tatlı keyfini yaşarız. Ödülü ise yaşamı dolu dolu yaşamaktır.

Okuduğumuz romanlarda, seyrettiğimiz filmlerde kendi karakterimize benzeyen karakterleri daha ilginç buluruz ve kendimizi yakın hissederiz.

Birbirini tanımayanların çoğunlukta olduğu Gamze'nin partisinde, yansıtma her yerdeydi. İster ham, ister olgun olalım, sen de ben de yansıtırız. Belki ikimiz de olgun bireyleriz. Kimseye karşı önyargımız olmadığını düşünürüz. Ama yine de Gamze'nin partisinde ilk kez karşılaştığımızda daha tek kelime bile konuşmadan birbirimize ismini koymadığımız bir tepki veririz. Olumlu ya da olumsuz. Sen de ben de.

Birbirimizi daha iyi tanıyana kadar biz de ilk tanıştığımız kişiye herkes gibi bir tepki veririz. Öyle ya da böyle.

Olumlu ya da olumsuz. Ne kadar iyi niyetli ve bilinçli olursak olalım, birbirimizi yansıtmalarımızın filtresi ile görürüz.

Bunda bir hata ya da anormallik yoktur. Projeksiyon, karşımızdaki kişiyle ilişki kurmadan önce, bulunduğumuz yeri belirlememiz için bize tanıdık gelen güvenli bir liman görevini üstlenir. Ancak kendimizi güvende hissettikten sonra o kişiyle ilişki kurmaya çalışırız.

Yetişkinlikte de çocuklukta da projeksiyon, içimizde kullanılmadan duran potansiyeli gösterir. Genellikle en hızlı gelişimimizi başkalarına yansıttığımız özelliklerin kendimizde olduğunu keşfederek sağlarız. Bu özellikle olumsuz projeksiyonlarımız için doğrudur. Karakterimizin gelişmemiş karanlık boyutlarını başkalarına yansıtarak görünür kılarız.

Carl Jung, bu gelişmemiş boyutumuzu *gölge* adını verdi. İçimizdeki aydınlık olan her şeyin bir de karanlık yüzü var. Güneşin altında yürüdüğümüzde gölgemiz de oluşur. Eğer ben olmasaydım gölgem de olmazdı. Varlığım olmasaydı gölgem olmazdı. Eğer bende kayda değer özellikler varsa gölgesi de olacaktır. Dünyaya sunduğum bilinçli kişiliğimin bir de bilinçaltı ve bilinçdışı gölgesi var.

Paranın bir yüzünü yok sayıp silerseniz para geçerliliğini yitirir.

Gölge kötü değildir. Güneşin altında yansıyan gölgemin hiçbir kötülüğü yoktur. Bu, psikolojik gölge için de geçerlidir.

Diyelim ki ben herhangi bir projede inisiyatifi hemen ele alan, kendine güvenen biriyim. Bazı insanlar aynı çabuklukta olmadığında, onlara karşı sabırsız oluyorum. Onları kararsız buluyorum. Ama aynı insan başkalarının gözünde ince düşünen, algılayıcı, esnek ve anlayışlı olarak görülür.

yor. Bende hiç de olmayan özellikler. Hatta bu insan benim asla yapamayacağım yollarla işi hallediyor, çünkü benden daha duyarlı, uyumlu ve esnek.

Burada kim doğru kim yanlış? Kim daha değerli? Kim daha güçlü? Burada kıyas anlamsız. Bana bu kişi kararsız, hatta benim kadar çabuk düşünemediği için aptal gibi görünüyor. Bundan rahatsızlık duyuyorum. O ise benim hemen inisiyatifi ele geçirmemden rahatsız. Beni katı, duyar-sız ve agresif olarak algılıyor. İkimiz de "gölge"lerimizi yansıtıyoruz. İkimiz de birbirimizde kendimizde gelişkin olmayan yönlerimizi görüyoruz. İkimiz de içimizdeki "çir-kinlik"leri birbirimize yansıtıyoruz. Oysa ikimizin de diğ-e-rinde olan özellikleri, kendimizde geliştirmeye ihtiyacı var.

Gölge, sadece bireyler arasında değil, politikada da iş başında. Hayali ya da gerçek düşmana atfedilen özellikler hep kötüdür. Biz iyiyizdir. Bir halk kendi kurtuluş savaşını verirken "kahramandır". Bir başka halk egemenliği altına girdiği ülkeye karşı kurtuluş savaşı verirken "teröristtir".

Kötülük, hata, zayıflık daima bizim dışımızdadır. Kötü-lük daima diğer kişide, diğer dinde, diğer politik sistemde-dir. Bizim ülkemizin, bizim ırkımızın, bizim dinimizin özellikleriyle övünürken kullanılan cümlelerin başına "biz" getirdikleri için politikacılar geniş yığınlar tarafından alkışlanabiliyor. Bir politikacı aynı cümleleri kullanarak ve cümlelerin başına "ben" getirerek kendisini övseydi onun hakkında ne düşünürdünüz?

Kendimizle ilgili gerçekler de bu kadar basit.

Gerçekler basit.

Zor olan kabullenmek.

Daha da zor olan, kabullenmenin önünü açacak imkan-ları değerlendirerek kendimizle yüzleşebilme cesaretini göstermek.

Kolay olan, kaçmak, inkar etmek, mazeret üretmek, ertelemek. Kolay olduğu için çoğu insan bu yolu seçiyor.

Yıldız Savaşları serisinin *Empire Strikes Back* bölümünde gölge sorununu çok güzel işliyor. Kötülük sembolü Darth Vader, iyilik sembolü Luke Skywalker'ın gölgesidir. Bir rüya bölümünde Luke, Darth Vader ile savaşmak için bir ormana girer. Luke, Vader'ı öldürür. Vader'ın yüzünü örten kara maskeyi kaldırır. Maskenin altında Luke, kendi yüzünü görür.

Gölge, psikolojide *alter ego* olarak da tanımlanıyor. Yani egomuzun bilmediğimiz farklı bir yüzü.

Gölge, içinde başkalarında sıklıkla rahatsız olduğumuz özellikleri barındırıyor. Özellikle kendi cinsiyetimizde olan kişilerde.

Gölge, bilinçli egomuzun diğer yüzü. Eğer kadınsam, karanlık yüzümü çabucak diğer kadınlarda görürüm. Erkeksem, gölgemi diğer erkeklere yansıtım.

Bu kural sadece eşler için geçerli değil. Eşler kendi gölgelerini birbirlerine yansıtır. Zaten bu yüzden birbirlerine çekilmişlerdir. Bu yüzden birbirlerine tahammül edemedikleri zamanlar olur.

Gölgemin karanlık yüzü, başkalarında gördüğüm eksiklikleri ve olumsuz özellikleri içerir. Bu özelliklerin diğer kişide de olması, bende de olduğu gerçeğini değiştirmez. Benim aşmam gereken özelliklerdir.

Başkalarında gördüğüm olumlu özellikler de benim beyaz gölgemdir.

Bu özelliklere başkalarında hayranlık duyabilirim. Ya da bu özellikler bende gelişmediğinden dolayı bende yok sanarak kıskandığım için, bu özellikleri olumsuz bir bakış açısıyla algıları. Kişinin davranışını biri, "özgüvenli ve

inisiyatif sahibi" olarak algılarken, diğeri "agresiflik" olarak tanımlayabiliyor. Birinin "açık sözlü" dediğine, diğeri "patavatsız" diyebiliyor.

Her şekilde, ister beyaz, ister siyah gölge olsun, gölgem bana kendime bakmamı söylüyor. O kişide gördüğüm özelliğin onda olup olmamasına bakmaksızın dikkat etmem gereken iki nokta var:

1) Olumsuz tepkim bende olan ve düzeltmem gereken bir eksiklik olabilir.

2) Olumsuz tepkim, bende henüz olmayan ama geliştirsem beni zenginleştirecek olan olumlu özelliğimin ne olduğunun farkındalığını bana kazandırabilir.

Eğitimlerde sıkça sorulan sorulardan biri de şu:

Bende olmadığı halde başkalarında gördüğüm bir özellik olamaz mı? Bir insanı objektif değerlendiremez miyim?

Tabii ki değerlendirebilirsin. Ama bu değerlendirme duygu yükü taşımaz. İçinde herhangi bir duyguyu harekete geçirmez.

Gölgede biriken duygu yükü elektrik yüklüdür. Bizi bir şekilde çarpar, sarsar, acıtır, incitir, yargılar.

"Şu marka domates salçası iyi değil" dediğinde duyguların harekete geçiyor mu? Çünkü burada salçayla ilgili bir değerlendirme yapıyorsun.

"Ayşe'nin yeni sevgilisinden hoşlanmadım" dediğinizde Ayşe'ye ya da sevgilisine karşı içinizde bir rahatsızlık varsa yansıtmadır, yoksa bir değerlendirmedir, bir fikir belirtmedir.

Değerlendirme yargılamadan farklıdır.

Gölgenin değerdendirmeden farkı:

1) Başkalarında gördüğümüz özellik içimizde bir duyguyu harekete geçirir.

2) Bu duygu bizi rahatsız eder ya da fazlaca meşgul eder.

3) Benzer özelliği sıkça başkalarında da görürüz. Bu özelliklere sahip insanlar her nedense karşımıza çıkar.

4) Başkalarında gördüğümüz bu özelliği yargılarız ya da abartırız.

AYNI CİNSLERİN ZIT KARAKTER PROJEKSİYONLARI

Gamze'nin partisinde misafirler arasındaki ilişki, bir gölge oyunu. İki insan birbirini çok iyi tanıyana kadar, birbirlerini projeksiyonlarının lensiyle görür demiştik. Aynı cinsteki insanların birbirlerine olan yansıtmaları daha yaygındır.

Aynı cinsin zıt karakterleri başlangıçta birbirine karşı tehditkar ve antagonist (uzlaşmaz) davranır.

Selin'le Aylin arasındaki ilişkiye bakalım. Mistik, Amazon'la tanışıyor. Selin hayatı geldiği gibi yaşayan, idealist bir kadın. Etrafında olup biten her şeyi meraklı gözlerle izliyor. Kendisi için önemli olan konular var ama amaçsız ve pasif bir görünümü var.

Aylin, amacı olan, hırslı ve tuttuğunu koparan bir aksiyon kadını. İkisi de birbirinden hoşlanmıyor. Onlar farklı dünyalarda yaşıyor. İkisinin de diğesinde olan özellikleri geliştirmeye ihtiyacı var.

Selin'in, amaçlarını somut ve uygulanabilir bir hale getirmeyi öğrenmesi gerekiyor.

Aylin, amacına kilitlendiği için beklenmeyen, planına göre gitmeyen bir durumda karşısına çıkabilecek ve kendisini gerçek anlamda geliştirebilecek olanakları gözden kaçırabilir. Hayatın işten ve yükselme arzusundan ibaret olmadığını öğrenmesi gerekiyor.

Gamze ve Mualla birbirini uzun senelerdir tanıyor ve yakın arkadaşlar. İlk tanıştıkları anda birbirlerine olan yaklaşımları Selin ve Aylin'den farksızdı. Bir projede birlikte çalışmak zorunda kaldıklarında aralarındaki farklılıkların değerini anladılar. Birbirlerini tamamlıyorlardı. Yıllar boyunca birbirlerine güvenmeyi öğrendiler ve birbirlerinin özelliklerinin gücünden yararlanmayı bildiler.

Gamze bir Dost, Mualla bir Anne.

Mualla yeniliklere açık biri olmayı öğrendi. Gamze'nin enerjisinden bazen yorulsa da zevk alıyor. Gamze bazen düşüncesizce davranıyor ama kendine göre telafi yoluna gidiyor ve destek veriyor.

Gamze, eskisine göre çok daha dengeli ve düzenli biri. Ama asla ikisi de birbirleri gibi olamayacağını biliyor.

Bizim zıttımız karakterde olan aynı cinsten birinin değerleri ve öncelikleri farklı olduğu için, onların yanında kendimizi "silinmiş" ya da "rahatsız" hissedebiliriz. Bu özellikle genç ve olgunlaşmamış biri için geçerlidir. Çünkü kendi karakterinin ne sınırlarının ne de gücünün farkındadır.

Aylin ve Selin kendi karakterlerinin genç ve ham örneği. İkisi de birbirinde gördükleri kendi gölgelerini tehdit olarak algılıyor.

İkisinin de kendi karakterlerinin dışındaki bir yaşam biçimiyle deneyimleri yok. Amazon Aylin'in tutumu günümüz toplumu tarafından onaylanıyor. Mistik Selin'in tutumu Aylin'e göre hayata uymayan bir varoluş hali. Amaçsız ve işe yaramaz bir yaşam hali.

Selin idealist biri. Ama onun idealizmi, toplum tarafından desteklenmediği gibi, "gerçekçi ol" sözleriyle küçüm-
seniyor. Selin de Aylin'i kendinden başka kimseye yararı
olmayan çıkarıcı ve bencil biri olarak görüyor.

Kendine güvensizlik ve aşırı güven sergilenmesi para-
nın iki yüzüdür. Ne zaman yazı ne zaman tura geleceğini
bilemezsiniz.

Aylin, günümüz iş dünyasının "aferin" dediği bir ürün.
Ondan ve davranışlarından rahatsız olan tek kişi Selin de-
ğil. Mualla ve Gamze de Aylin'in başarı tutkusunun aşırılı-
ğından rahatsızlık duyuyor.

Mualla ve Gamze kariyerleri olan sorumlu ve bağımsız
iki kadın. Ama hayatlarının her anında iş düşünmekten
hoşlanmıyorlar. Her tanıştıkları kişi için müşteri potansiye-
li var mı yok mu ya da bu kişi ne şekilde işime yarayabilir
diye düşünmüyorlar. İkisinin de ikinci karakteri Mistik.
Zaten arkadaşlıklarının da bugüne kadar sürmesi bu ortak
karakterden kaynaklanıyor. Yaşamı anlamlı hale getirmek
ikisinin de önceliği. Anlamanın ne olduğu farklı olsa bile.

Zıt karakterler *ilk anda* birbirlerinden rahatsızlık duyar.
Ama birbirlerini tanımak için fırsat yaratırlarsa, ilişkinin
geliştirici yanını görebilirler. İki taraf da birbirinin olgun-
laşması için katalizör görevini üstlenir.

Tolga bir Ebedi Çocuk/Filozof. Tam zıttı karakterdeki
Baba/Savaşçı Doğan'ın agresif tutumundan rahatsızlık du-
yuyor. Doğan ise Tolga gibi bir insana asla saygı duyama-
yacağını düşünüyor. Tolga yapısındaki müşterileriyle iş ya-
parken maskesini takıyor ve kibar davranmayı biliyor.
Oyunun gereği bu.

Doğan, İsmail'in bilgiçliğinden de rahatsız ama bir ta-
raftan da İsmail gibi birçok konuda bilgi sahibi olmaması
da onu rahatsız ediyor. Yine de İsmail gibi "başarısız" biri
olmak onun için çok daha rahatsız edici olurdu.

İsmail, o kadar kendisiyle dolu biri ki, insanlar üzerindeki etkisinin farkında bile olmuyor. Akşamları yalnız başına olduğunda, bu kadar çok şey bilmesine ve zeki bir insan olmasına rağmen neden hiç arkadaşı olmadığını bir türlü anlayamıyor. Sadece ne kadar çok bildiğiyle insanları etkileyebileceğini sanıyor. Ama dinlemeyi hiç bilmiyor. Aslında Doğan gibi insanları kısıkanıyor. Kıskaçlılığını ve başarısızlığını, büyük sözler ve yüksek fikirlerin arkasında saklamaya çalışıyor. İsmail bir filozof.

Salih bir Baba. Olgun bir Baba sayılır. Bu yüzden Tolga'dan çok da fazla rahatsızlık duymuyor. Hatta oğlunun üniversiteye giderken tatillerde çalışmak yerine birkaç ülkeyi görmek istemesine karşı çıktığı için şimdi biraz pişmanlık duyduğunu itiraf ediyor.

KARŞI CİNSLERİN ZIT KARAKTER PROJEKSİYONLARI

Karşı cinslerin zıt karakterleri birbirini farklı etkiler.

Karşı cinslerin zıt karakterleri başlangıçta birbirlerini çekici bulur. Bu kişi ilginçtir, tehdit edici değil. Gizemlidir güvenilmez değil.

Salih bir Baba, Gamze bir Dost. Karşı cinsin zıt karakterleri. Birbirlerine olan çekimleri gölgeden farklı bir yansıtmayı içeriyor. Salih ve Gamze birbirlerini kısa bir süre önce tanıdı. Bu yüzden birbirlerine duydukları çekimin büyümlü aşaması geçene kadar yansıtma güçlü bir şekilde devam edecektir.

Gamze, bu çekimi tanıyor. Yaşadığı birçok ilişkide erkekler genellikle Baba karakterinde oluyor. Bazıları kendisinden genç olsa bile. Onların dengeli tutumları ve Gam-

ze'ye koruyucu yaklaşımları, ona çekici ve güvenli geliyor. Bu kez, Salih'le daha uzun vadeli bir ilişki kurabileceğini düşünüyor.

Salih, çocukluğundan beri dengeli ve ölçülü bir insandı. Ölen ilk eşi bir Anne'ydi. Birçok Anne-Baba evliliği gibi o da ilk eşini ikisi de çok genç yaşta iken tanımıştı. Bir oğulları olmuştu ve mutlu bir evlilikleri vardı. Eşinin ölümü Salih için çok büyük bir darbe olmuştu. Uzun süre yeniden bir ilişkiye girmeye hazır değildi.

Gamze, ilk eşinden çok farklı biri. Hem çekimin, hem de farklılığın farkında. Bu yüzden dikkatli hareket ediyor. Gamze'yle uzun vadeli bir ilişki istiyor ama yürüyüp yürümeyeceğinden emin değil. Hayattaki önceliklerinin, değerlerinin ve hayata bakış açılarının farklı olduğunun bilincinde.

Doğan ve Selin farklı bir zıt karakter örneği. Savaşçı ve Mistik. Birbirleriyle ilk kez Gamze'nin partisinde karşılaşıyorlar. Zıt karakterlerin karşı cinsleri oldukları için birbirlerine ilginç geliyorlar. Selin bir Mistik/Dost. Doğan onunla sohbet etmek için yanına geldiğinde çok memnun olmuştu. Tıpkı uçakta tanıştığı Tolga gibi, birçok Ebedi Çocuk'la spontane ilişkileri olmuştu. Tolga gibi insanlar, onun doğal ruh ve misyon arkadaşlarıydı. Ama Doğan gibi ne istediğini bilen ve hedefinin peşinden giden erkekler ona çekici geliyordu.

Ne ilginçtir ki Doğan'da ona çekici gelen özelliklerin aynısı, Aylin'de ona itici geliyor.

Karşı cinslerin zıt karakterleri, aynı cinsin zıt karakterlerine farklı tepki verir.

Doğan, Selin'in hayata mistik bakışının derinliğinden etkileniyor. Oysa kendi hayat görüşünün tam zıttı bir bakış açısına sahip genç Selin. Hayatta somut bir amacı olmayan bir idealist. Ama aynı karakteristik özelliklere sahip genç İsmail'i, akıllı bir karış havada bir "entel" olarak tanımlıyor.

Doğan'la Selin yeniden görüşecekler.

Neden karşı cinslerin zıt karakterleri birbirlerini ilginç bulurken, aynı cinsin zıt karakterleri birbirlerinin gölgelemini harekete geçiriyor?

Aslında iki durumda da projeksiyon iş başında. Her durumda, hangi cinsle tanışırsak tanışalım, *ilk tanışma anında* iki insan arasında projeksiyon daima vardır. Projeksiyon denilen psikolojik mekanizmanın tanımını yeniden hatırlayalım. Projeksiyon (yansıtma), kendi içsel özelliklerimizi önce kendimizde görememekle, kendimizde olduğunun farkında olmamakla ilgilidir. Bu özellikleri önce başkalarında görürüz. Bu özellikleri önce başkalarında göreyerek tanırız. Başkaları bize bu özelliklerin aynalığını yapar.

Gölge, "bilinçli ego"nun, karanlıkta olan yüzüdür. Bir insanın bilinçli egosunun cinsiyeti vardır. Erkek ve dişi.

Ben bir erkeksem, projeksiyon yaptığım kişi, kadın da olsa erkek de olsa benim bir erkek olarak karanlık ve gelişmemiş özelliklerimi bana yansıtır.

Ben bir kadınsam, projeksiyon yaptığım kişi, kadın da olsa erkek de olsa benim bir kadın olarak karanlık ve gelişmemiş özelliklerimi bana yansıtır.

Gölgemle yüzleştikimde bu hiç hoşuma gitmez. Bende güvensizlik duygusu yaratır ve kendimi saldırıya uğramış hissedirim. Çünkü gölgem, bana dünyaya sunduğum kişiliğimin karanlık yüzünü fark ettirir.

Aynı cinsten zıt karakterler, beni bana yansıtarak değerlerimi sorgulamam ve onlara gerçekten sahip olup olmadığımı test etmem konusunda "hodri meydan" derler. Tabii bu bilinçli olarak ve bizim gelişmemiz düşünülerek yapılan bir meydan okuma değildir. İnsan psikolojisinin doğal gelişim programının müfredatıdır yansıtma. Gelişmeyi ancak biz seçebiliriz.

Ama karşı cinse yapılan projeksiyon farklıdır. Her insan içinde hem kadın, hem erkek enerjiyi taşır. Ben denilen öz, dişi ve erkek enerjinin bir ve bütün halidir.

Her kadının içinde bir "içsel erkek" vardır.

Her erkeğin içinde bir "içsel kadın" vardır.

Kadının içsel erkeği, erkek kavramına yüklenen bütün özellikleri taşır. İç dünyanın kuytu bir köşesinde, genellikle hayatın ikinci yarısında ortaya çıkarak ifade bulmayı ve kadının doğal kadın özellikleriyle birleşmeyi bekler.

Erkeğin içsel kadını için de aynı şey geçerlidir.

Kendimizin zıttı karakterde olan bir karşı cins ile karşılaştığımızda, "içsel karşı cins"imizin özellikleri güçlü bir şekilde uyarılır. Bu da bizde tanıştığımız karşı cinsi çekici bulmak olarak yansır.

Aynı cinsin yansıtmaları bizim bilincinde olduğumuz cinsiyetimize yönelik olduğu için bize itici gelir. Bizim ek-sikliğimize ayna tutar.

Karşı cinsin yansıtmaları bizim bilincinde olmadığımız "içsel cinsiyet"imize yönelik olduğu için bize çekici gelir. Bizim potansiyelimize ayna tutar.

Bunu elektriksel anlamda pozitif akımın pozitif akımı, negatif akımın negatif akımı itmesi ama pozitif ve negatif akımın birbirini çekmesine benzetebiliriz.

İçsel erkek ve içsel kadın kavramlarına "*Karakterlerin Olgunluk Dönemi*" bölümünde yeniden değineceğiz.

Karakterlerimiz olgunlaştıkça zıt karakterdeki insanlarla olan ilişkilerimizde endişe ve rahatsızlık, yerini değer bilme ve hayranlık duygusuna bırakır.

Karakterlerimizi görünmez elbise gibi giyeriz. Özellikle karakterlerinin bilincinde bile olmadan yaşayan insanların karanlık yüzleri başkaları tarafından çok daha çabuk görülür.

Karakterimizin farkında olduğumuzda sınırlarımızın ve erdemlerimizin de farkında oluruz. O zaman ham karakter olmaktan olgunlaşmaya doğru yolculuk başlar.

Kişi kendisine benzeyeni daha çabuk tanır. Bir Anne bir Anne'yi, bir Ebedi Çocuk, bir Ebedi Çocuk'u çabucak tanır. Bir Filozof, aslında Savaşçı olan sahte Filozof'u anında tanır. Bir Mistik, aslında sezgisel Amazon olan bir sahte Mistik ile gerçek Mistik'i anında ayırt edebilir.

İnsan kurallara sığmaz!

BÖLÜM

-VII-

EVİLİK İLİŞKİSİNDE KARAKTER UYUMU

İnsan kurallara sığmaz!

Hangi karakterde bir insanla evlenirsem mutlu olurum? Birimizin ak dediğine diğeri kara diyen bir çiftiz. Ama birbirimizi seviyoruz. Evlenirsek mutlu olur muyuz? Evliliğimizin ilk yıllarında mutluyduk. Ama artık birbirimize katlanıyoruz. Neden böyle oldu?

Bu tür sorulara ne burçlar ne de Güzin Abla yanıt verebilir. Ama bu bölümü okuduktan sonra siz kendiniz yanıtlayabilirsiniz.

Önce bir genelleme yapacak olursak, en mutlu çiftler, karakterleri birbirine uyumlu çiftler oluyor.

Anne'nin Baba ile, Ebedi Çocuk'un Dost ile, Amazon'un Savaşçı, Mistik'in Filozof'la evliliği gibi. Karakterin kişilerin ilk karakteri olması gerekmiyor. Örneğin, Anne/Amazon bir Ebedi Çocuk/Savaşçı ile evlenebilir. Bu evlilikte ortak karakter Amazon ve Savaşçıdır.

Aynı kural, aynı cinsten dostluklar için de geçerli. Bir Baba/Filozof ile Ebedi Çocuk/Filozof dostluğunu ilk başta anlamamız zor olabilir. Görünürde Baba ve Ebedi Çocuk'un değerleri ve yaşam biçimleri birbirinin zıttıdır. Ama ikinci karakterlerinin aynı olması, bu dostluğun sürmesinin nedenidir.

Çiftlerin karakter uyumunun olması, genellikle evlilikte yaş ve kültür farkının büyük olduğu durumlarda bile bu sorunu aşmalarını sağlayabilir. Hatta on çocuklu bir ailenin en büyük çocuğu ile, tek çocuğun evliliği birçok evlilikte

sorun yaratan görünmez neden olurken, karakter uyumu değer ve önceliklerin uyumunu sağladığı için sorunların aşılmasına yardımcı olur.

ZIT KARAKTERDEKİ KİŞİLERİN EVLİLİĞİ

Zıt karakterlerin başarılı bir evlilik sürmesi imkansız değildir ama zordur. Eğer iki taraf da temel farklılıkların bilincindeyse ve karakterlerinin olgun versiyonu ise evlilik yürüyebilir. Çoğu zıt karakterli evlilikler fırtınalı bir şekilde sürer... ve biter. Bazen şekilde ve kağıt üzerinde sürse bile evlilik evlilik olmaktan çıkmıştır artık. Sorun, genellikle bir partnerin, diğerinin değişmesini beklemesinden kaynaklanır.

Bir Anne, Ebedi Çocuk'la evlenip de onun değişmesini beklerse kendisini mutsuzluğa mahkum etmiş demektir.

İşte Hülya Avşar ve Kaya Çilingiroğlu evliliği. Bu Amazon/Anne ile Ebedi Çocuk/Filozof evliliğinde hiçbir karakter uyumu yok. Evliliğin hala sürüyor görünmesi Amazon/Anne için boşanmanın "başarısızlık" anlamına gelmesinden ve şimdilik hesaba kitaba uymamasından kaynaklanır. Amazon/Anne başarısızlığı kabul etmektense ortaklığı sürdürmeyi tercih eder. Ama bu sadece bir iş, konum ve statü ortaklığı gibidir. Ebedi Çocuk/Filozof için, özgürlüğünü koruduğu sürece evliliğin sürüp sürmemesinin pek önemi yoktur.

Hülya Avşar ile Gülben Ergen arasındaki çekişme Amazonların çekişmesidir. Çekişirken bile birbirini anlar iki Amazon. Çünkü kumaş aynıdır. Ama biri Anne, diğeri Dost'tur.

Zıtlar arasındaki evlilik, uyumlu olabilir ama doyumlu ve geliştirici olmaz. Bu tür evliliklerin en yaygın olanı Anne-Ebedi Çocuk evliliğidir. Anne ihtiyaç duyulmaya ihtiyaç duyar, Ebedi Çocuk rahatça oynayabileceği ama ihtiyaç duyduğunda sığınabileceği güvenli bir liman olmasını ister.

Ünlü İtalyan aktör Marcello Mastroianni, aynı kadınla ömür boyu evli kaldı. Anne olan eşi, bir röportajda Ebedi Çocuk Marcello'nun bütün sevgililerinden haberi olduğunu ama Marcello'nun her seferinde "yuvasına" geri döneceğini de bildiğini söylemişti. (Zaten başka türlü de bu evlilik süremezdi.) Hatta bazen sevgilisi tarafından terk edilen Marcello'yu üzülmemesi için teselli bile ediyordu.

Anne/Amazon-ile Ebedi Çocuk/Filozof Evliliği

Bu tür evlilikler, kişiler gelişkin değilse, anneyle evlenmek isteyen oğlan çocuğunun, yetişkinlikte bu düşünüyü gerçekleştirmesi gibidir.

Anne/Amazon'un iki karakteri de erkek enerjilidir. Ebedi Çocuk/Filozof'un iki karakteri de dişi enerjilidir. Bu tür evliliklerde evde hakimiyet kuran kadındır.

Kerem ile Gülay yirmi iki senedir evli. İkisi de avukat ve çocukları yok. Gülay çok istemesine rağmen çocuk sahibi olamadı. Bu Kerem'i hiç de üzmedi. Zaten çocuk istemiyordu.

İkisi üniversitedeyken bir bağış kampanyasında gönüllü olarak çalışırken tanıştı. Kerem, Gülay'ın organizasyon yeteneğinden etkilenmişti. Gülay da Kerem'in rahat, esprili davranışlarını ve uyum yeteneğini çekici bulmuştu. Kerem'in statüyü umursamaması ve iyimser oluşu onu etkilemişti. Birlikte olmaya başladılar. Kerem Gülay'ı yeni in-

sanlarla ve yeni fikirlerle tanıştırdı. Gülay, Kerem'e annelik ve rehberlik yaptı. Ekonomik olarak bile destekledi. Okuldan mezun olduktan sonra evlendiler.

Kerem bir Ebedi Çocuk/Filozof. Gülay Anne/Amazon. İkisi birlikte bugün rahat sayılacak bir kazanca ve yaşama sahip. Yıllar geçtikçe birbirlerini geliştirerek kendine yerter duruma gelmeyi desteklemek yerine birbirlerinin eksikliklerini tamamlamayı seçtiler. İlişkileri dışarıdan bakıldığında uyumlu görünüyorsa da yakından tanıyanlar için bağımlı ve birbirine muhtaç zavallı bir anne-çocuk ilişkisine dönüştü.

İşten eve geldiğinde Kerem kapıda "Geldiiim" diye sesleniyor. Gülay ona ayakkabılarını silmesini ve akşam yemeğinin hazır olduğunu söylüyor. Kerem dördüncü pirzolu da isteyince Gülay kolesterolünü yükselteceği gerekçesiyle daha fazla yememesi gerektiğini bildiriyor.

Kerem, aldığı bir davaya nasıl yaklaşması gerektiğini soruyor. Gülay ona nasıl yaklaşması gerektiğini söylüyor sonra çöp kovasını kapının önüne koymasını tembihliyor.

Kerem, akşam bir içki için arkadaşlarıyla buluşacak. Gülay, masayı toplayıp bulaşıkları makineye yerleştirirken, iki kadehten fazla içmemesi için uyarıyor. Kerem'e harçlığını verirken haftalık harçlığının limitinin dolduğunu da hatırlatıyor.

Kerem ve Gülay evliliklerinde mutlu!

Mutluluk uyum mudur?

Bir sadist ve bir mazoşist de uyumludur ama sadist-mazoşist ilişkisinin geliştirici bir ilişki olduğu söylenemez, değil mi? Bu tür "uyumlu" ilişkiler bağımlılık ilişkileridir. Bu bir anne-çocuk ilişkisi. İki yetişkin ilişkisi değil.

Baba/Savaşçı ile Dost/Mistik Evliliği

Dost/Mistik kombinasyonunun iki karakteri de dışı enerjilidir. Eğer kendini geliştiremezse, iki karakteri de erkek enerjili olan Baba/Savaşçı bir eş tarafından kişiliğinin yok edilerek eşinin uzantısı haline gelmesi sıkça rastlanan bir olgudur. Tabii evliliği sürdürürlerse.

Çiğdem okulun en güzel kızıydı. Metin de en yakışıklı genci. Birbirlerine çok yakışıyorlardı. Evlendiklerinde ikisi de on dokuz yaşındaydı. Çiğdem okulu bıraktı. Metin iki sene daha okuyarak üniversiteyi bitirdi. Evliliklerinin ilk yılında ilk, üçüncü yılında ikinci çocukları oldu. Çiğdem bir Dost/Mistikti. Ev kadını olmak hoşuna gitmese de çocuklarını kendi zevk aldığı her yere götürüyordu. Arkadaş ziyaretleri ve sinema sıkça gittiği yerlerdi. Akşamları Çiğdem'in hazırladığı yemekler pek lezzetli olmasa da Çiğdem'in eğlenceli ve neşeli tavırlarıyla yemek şenlikli oluyordu. Çocuklar kendilerine önem ve değer verildiğini hissediyorlardı. Ta ki babaları eve çalıştığı işten geç vakitte gelene kadar. O zaman yatağa gönderiliyorlardı. Çocuklar babanın eve gelmesini (ikinci plana itilmeyi) istemiyordu.

Metin bir Baba/Savaşçı. Karısının güzelliği ona gurur veriyor ve karısına "kraliçem" diyor. Çiğdem'i çalışmak, para kazanmak, karar vermek, kendi sorumluluğunu almak gibi gereksiz işlerden koruyor. O nasılsa tüm aileye yetecek kadar kazanıyor.

Çiğdem zaman içinde artık tıpkı Metin gibi düşünüyor. O eve geldiğinde yemese de sofraya oturuyor. Metin sevmediği için asla pantolon giymiyor. Elbise ve etek bluzun daha kadınsı olduğunu düşünüyor.

Bir ara Çiğdem çalışmak istedi ama Metin akşam eve geldiğinde onu evde bulmak istediğini söyledi.

Üniversiteye geri dönme olanağı doğduğunda Çiğdem okulunu tamamlamak istedi. Metin bunu gereksiz buldu.

Artık ikisi de elliye yaklaştı. Çocuklar çoktan yuvadan uçtu. Çiğdem bir takım seminerlere gidiyor, el sanatları kurslarına katılıyor. Sabahları Prozac, akşamları Seroxat alıyor. İnce ve güzel kalabilmek için var gücüyle egzersiz yapıyor ve beslenmesine dikkat ediyor.

Ama hala kocasından önce evde olmaya özen gösteriyor.

Çiğdem ve Metin'in evliliği "uyumlu." İkisi de mutsuz değil. Ama mutlu da değil. Bağımlı ilişkilerinin sevgi olduğunu sanıyorlar. Çiğdem çok şeyden şikayet ediyor. Metin'in birçok sağlık sorunu var. Ama kendilerini geliştirmek gibi bir çabaları yok.

Kerem ve Gülay ile Çiğdem ve Metin'in evlilikleri, zıt karakterlerin en iyi haliyle süren evliliklerinden iki örnek. Vahim evlilik örnekleri, tek başına bir kitap olacak kadar çok.

İLK GÖRÜŞTE AŞK İLK KAVGADA AYRILIK

Genellikle zıt karakterlerin ilişkisinin çok uzun sürmediğini söylemiştik. İlişkinin başında partnere çekici gelen özellikler, ilişkinin sonunda onların ayrılma nedeni olur. Bir Anne/Amazon'un dediği gibi, "Ebedi Çocuk/Filozof eşimde beni çeken en önemli özellik sakın, hayatıma müdahale eden biri olmaması, beni kısıtlamamasıydı. Özgürdü ve özgürlük tanıyordu. Ama koca olamadı. Bende oluşan birikim ise "koca" olmanın gereklerini yerine getirmesini istememden kaynaklandı. Onun ilk başta bana cazip gelen rahat tavrı artık bana sorumsuzluk ifadesi olarak rahatsızlık veriyordu. O, bir sevgili olarak keyifliydi ama artık ondan bir 'koca' olamayacağını anladım".

Baba/Savaşçı kocasıyla ancak üç yıl evli kalabilen bir Dost/Mistik, ilk anda eşinin koruyucu, güçlü ve kararlı tavırının kendisini çok etkilediğini söylüyordu. "Her kararı onun vermesi, bana sadece ilişkinin keyfini çıkarma ayrıcalığını yaşıtıyordu. Kendimi beyaz atlı prensini bulmuş bir prenses gibi hissediyordum. Nihayet erkek gibi bir erkek karşıma çıkmıştı. Bir ay gibi kısa bir flörtten sonra, yine onun karar vermesiyle evlendik. Bu hızdan ben de hoşlanmışım. Gerçek aşk bu olmalıydı.

Ama kısa zamanda onun baskıcı yönü beni bunaltmaya başladı. Sadece onun dediği olmalıydı. Onun istediği insanlarla görüşmeli, onun istediği yerlere gitmeliydik. Arkadaşlarımı beğenmiyor, çalıştığım işyerini bana layık bulmadığını söylüyordu. Kendime saygımı yitirmeye başladığımı hissediyordum. Kısa zamanda onun benimle değil, yanında gezdirmek istediği güzel bir çanta ile evlendiğini anladım. Hayat programında evlenme zamanı gelmişti ve ben karşısına çıkmışım."

İlk başta cazip gelen özellikler artık kısıtlayıcı, baskıcı, kontrolcü sözcükleriyle tanımlanıyordu. Bu tanım, bireyselliğine ve özgürlüğüne düşkün kişilik sahibi bir Dost/Mistik için "evlilik kurumunun gerektirdiği "kocanın karısı üzerindeki hakları"nın uygulanması" veya "sevginin göstergesi" olarak yorumlanamayacak özelliklerdir.

BENZER KARAKTERDEKİ KİŞİLERİN EVLİLİĞİ

Dost/Mistik ile Ebedi Çocuk/Filozof Evliliği

Kadının da erkeğin de tüm karakterlerinin dışı enerjili olduğu bu evlilikler daima eğlenceli ve renklidir. Hayat bu çift için bir eğlence arkadaşlığıdır. Ama çiftimiz eğer ge-

lişkin değilse faturaların ödenmesi atlanabilir, maaşlar daha ayın ilk haftasında suyunu çekebilir, verilen sözler anında unutulabilir. Bu karakterde çocukları olan anne babaların çocuklarına çok küçük yaştan itibaren sorumluluk almayı öğretmeleri onlara verebilecekleri en büyük armağandır.

Toplum baskısı olmasa, en düşük evlenme oranı bu gruptan çıkar. Evlenmek yerine birlikte yaşamak onların hayat görüşüne daha uygun gelir. Birbirlerinden zevk aldıkları sürece birlikte olup, ilişki keyfini yitirdiğinde ayrılmayı en kolay gerçekleştiren çifttir. Evlilik sürdüğü kadar sürmelidir. Zorlamanın gereği yoktur.

Özgürlüğüne çok düşkün olan çiftimizin, gelişkin olabilmesi için gerçek özgürlüğün ancak öz sorumlulukla birlikte mümkün olabileceğini öğrenmesi ve uygulaması gerekir. Yoksa evlilikleri, sorumsuz olmanın özgürlük olduğunu sanan iki çocuğun evcilik oyununa benzer. Sürekli ana babalardan, yetişkin çocuklarından, kardeşlerden alınan, asla geri ödenmeyecek "borç"larla hayatlarını sürdürmek onlar için pek sorun teşkil etmez.

Bu karakterdeki kişilerin anne baba evinden genç yaşta ayrılarak kendi yaşamlarının sorumluluğunu almayı öğrenmeleri onların büyük yararınadır.

Bu çifte örnek olarak ünlü ve tanınmış bir çifti bulmakta zorlandım doğrusu. Çünkü hem ünlü, hem bu karakterlerde olan ve uzun zamandır birlikteliğini sürdüren bir çift bulmak kolay değil.

Ama bu karakterlerde olan yakından tanıdığım bir çift var. Ben ve eşim Saim. Eh, örnek verdik işte.

Anne/Amazon ile Baba/Savaşçı Evliliği

Kadının da erkeğin de tüm karakterlerinin erkek enerjili olduğu bu evlilik bir iş ortaklığından farksızdır. İki taraf da evlenmeden önce bu evlilikten kazanacaklarını tartar biçer, birbirlerinin konumu konumuna, statüsü statüsüne, geliri gelirine uygun olduğuna karar verdiklerinde kontrat imzalanır.

Özellikle meslekleri aynıysa, evlilik şirketi iş alanında da ortaklığa dönüşebilir. Bu karakterdeki kadın ve erkek için evlilik, birbirleriyle rekabetten vazgeçme nedeni değildir.

Evlilik ilişkileri çoktan bitmiş bir çift, sırf kazanç, konum ve statü uğruna dışarıya karşı evliliklerini sürdürüyor-muş gibi görünebilir. Ortaklık yürümez noktaya gelip boşanma gerçekleşirse ve tanınmış kişilerse mal paylaşımı çekişmelerini gazete ve televizyonlarda hep birlikte Dallas dizisi gibi takip ederiz.

Çifte erkek enerjili karakterleri pek esnek olmadığı için hatalarını kabul etmekte zorlanırlar. Bu çifte her iş alanında rastlarsınız. Özellikle tıp ve politika bu çiftlerin rağbet ettiği alanlardır.

Bu çiftin kadını iş hayatında çalışmasa bile en az kocası kadar ön plandadır. Arka planda olmak onun tahammül edemeyeceği bir şeydir.

Bu çift için örnekler bulmak en kolaydır. Onlar her yerde ve göz önünde.

İşte politik Anne/Amazon ile Baba/Savaşçı çiftinden birkaç örnek: İmelda Marcos-Ferdinand Marcos; Eva Peron-Juan Peron; Elena Çavuşesku-Nikolai Çavuşesku; Semra Özal-Turgut Özal

Anne/Mistik ile Baba/Filozof Evliliği

Karakter kombinasyonları hem erkek hem dişi enerjiyi içeren bu çiftin evliliği genellikle sakin, dengeli, uyumlu ve uzun ömürlü olur. Ayrılma oranı en düşük olan karakter evliliği, Anne/Mistik ile Baba/Filozof evliliğidir. Sadakat-sizlik bile usturuplu ve eşi toplum önünde rencide etmeden yapıldığı takdirde ayrılmak için tek başına neden değildir. Ayrılışlar da birbirleriyle ilişkilerini saygı çerçevesinde tutmaya özen gösterirler.

Evliliklerinde kadın da erkek de aralarında yaptığı görev paylaşımına sadakatle uyar. Çocuklar hem anne baba-nın koruyucu kanatlarının güvenini hisseder, hem de yaşla-rına uygun özgürlüklerini kullanabilirler. Tutucu değil ama oldukça mazbut bir yaşantıları olur.

Şimdi boşanmış olsalar da Türkan Şoray-Cihan Ünal, Şarkıcı Neco-Oya Yılmaz evliliği, Orhan Gencebay-Se-vim Emre birlikteliği bu karakter çiftinin gösteri dünyasın-dan örnekleridir. Müslüm Gürses ile Muhterem Nur'u da unutmayalım.

Dost/Amazon ile Ebedi Çocuk/Savaşçı Evliliği

Bu karakterlerin kombinasyonları da hem erkek hem di-şi enerjiyi içerir. Dost ve Ebedi Çocuk kimliği birbirleriyle eşit ilişki kurmalarına, Savaşçı ve Amazon kimliği de enerjik ve inisiyatif sahibi olmalarına ve sorumluluklarını taşıyabilmelerine yardımcı olur. Gece sabahlara kadar eğ-lenip, sabah vaktinde işe gidebilen ve performans göstere-bilen onlardır.

Bu çift eğlenceli, enerjik, çok yönlüdür. Geniş arkadaş grubuna sahiptir. Evlilikleri arkadaşlık temelinde kurulu-dur. Gezip eğlenmeyi de çalışmayı da bilirler. Birbirlerini kolaylıkla rezil de vezir de edebilirler.

Birbirlerine tabak fırlattıktan, ateşli kavgalar ettikten sonra yatakta barışan çiftlerin çoğu bu gruptandır. Gelişme ve değişime açık bir çifttir.

Madonna-Sean Penn, Demi Moore-Bruce Willis çiftleri artık birlikte olmasalar da bu karakterlerin birlikteliğinin örnekleridir.

Bir Karakterleri Ortak, Bir Karakterleri Zıt Kişilerin Evliliği

Tek bir karakterin bile ortak olması, ilişkinin yürütülebilir olması açısından avantajdır.

Bir karakterin ortak, diğerinin zıt olduğu çiftler de çok çeşitlidir. Bir sonraki bölümde "Orta Yaş Dönemi"ni ele alacağız. Çiftlerin bu dönemde kendi değişen karakterlerini ve birbirlerine yeniden adaptasyon sağlamaları açısından, kendi ilişkilerinin karakter kombinasyonlarını bilmeleri yararlı olacaktır.

Öne çıkmaya başlayan ikinci karakterinin yanı sıra, artık gücünü yitirmeye başlayan ilk karakterinin doyum vermemeye başlamasının getireceği duygusal karmaşayı kendisinin yanı sıra partneri de yaşamaktadır.

Bu dönemde sağlıklı adaptasyon, çifti oluşturan bireylerin gelişkinlik ölçüsüyle doğru orantılıdır. Gelişkinlik, anlayışın uyum ve esnekliğini de içerir.

I

Anne/Mistik ile Baba/Savaşçı

Anne/Amazon ile Baba/Filozof

Dost/Mistik ile Ebedi Çocuk/Savaşçı

Dost/Amazon ile Ebedi Çocuk/Filozof

Mistik/Dost ile Filozof/Baba

Amazon/Dost ile Savaşçı/Baba

Mistik/Anne ile Filozof/Ebedi Çocuk

Amazon/Anne ile Savaşçı/Ebedi Çocuk

Bu grupta çiftlerin ilk karakterleri ortak, ikinci karakterleri zıt. Bu nedenle hayatın ilk yarısında uyumlu giden ilişki, orta yaş döneminden itibaren farklı istikametlere gidebilir.

II

Anne/Mistik ile Ebedi Çocuk/Filozof

Anne/Amazon ile Ebedi Çocuk/Savaşçı

Dost/Mistik ile Baba/Filozof

Dost/Amazon ile Baba/Savaşçı

Amazon/Anne ile Filozof/Baba

Mistik/Anne ile Savaşçı/Baba

Amazon/Dost ile Filozof/Ebedi Çocuk

Mistik/Dost ile Savaşçı/Ebedi Çocuk

Bu grupta çiftlerin ilk karakterleri zıt, ikinci karakterleri ortak. Hayatın ilk yarısında yaşanan çatışmalarda birbirlerini öldürmemeyi başarırlarsa ve de hala boşanmamışlarsa, ikinci yarıda uyum başlar. Çoğu çift bu uyumu, karakterlerinin uyumlu hale geldiğini bilmediği için birbirlerine alıştıkları şeklinde yorumlar.

III

Anne/Mistik ile Savaşçı/Baba

Anne/Amazon ile Filozof/Baba

Dost/Mistik ile Savaşçı/Ebedi Çocuk

Dost/Amazon ile Filozof/Ebedi Çocuk

Bu grupta kadının ilk karakteri erkeğin ikinci karakteriyle uyumludur. Zıt karakterlerinin olumsuz özelliklerini törpüleyerek kendilerini geliştirmeleri açısından birbirlerinin öğretmeni olduklarının bilincine varırlarsa sağlıklı bir ilişki yaşanır. Gelişmeyi seçerlerse, hayatın ilk yarısı heyecan verici renkli bir hazırlık dönemi olur. İkinci yarıda uyum doğal olarak sağlanır.

IV

Anne/Mistik ile Filozof/Ebedi Çocuk

Anne/Amazon ile Savaşçı/Ebedi Çocuk

Dost/Mistik ile Filozof/Baba

Dost/Amazon ile Savaşçı/Baba

Bu grupta kadının ikinci karakteri erkeğin ilk karakteriyle uyumludur. Bu çiftler insan ilişkilerine yaklaşımda birbirlerini geliştirerek uyum sağlamayı başarırlarsa, yaşama bakış açılarındaki ortaklık ilişkiyi sağlıklı yürütmelerine yardımcı olur.

İnsan kurallara sığmaz!

BÖLÜM
-VIII-

ORTA YAŞ DÖNEMİ

*Bilge yolu öğrendiğinde
Yola uygun yaşar
Sıradan insan yolu öğrendiğinde
Yolun bir kısmına uygun yaşar
Aptal yolu öğrendiğinde
Ona güler
Aptalın gülmediği yol
Yol değildir
Eğer yolu öğrenmek istiyorsan
Aptalların kahkahalarına kulak ver.
Lao Tzu*

Orta yaş dönemi sadece hormonların değişiminin değil, gençliğe yavaş yavaş elveda demenin de başlangıcıdır. Karikatürlere konu olan bu dönem, "orta yaş krizi" olarak psikolojik literatüre girmiştir.

Orta yaşlarda insanlar bir değişim sürecine girer. İsim koyamasalar da ikinci karakterin çağrısını hissederler.

Anne ve Baba, ikinci karakterin çağrısından en az etkilendir. Çünkü karakteri, kendisini ifade edebilmek için yeni gibi görünen çıkış yollarını kolayca bulur. Belki torunlara bakmak, belki koruyucu, kol kanat gerebileceği, şefkatine ve ilgisine ihtiyaç duyulan bir takım toplumsal faaliyetlerde sorumluluk almak ona doyum verecektir. Bu nedenle ikinci karakterini ifade etmeye hiç ihtiyaç duymadan sadece Anne ve Baba olarak yaşayan insanlara, özellikle aile büyüklerine saygı gösterilmesinin geleneklerinde önemli olduğu toplumlarda daha sık rastlanır.

Hiç evlenmemiş ya da çocuğu olmayan Anne ve Baba, büyük olasılıkla daha orta yaşa bile gelmeden ikinci karakterinin çağrısını duyar.

Orta yaş nedir? Genellikle 35-50 yaş arası olan takvim yaşı dönemidir. Bu dönemde herkes adım adım ya da radikal bir biçimde değişim geçirir. Aslında orta yaş dönemi kişinin bireysel kimliği, hayattaki duruşu, olgunlaşma hızı ve önceki yaşamıyla ne kadar barışık olduğuyla ilgilidir. Çoğumuz için kendimizi tanımanın ve anlamının getirdiği

olgunluk, çocukluk ve gençlik dönemine ait çözüme ulaştıramadığımız çelişkiler nedeniyle gecikir. Yaşlanırsınız ama bir türlü büyüyemeyiz.

İkinci karakterimize geçiş, ilk karakterimizi kabul etmekte ve yaşamakta zorlanıyorsak, hatta ondan kaçırırsak, sancılı bir orta yaş krizi olarak ifade bulur.

Karakteri Anne olan bir kadının kendi annesi de bir Anne idi. Bir türlü olgunlaşmayan bazen yapışkan bazen kurtarıcı rolüne soyunan bir Anne. Annesine benzemek istemediği için bilinçli olarak evlenmemeye ve kariyer yapmaya karar verdi. Evlenip dünyaya çocuk getirirse kendi annesi gibi olacağından korkuyordu.

Amazon kız kardeşine benzemek istediği için bir işe girdi. Canla başla çalışarak terfi almayı hedefliyordu. Ofiste herkesin doğum tarihini ve evlilik yıldönümünü hatırlayan oydu. Ofisi her önemli günde dekore eden oydu. Ofis çalışanlarının bazıları, kendilerini ona yakın hissetmediklerinden doğum günlerinde verdiği el yapımı emek gerektiren hediyelerden rahatsız oluyordu. Çünkü onun yaş gününde karşılık vermek zorunda kaldıklarını hissediyorlardı.

Talep edilmeyen yardımlarıyla ve tavsiyeleriyle çalışma arkadaşlarını bunaltıyordu.

Kırkklı yaşlara geldiğinde yorgun ve mutsuzdu. Bir taraftan kendisinden sonra işe giren Amazon kadınların hızla yükseldiği ve kendisinden üst konuma geçtiği için öfke duyuyor ve kendisine haksızlık yapıldığını düşünüyordu, diğer taraftan çocuğu olan evli arkadaşlarını kıskanıyordu.

Eğitime katıldığında, kendi karakterini öğrendi. O bir Anne'ydı ama hayatını bir Amazon gibi yaşamaya çalışıyordu. Tıpkı annesi gibi ofis arkadaşlarına "yapışkan" ve "kurtarıcı" gibi davrandığını fark etti. Aşırı tepki duyduğu için, benzememeye çalıştığı annesi gibi olmuştu. Kendi ka-

rakterinden kaçmaya çalışmak ona yorgunluk ve mutsuzluk olarak dönmüştü. Neye tepki duyuyorsak, onu kendimizin bir parçası yaparız.

Birçok Ebedi Çocuk da orta yaşlarda kendini benzer durumda bulur. Toplum bir Ebedi Çocuk'u, Savaşçı ve Baba'yı desteklediği gibi desteklemez. Ebedi Çocuk, kalıcı bir ilişkiye ve kalıcı bir mesleğe girene kadar birçok ilişki yaşar ve birçok meslek değiştirir. Özellikle ailede başka bir Ebedi Çocuk yoksa, ailenin "kara koyun"udur o. Ne kadar ham olursa olsun, bir Baba'nın "kara koyun" olarak nitelendirileceğini düşünabiliyor musunuz?

Toplumdan destek alamadığı için birçok Ebedi Çocuk kendi karakterini yaşamakta zorluk çeker.

Dindar bir ailede katı kurallar içinde büyüyen bir Ebedi Çocuk, eğitimimize katılmıştı. Benim çevirmiş olduğum *Tanrı ile Sohbet* kitaplarının üçünü de okuduğu ve etkilendiği için eğitime geldiğini söyledi. Hacca gitmişti, sünnet dediği ve asla kesmeyeceğini söylediği sakalı vardı ve eğitim arasındaki çay kahve molalarında namaz kılıyordu. Bu bizim için de ilkti. Eğitimi aksatmadığı sürece istediği kadar namaz kılabilirdi. Eğitim grubunun diğer katılımcıları arasında bir "kara koyun"du. Onun gibi dindar bir insanın *Tanrı ile Sohbet* kitaplarını okuması ve etkileneceği de ilginçti. Ama bir taraftan da dindar insanın "dini dar" olmaması gerektiğini söylüyordu. Çatık kaşlı, asık suratlı bir Baba görünümündeydi. Başarılı bir işi, mutlu olduğunu söylediği evliliği ve çocuklarıyla tipik bir Baba hayatı yaşıyordu.

Din baskısı ve ailede yetiştirilme tarzının etkisiyle Baba gibi yaşayan bir Ebedi Çocuk'tu o. Daha sonra diğer eğitimlere de katıldı. Bizi ve katılımcıları bir gün sakalını kesip gelerek çok şaşırttı. İşyerinde çalışanlara espri yaptı-

ğı için onları çok şaşırttığını, ama yeni sıcak yaklaşımından herkesin memnun olduğunu gözleri parlayarak anlatıyordu. Çocukları ve eşi ondaki değişimden mutluydu ama bu değişime şaşıyorlar ve bir anlam veremiyorlardı. Çünkü eğitime geldiğini, kapalı eşinden saklıyordu. (Kim bilir belki eşi de bir Dost'tu ve Anne gibi yaşıyordu.)

Yıllarca bastırdığı Ebedi Çocuk'luğunu Galata Köprüsü'nde arabasıyla giderken hiç nedensiz durup vitesi geriye alarak geriye doğru gidişiyile telafi etmeye çalışıyordu. Bazen sırf yemek yemek için günübirlik Ankara'ya gittiği de oluyordu. Tabii bunlar karakterini bilmediği sıralar yaptığı şeylerdi. Bastırdığı Ebedi Çocuk'luğu ona böyle tuhaf şeyler yaptırmıştı. O günleri gülerek anlatıyordu.

Bastırılmış duygular tehlikelidir. İyi ki onun bu oyunu köprüde hiçbir kazaya yol açmadı. Onun "Gölgelerden Aydınlığa" workshopuna katılmasını çok isterdim. Belki kendini hazır hissettiği bir gün katılır.

İkinci karakter, bizim ilk karakterimizi abartmamızı engeller. Bizi dengeler. Örneğin, Savaşçı ve Amazon ikinci karakterin etkisiyle robotvari bir başarı tutkusunu ehlileştirerek "insanileşir".

Bir Amazon şöyle demişti: "Hayatımın on beş yılı çalışmayı sevmekle geçti. Simdi sevmeye çalışma zamanı."

Çünkü dikey karakterler insan ilişkileriyle ilgilidir. Dost ve Ebedi Çocuk'un sorumsuz özgürlük tutkusu, ikinci karakterin objektif yaklaşımlarıyla dengelenir ve "ayağı yere basar". Çünkü yatay karakterler hayatta bir duruşu gerektirir. Mistik ve Filozof, kendi fikir ve bilinçaltı dünyalarında boğulmaktan, ikinci karakterlerinin insan ilişkileri sayesinde kurtulabilir ve başkalarına yararlı hizmet ve bilgiler sunabilir.

Bazı insanlar başlangıçtan itibaren iki karakterlerini de

iç içe yaşayarak doyum bulur. Özellikle erken yaşta kendini geliştirmek için emek veren ve hayatta ne istediğini erken keşfeden insanlar için bu geçerlidir. Ama genellikle hayatımızın ilk yarısında hayat amacımızın ne olduğunu bilmeyiz. Hayatı düşe kalka deneyimleyerek öğreniriz.

İlk karakterden ikincisine geçişte duygusal karmaşa yaşadığımız için ilişkilerimiz, özellikle yakın ilişkilerimiz bundan etkilenir. Çünkü yakın ilişkideki iki insan nadiren aynı anda ikinci karaktere geçer. Şu sözleri duymaya başlarız:

"Eskisi gibi değilsin."

"Çok değiştin."

"Evlendiğimizde farklı bir insandın."

Tüm bunlar doğrudur. Kendimizdeki değişikliğe biz bile bir anlam veremezken başkalarının anlamasını nasıl bekleyebiliriz ki.

İşimiz bunca zamandır bize doyum verirken artık sıkıcı ve anlamsız gelmeye başlar. Daha önceki aktivitelerimiz bize artık zevk vermemeye başlar.

İlk karakter etkisini azaltmaya başlamıştır ama ikinci karakter henüz netleşmemiştir. Bu ara dönemde kendimizi depresyonda ve dünyamız çatırdamış gibi hissederiz.

Ev kadını bir Anne/Amazon ile avukat bir Baba/Filozof eğitimlere katıldığında ikisi de doktorlarının önerisiyle Prozac kullandığını söylemişti. Eğitime kitaplarımdan bazılarını okudukları için gelmişlerdi.

Çoğu Baba gibi, Suat, hukuk fakültesinden mezun olmuş, askerliğini yapmıştı. Ama gelecekteki ailesini daha rahat geçindirebilmek için iyi bir kazanç elde edene kadar evliliği ertelemişti. Güler, gencecik bir ilkokul öğretmeni idi ama asıl isteği evlenip bir yuva kurmak ve evinin kadını olmaktı. Tanışıp evlendiklerinde Suat, tanınmış bir fir-

manın başarılı bir avukatıydı. Güler hamile kalır kalmaz işini bıraktı. Ev kadını olmak onu mutlu ediyordu. Tanınmış müşterileri için sıkça verilen resmi davetlerde Güler daima şık, bakımlı ve nazik bir ev sahibesiydi. Ev yaşamları çocuklarla birlikte keyifliydi. Güler'in zevkle hazırladığı yemekler, sinemaya gitmek, çocukların sportif faaliyetlerine katılmak, hep birlikte tatile çıkmak ikisine de, çocuklara da zevk veriyordu.

Ama artık otuz sekiz yaşında Güler, yalnız olmayı artık aileyle birlikte olmaya tercih ediyordu. Çocuklar -büyüdüğü için- zaten kendi hayatlarını yaşıyordu. Güler, eskiden zevk aldığı aktivitelerden zevk almamaya başlamıştı. Suat eve geldiğinde ya telefonla yemek siparişi veriyorlar ya da konserve ve hazır yiyeceklerle akşam yemeği geçiştiriliyordu. Güler, artık sabahları geç kalkıyor, gününü televizyon seyrederek geçiriyordu. O enerjik kadın gitmiş, miskin ve hayattan bezmiş bir kadın gelmişti. Daha önce kırk yılda bir yemekte şarap içen Güler, şimdi kendisini öğleden sonra televizyonun karşısında elinde şarap kadehiyle bulmasına bir anlam veremiyordu.

Suat, Güler'e çocuklar artık büyüdüğü için belki öğretmenliğe dönmesinin ona iyi geleceğini önerdi. Ama Güler, çocuklarla yeniden uğraşmak fikrine bile tahammül edemiyordu. Kendisini yorgun ve yararsız hissediyordu. Salondaki kanepede saç baş dağınık bir şekilde televizyon seyrederken sebepsiz ağlama krizlerine giriyordu. Kaçıp gitmek istiyordu ama gidebileceği bir yer yoktu. Sanki geçmişin yasını tutuyordu ve gelecekte umutla bakabileceği bir şey yoktu. O dönemde antidepresan hapları kullanmaya başladı.

Suat anlayışlı olmaya çalışıyordu ama istediği her şeye sahip olmasına rağmen, eşinin neden böylesine mutsuz ol-

duğuna bir anlam veremiyordu. Ona televizyon seyretmek yerine kitap okumasını önerdi.

Aslında Güler depresyonunda yalnız değildi, Suat da artık yaptığı işten eskisi kadar doyum almıyordu. Şirket avukatlığı, uzun gün ve geceler çalışmayı gerektiriyordu. Artık kendisini yorgun hissediyordu. Sıkça hastalandığını fark ediyordu. Bir değişime ihtiyaç duyuyordu.

İşte bu noktada eğitime katıldılar. Karakterlerini öğrendiler. Uzunca bir süre ne yapacakları üzerinde düşündüler.

Suat, avukatlığı bırakmaya karar verdi. Gelirinin büyük kısmını kaybedeceğini bilmesine rağmen bir üniversitede ders vermeye başladı. Ailesini daima rahat geçindirebilmesi onun için önemli olmasına rağmen evliliği ve mutluluğu daha önemliydi. O artık Filozof gibi yaşarsa mutlu olacaktı.

Yeni çalışma hayatında, bilgi ve deneyimlerini öğrencilere aktarmak ona keyif veriyor. İş dünyasının stresinden uzak, okumaya ve araştırmaya zaman ayırıyor.

Güler, çocuklar için eğitim oyuncakları satan bir dükkan açtı. Amazon'luğunu anne şefkatiyle ifade ediyor. Kazancıyla eşinin kaybettiği geliri dengeliyor. Kendisini daha özgür ve değerli hissediyor.

İkisi de hala Anne ve Baba. Bu onların insanlarla iletişim kurma tarzı. Ama şimdi Amazon ve Filozof karakterleriyle yeni bir kimlik ve doyum buluyorlar. İkinci karakterleri zıt olmasına rağmen bu farklılığı yararlarına kullanıyorlar.

Anne ve Baba olarak birbirlerine bağımlı ve doyumsuz hale geldiler.

Amazon ve Filozof olarak birbirlerini yine heyecan verici buluyorlar. Birbirlerinden bağımsızlaştıkça birbirlerine bağılılıklarının arttığını dile getiriyorlar. İkisi de birbirlerinin başarılarından gurur duyuyor.

Çocuklar da anne ve babalarından gurur duyuyor. Onlar da daha sorumlu davranıyor. Anne babalarının "özgürlüğü" onları mutlu ediyor. Çünkü ailenin birlikte yapması gereken sıkıcı şeylerden onlar da "özgürleşti."

İstatistikler, birçok "mutlu" evliliğin on beş yıldan sonra yıkıldığını gösteriyor. Karakter değişimi bu bitişin nedenlerinden biri. Bir zamanlar birçok ortak noktaları olan çiftler, birden ortak bir şey bulamaz hale geliyor.

"Artık evlendiğim insan değilsin." Ve bitiş.

İlk karakterleri uyumlu, ikinci karakterleri uyumsuzsa çiftler o noktada evliklerine son verebilirler. Belki ikinci karakterlerine uygun bir yaşam değişimi yapmasalardı, Suat ve Güler'in de yapacağı bu olurdu.

Zıt karakterler sadece evliliği değil, diğer ilişkileri de etkiler. Anlayışlı olmak adına, birlikte olmak adına tarzınız olmayan aktiviteleri paylaşmaya çalıştığınızda, daha da öfke biriktirirsiniz. Bir hafta onu bencil ve düşüncesiz olmakla suçlarsınız. Sonraki hafta kendinizin bencilce davrandığınızı düşünürsünüz. Zıt karakterli iki kişi, karakterlerini bilinçsizce yaşarken, neden sürekli didiştiklerine, kendilerini yorgun ve öfkeli hissettiklerine bir anlam veremezler.

Orta yaş dönemi, zamanın akıp gittiğini bize hatırlatır. Daha yapılacak çok şey vardır. Ama yeterince zaman yoktur. İlerdeki yıllar geride kalan yıllardan gittikçe daha azalmaktadır. O güne kadar bekarlığın sultanlık olduğunu düşünen kişiler bile evliliğe, hatta çocuğa daha sıcak bakmaya başlar. Yalnızlık korkusu dişlerini göstermeye başlamıştır. Kimi kişiler, evliliklerini ve çocuklarını geride bırakıp kendi kimliklerini bulma arzusu duyar.

Kırk dokuz yaşındaki bir Ebedi Çocuk, bunaldığını söyleyerek yirmili yaşlarda evlendiği Anne eşini geride çocuklarla bırakıp kendi hayatını yaşamaya karar veriyor.

İki sene boyunca bekarlığın sultanlık olduğunu söyleyerek özgürlüğün tadını çıkardığını söylüyor. Ta ki çekici bir genç Anne karşısına çıkana kadar. Kendisini hiç istemediğini söylediği evliliğin içinde yeniden buluyor.

Birçok bekar, geçen yılların gerçekliğini hissettiğinde, daha önceki yıllarda birlikte bir hafta bile geçirmeyeceği ya da geçmişte kısa bir macera yaşadığı kişiyle evlenebiliyor. Otuzlu yaşların seçimliliği yerini çaresiz bir seçimsizlik duygusuna bırakabiliyor.

Kişi karakter değişimi ile birlikte hayatını yenileme arzusu duyuyor. Bazen bir boşanma, kendi yaşımızda bir arkadaşın ölümü, hastalık, bir araba kazası, işini kaybetme gibi nedenler de değişimi tetikliyor.

Kocasını ölen bir ev kadını, araba kullanmayı, faturaları ödeyebilmeyi, ufak tefek tamirat yapabilmeyi öğrenebiliyor, hatta bir işe girebiliyor.

Karısından ayrılan bir erkek, birden kendine güvenini ve yeterlik duygusunu yitirebiliyor. Kendisini sorgulayıp eksikliklerini görerek gelişmeyi seçmek yerine, karşısına ilk çıkan kadınla evlenebiliyor.

O güne kadar Anne ya da Dost olarak yaşamış kadın, Amazon karakteri devreye girdiğinde hayata, erkeklere, hatta çocuklarına karşı kızgın ve agresif olabiliyor.

Gençlik yıllarını kendilerini çocuklarına adayarak geçirmiş birçok Anne ve Baba, çocuklar yuvadan uçtukten sonra öfkeli olabiliyor. Kendisi için bir şey yapmamanın ve fedakarlığının karşılığını alamadığı duygusuyla hayatını boşa geçirmiş ve amaçsız olarak boşlukta kalmış gibi hissedebiliyor. Hayatın kendisine borcu olduğuna inanabiliyor.

Orta yaş döneminden en çok, hayatını başkalarına adayarak yaşayan Anne ve Baba ile sadece başarıya endeksli yaşayan Amazon ve Savaşçı etkilenir.

Amazon ve Savaşçı'ların en sık kalp krizi geçirdiği ve ciddi rahatsızlıklar yaşadığı dönemdir bu dönem. Aslında her hastalık, yaşamın bize yaptığı "değerlerini ve önceliklerini gözden geçir" çağrısıdır.

Anne babalarımızın kendi karakterlerini nasıl yaşadıkları, bizi sandığımızdan daha derin etkiler. Orta yaş dönemi bu etkiyi fark etme dönemidir.

Anneleri zayıf Dost ya da baskıcı Anne olan erkekler çocukluk döneminde yeterince göremedikleri şefkatin ve ilginin eksikliğini hisseder. Bu da kadınlarla olan ilişkilerine yansır.

Kimi erkek, göremediği şefkat ve ilginin acısının bedelini kadınlara kötü ve baskıcı davranarak ödetmeye çalışır. Aslında bedel ödetmeyi istediği kişi annesidir. Hayatındaki kadınları "cezalandırırken" o, annesini cezalandırıyordur.

Kimi erkek, çocukluğunda yeterince alamadığı ilgi ve şefkati bulabilmek için ideal anne arayışına girer. Bu erkeğe idealindeki kadını tanımlaması söylendiğinde tüm karakterlerin bileşimi olan bir kadını hayal eder. Ama öyle bir kadın yoktur. Ve arayış sürer.

Babaları bencil Ebedi Çocuk ya da otoriter Baba olan kadınlar, erkeklerle olan ilişkilerinde çocuk gibi davranır. Sevecen bir babanın beslediği özgüvenden yoksun olduğu için kendisini bir türlü yeterli hissedemez.

Kimi kadın, hayatı boyunca küçük kız kalmayı seçerek, kendisini koruyup kollayacak bir baba/koca arar.

Kimi kadın, dışarıdan güvenli ve olgun gibi görünür. Ama onu takdir edecek, değerini bilecek bir babanın özlemini duyar.

Bazı kadınlar bağımsız olduğu, kimsenin desteğine ve onayına ihtiyacı olmadığı konusunda kendisini ve başkala-

rını ikna etmeye çalışır. Bu kadına idealindeki erkeği tanımlaması söylendiğinde tüm karakterlerin bileşimi bir erkeği hayal eder. Ama öyle bir erkek yoktur. Ve arayış sürer.

Annelerinden onay görmeyen erkekler, babalarından onay görmeyen kadınlar, kendi anne babalarının karakteri ne olursa olsun, ilgi ve onay açlığını sürekli yaşar. Ne kadar ilgi görürse görsün, ne kadar onay alırsa alsın daha da ha daha ister.

Olgunluk dönemi suçlama dönemi değil, sorunlara isim koyma ve çözümleme dönemidir. Bunun için anne babalarımızı "mükemmel olması gereken kusurlu tanrı ve tanrıçalar" tahtından indirip, onları gerçekçi bir gözle insan olarak görebilmemiz gerekir. Onlar da herkes gibi zaafı ve artıları olan insanlardı. Ruhsal yetişkinlik, anne babayı çocuk gözüyle değil, yetişkin gözüyle değerlendirebilmektir.

Onları idealize etmekte ısrar etmek, istediğimiz mükemmellikte olmadıkları için suçlamak ve partnerlerimizi "düzelterek" kendimize ideal anne baba yaratmanın umutsuz çabasına girmek, çocukluk acılarını sürekli yaşamaya kendimizi mahkum etmektir.

Orta yaş dönemi sabrı öğrenmeyi gerektirir -kendimize karşı sabırlı olmayı, başkalarına karşı sabırlı olmayı. Herkes bu dönemde kriz yaşamaz ama herkes sınırlarının farkında olmaya başlar. İsterse, yeni bir başlangıç yapmak için uygun bir döneme girdiğini hisseder.

Orta yaş dönemi yeni olanaklara, yeni seçimlere açık olma dönemidir.

Orta yaş dönemi zamanı iyi değerlendirmeyi öğrenme dönemidir.

Orta yaş dönemi hayatın anlamını sorgulama dönemidir.

Orta yaş dönemi, karşımıza çıkan zorluklardan hemen ders almayı bilme dönemidir.

Orta yaş dönemi kendi gerçeğimin ne olduğunun farkında olma dönemidir.

Orta yaş dönemi yaşamımla ve kendimle Dost olmayı öğrenme dönemidir.

Kim olduğumuzu ve olmadığımızı bilmek konusunda karakterimizi bilmek bize yol göstericidir.

BÖLÜM

-IX-

KARAKTERLERİN
OLGUNLUK DÖNEMİ

Hayatta tek istediğim, kendi önemimin abartılarak bana sürekli söylenmesidir.

Hayatın gerçeğini keşfettim. Neden kimsenin dinlemeye hevesli olmadığını anlayamıyorum.

Fikirlerim değişmiş olabilir. Ama daima haklı olduğum gerçeği değişmedi.

Hatalarımın çoğu benim hatalarım değil.

Dünyayı değiştirmek istiyorum. Ama rahat bir hayat sürerken bunu yapabilmeliyim.

Ashleigh Brilliant

Bazı insanlar, daha küçücük yaşta bile büyüyünce ne olacağını bilir. Ve olur. Bu, bir meslek seçiminden ziyade bir yol, bir misyon çağrısıdır. Karakterimiz de doğuştan itibaren ona uygun yaşamamız için bizi çağırır.

Kimse oturup karakterini seçmez. Anne babalar çocuğunun karakterini belirleyemez. Karakter bizi seçer. Karakterimize uygun bir yaşamı destekleyici bir ortamda yetişirsek, sağlıklı, doyumlu ve özgüvenli bireyler olarak yaşamı kucaklarız.

Kişinin karakterine destek vermeyen ortamda yetişmesi gelişimini geciktirir, depresyona sürükler, hatta akıl hastalığı ve intihar gibi uç noktalara kadar gidebilir.

Hatta bir Ebedi Çocuk'tan bir Hitler çıkabilir.

Aile, çocuğun karakterinin gelişiminde güçlü bir etkiye sahiptir. Ama aile genetik olarak karakterimizi belirlemez. Çevre ve genetik aktarım, insan davranışı üzerinde önemli rol oynar ama her karakterin içerdiği ruhsal enerji üzerinde bir etkisi yoktur.

KARAKTER VE KİŞİLİK

Çoğu insan kişilik ve karakter sözcüğünü eş anlamlı olarak kullanır. Kişilik insanın "psikotip"idir ve bireysel bilinçaltımızın ifadesidir. Karakter insanın "arketip"idir ve kolektif bilinçdışının bizdeki ifadesidir. En basit ifadeyle karakter anadan doğma, kişilik sonradan değildir. Kişilik

testleri, insanın aktivitelerindeki seçimleri belirler ama temel amacı, karakterine ait temel değerleri ve öncelikleri hakkında bir şey söyleyemez.

Kişilik egomuzun aktivite biçimidir. Hangi işlerde çalışmanın bize doyum vereceğinin rehberliğini kişilik tipimiz yapar.

Karakter ben'imizin kendisini ifade biçimidir. Karakterimizi bilmek, kendi karakterimizin (doğamızın) gelişimine uygun bireysel gelişim ve kendini tanıma yolculuğu yapmamızda temel rolü oynar. Her birimiz huzuru farklı yollarda ararız. Bize doyum veren yaşam biçimini karakterimiz belirler.

Kişilik hayatta kimlik bulduğumuz yoldur. Karakter hayatta doyum bulduğumuz yoldur.

Kişilik nasıl iletişim kurduğumuzu açıklar. İki farklı kişilikte insan aynı işi farklı stillerde yapabilir. İçe dönük-dışa dönük, duyumsal-sezgisel, düşünsel-duygusal, algılayıcı-yargılayıcı olmamız kişilik tipimizle ilgilidir. Bugün birçok firma işe girmek için müracaat eden adaylara kişilik testi yaparak yapılacak işe uygun olup olmadığını bilmek istiyor. Her kişilik farklı bir aktivite biçimi olduğu için, kişilik tipinin yapılacak göreve uygun olması önemlidir.

Karakter ne ilettiğimizi açıklar. Çünkü karakterlerin ilettiği değerler farklıdır. Kişilikler aynı bile olsa bir Baba/Savaşçının yöneticiliği, bir Baba/Filozof'tan ya da Ebedi Çocuk/Filozof'tan, bir Ebedi Çocuk/Savaşçı'dan farklı olacaktır. Çünkü bu karakterlerin öncelik verdiği değerler farklıdır.

Aynı kişilikteki iki insan, karakterleri farklıysa bir bardak suda fırtına koparabilirken, kişilikleri farklı olmasına rağmen karakterleri aynı iki insan fırtınayı melteme dönüştürebilir. Kişilik farklılığı aynı karakterde olan iki insanın birini yumuşatırken diğerini sertleştirebilir.

Anne babalar kendi karakterlerine benzeyen çocuklarına kendilerini daha yakın hisseder. Bu doğaldır. Ama çoğu ane baba "ben bütün çocuklarımı eşit seviyorum" diyerek bir çocuğu kendilerine daha yakın bulduklarını kendilerinden bile saklarlar. İnsan çocuklarını tabii ki sever. Her biri için elinden geleni yapar. Ama hepsine aynı yakınlığı duymaz. Burada yakınlığı belirleyen karakterdir, kişilik değil. Bir Baba/Savaşçı baba, Baba/Filozof oğlunu kendisine Ebedi Çocuk/Filozof oğlundan daha yakın bulur. Bir Anne/Mistik anne Dost/Amazon kızıyla sürekli çatışma yaşar. Kişilikleri aynı olsa bile. Çok çocuklu her ailede daima annenin ve babanın itiraf etmese de bir favori çocuğu bulunur. Bu ane babanın karakterine göre ikisi için de farklı çocuklar olabilir. Çocuklar da bunu hisseder. Bu da hayatın gerçeği.

Her karakter herhangi bir kişilik yapısında olabilir. Bu yüzden karakterimizin yanı sıra kişilik tipimizi de bilmek önemlidir.

Katılımcı sayısını sınırlandırdığımız eğitimlerimizde katılımcılara kişilik testi de yaparak onların hangi işlere uygun yapıda oldukları hakkında bilgilenmelerini sağlıyoruz. Her kişilik hakkında detaylı bilgi de veriyoruz. Ama kişilik tipleri başlı başına bir kitap olarak detaylı yazılmayı hak ediyor. Kısaca anlatabilmek pek mümkün değil. Yine Jung öğretilerine dayanan bir kişilik kitabı yazmak planlarım arasında.

(Kitabın sonuna "İletişim ve İlişkiler" eğitiminde katılımcılar için hazırladığım ve dağıttığım bazı materyalleri ekledim. Buradan kendi kişiliğiniz hakkında genel bir fikir edinebilirsiniz.)

Kişilikler hakkında daha detaylı bilgilenmek istiyorsanız Kuraldışı Yayınları'ndan çıkan *KİŞİLİK Farklı Tipler Farklı Yetenekler* kitabını okuyabilirsiniz. Bu kitap da yine Jung temelli.

Okul seçme ve iş hayatında dünyada en yaygın kullanılan kişilik testi MBTI dir. (Myers-Briggs Type Inventory)

Özellikle kişilik tipinizi bilerek meslek seçiminizi isabetli yapmak, insanın mutlu ve doyumlu bir yaşam sürmesinde önemli bir etkidir Kişilik kitabı, Myers-Briggs kişilik sınıflamasını esas alıyor.

Özetle; uygun bir eş için karakter uyumu, uygun bir meslek için kişiliğin işe uyumu gerekiyor. Hayatı tesadüflere bırakırsak şikayet ettiğimizle kalırız. Bilinçli seçimleri, bilinçli insanlar yapar.

Yeni tanıştığımız bir kişinin karakterini anlamak, kişiliğini anlamaktan daha kolaydır. Özellikle yaşı ilerlemiş ve karakteri oturmuş bir insanın karakterini neredeyse ilk tanışma anında anlayabiliriz.

Kişiliği anlamak için davranış tarzını bir süre gözlemlememiz gerekir. Karakter, kişilik teorilerinin bittiği yerin ötesini açıklar.

KARAKTERLERİN OLGUN HALLERİ

Değişik bölümlerde karakterlerin olgun ifadelerine değindik. Kişinin olgunluğunun ölçüsü, bilinçli olarak kendisini geliştirerek zıt karakterindeki olumlu özellikleri, kendi karakteriyle entegre edebilmesiyle doğru orantılıdır. Çoğu kez birbirinden çok farklı boyutta yaşayan iki insanın aynı karakterde olabileceğini kabul etmekte zorlanırsınız. İşte size bir örnek:

Rahibe Teresa da, Eva Peron da, Tansu Çiller de bir Anne/Amazon. Rahibe Teresa yoksullara koruyucu kollayıcı olma misyonunu üstlenmiş bir Anne, tuttuğunu koparan, dünyaya kendini kabul ettirmiş azimli bir Amazon.

Eva Peron, yoksul Arjantin halkını koruyormuş gibi ya-

parak onları kullanan, banka hesabını ve şanını yücelten acımasız bir Anne, sokaktan gelerek Başkanlık Sarayına yerleşmiş hırslı bir Amazon.

Tansu Çiller'i hepimiz tanıyoruz.

Üç kadının karakterleri aynı. Ama sadece kişilikleri değil, gelişkinlik boyutları da çok farklı.

Bill Clinton da, Deniz Baykal da Ebedi Çocuk/Savaşçı.

Stalin de, Roosevelt de, Erbakan da, Demirel de Baba/Savaşçı.

Karakterlerin ilkel versiyonu ile gelişkin versiyonu arasındaki aç çok büyük.

Anne: Kendi ihtiyaçlarını, yeteneklerini ve sınırlarını tanır. Daha az eleştiri yapar, daha çok merak eder ve kendisini sorgular. Sevdiklerine verdiği desteğin sınırını, kullanılma ya da bıkkınlık boyutuna götürmez. Koruyuculuğu altında olduğuna inandığı kişilerin hayatlarıyla beslenmek yerine kendini geliştirme ve besleme yollarını bulur.

Anne/Amazon, Anne/Mistik'e göre kendisini hayata teslim etmeyi çok daha zor öğrenir. Kendisini geliştirmek için dibe vurmayı beklemez. Başkalarının çalışmalarını ve başarılarını kendisine mal etmemeye özen gösterir. İş, aile ve sosyal yaşamında denge kurmayı öğrenmiştir.

Dost: İlişki yaşamak ile ilgi göstermek arasındaki farkı ve insanlara bunu hissettirebilmeyi bilir. (Bu cümleyi ancak gelişkin bir Dost anlayabilir). Daha şefkatli, daha az tutkulu olur. İlişkilerinde ilham verici ve geliştircidir. Neyin ilişkiye ait, neyin olmadığını bilir.

Dost/Mistik, Dost/Amazon'a göre daha aklı havada ve sorumsuz olarak algılanır. Kadın karakterlerinin en uçarısı olan Dost/Mistik, yaşamının sorumluluğunu almaya ve yaşam amacını belirlemeye öncelik vermelidir.

Amazon: İnsan ilişkilerine de önem vermeyi öğrenmiştir. Kendisinden farklı düşünenlere saygı duymayı bilir. Rekabet etmek için rekabet etmez. Başarı arzusu, bilgelik, duyarlılık ve etik değerlerle dengelenmiştir. Amaçlarını dikkatle seçer ve insani boyutları dikkate alır. Başkalarının başarılarına ve duygularına saygı duymayı bilir. Her şeyi bilmediğini bilir. Agresif bir androjen olmak yerine feminen değerlere önem vererek iş dünyasında yerini alır.

Özellikle gelişkin bir Amazon/Anne iş dünyasının erkek kurallarını daha insancıl hale getirebildiği ölçüde başarı duygusunun doyumunu alır. Etik değerleri uygulama konusunda başkalarına örnek olur.

Mistik: Kolektif bilinçdışı ve bilinçaltı ile olan ilişkisini bilir. Ama bunu ne reddeder ne de abartır. "Bilme" yeteneğini yaratıcı, yararlı ve yol gösterici olarak kullanmayı bilir. Düşünce ve duygularını uyumlu hale getirip, mesajlarını ulaştırabilmek için odaklanmayı ve üretken olmayı başarır. Görünmeyeni ve bilinmeyi görünür ve bilinir kılar. Başkalarının psikolojik ihtiyaçlarına olağanüstü duyarlıdır. Bu konudaki yeteneğini "kendine özel" bir şey olarak sunmamaya özen gösterir.

Mistik, kadın karakterleri içinde en zor anlaşılanıdır. Özellikle Mistik/Dost kendine yeterlik konusunda özel bir çaba göstermelidir.

Zıt karakterimizin özelliklerini içimizde entegre etmek, hayatın ikinci yarısında olur. Bu dönemde hem kendi karakterimizin karanlık yönlerini aydınlığa çıkarmaya başlarız hem de zıt karakterimizin pozitif özelliklerini kendi içimizde kazanırız.

Olgunlaşmak, hayatın somut boyutunu, soyut boyutuyla birlikte algılayabilmektir. O zaman ürettiğimiz zamanların da, dinlendiğimiz zamanların da değerini biliriz. Bir

işin sonuna kadar gitmekle, akıntıya karşı kürek çekmek arasındaki ayrımı yapabiliriz.

Bağımlılık ya da bağımsızlık yerine hayatın karşılıklı bağlılık ilişkilerini kurma ve sürdürebilme yetisini kazanırız.

Yalnız olmak ile tek başına olmak arasındaki farkı biliriz. Kendimizi yalnız hissetmeden tek başına olmanın yaratıcı doğurganlığından haz alırız. Başarının ve başarısızlığın daima bir arada olduğunu kabul ederiz.

Baba: Başkalarını koruma ve yol gösterme çabasının kendi güdülerinden mi, yoksa gerçekten koruması altındaki kişilerin ihtiyacından mı kaynaklandığının ayrımını yapabilir. Yardım etmek kadar yardım istemeyi de bilir. Başkalarına kendi görev ve disiplin anlayışını dayatmaz. Diktatör değil, yol göstericidir. Anlayışlı ve sevecendir. Baba/Filozof, Baba/Savaşçı'ya göre daha özgürlükçü ve esnektir.

Erkek karakterlerinin en katısı olan Baba/Savaşçı olgunlaştığında hırsını azme döndürmeyi, başarı tutkusunu, etik değerlerle dengelemeyi öğrenir. Hayatta kendi başarı anlayışından farklı başarı kavramlarının olduğunu bilir. İnsan ilişkilerinde kendini geliştirir.

Ebedi Çocuk: Sınırlarını bilir. Sorumluluklarının bilincindedir. Arayışın serüveni ile arayışın kendisi arasındaki farkı bilir. Enerjisini, sırf aktivite ya da serüven olsun diye tüketmez. İlişkilerde almayı bildiği kadar vermeyi ve paylaşmayı da bilir. Ebedi Çocuk/Savaşçı, Ebedi Çocuk/Filozof'a göre daha çabuk sorumluluk taşımayı öğrenir.

Erkek karakterlerinin en uçarısı olan Ebedi Çocuk/Filozof olgunlaştığında birikim ve deneyimlerini insanlara en yararlı biçimde aktarmayı bilir. Sadece başkalarına karşı sorumluluğu değil, öz sorumluluğu da kazanmıştır.

Savaşçı: Kendi başarı anlayışından farklı başarı anlayışına sahip insanların olduğunu bilir. İlişkilere ve bireysel değerlere üretkenlik ve etkinlik kadar önem verir. Etik değerler geliştirir. Başkalarının başarılarını ve katkılarını takdir etmeyi bilir. Sevmeyi ve yakınlaşmayı öğrenmesi gerektiğinin farkındadır. İnsanların ancak sevebildikleri insana gerçek saygıyı gösterebileceklerini bilir.

Savaşçı/Baba, Savaşçı/Ebedi Çocuk'a göre çok daha katı olduğu için duyarlılığını geliştirmesi ve soyut kavramlara da önem vermesi sağlığı açısından çok önemlidir. Orta yaşta kalp krizi geçirme oranı en yüksek gruba dahil olduğunun bilincinde olduğu için iş, aile ve sosyal hayatında sağlıklı bir denge kurmayı bilir. Kendisini stresin olumsuz özelliklerinden koruyacak aktivitelere zaman ayırır.

Filozof: Teoriyi pratiğe geçirebilme yönünü geliştirmiştir. Bilgi ile bilgelik arasındaki farkı bilir. Başkalarının deneyimlerine saygı duyar. Bilgisini empoze etmeden sunar. İnsan ilişkilerinde duyarlılığın de en az bilgi kadar önemli olduğunu bilir.

Filozof/Ebedi Çocuk, Filozof/Baba'ya göre daha liberealdir. Sorumluluk geliştirdiği ve yaşam amacını mümkün olduğunca erken tespit ettiği takdirde yaşama sunacak çok armağanı vardır.

EGO DÜNYASI-BEN DÜNYASI

Gelişkin karakterli insan Ben Dünyasında, zayıf karakterli insan Ego dünyasında yaşar. Hangi karakterde olursa olsun.

Karakterimizin gelişkinliğini aşağıdaki listeye göre test edebiliriz. Siz hangi kolonun altındaki kavramlara hayatınızda daha çok yer veriyorsunuz?

Ego Dünyası

Ceza
Savaş
Rekabet
Kazan-kaybet
Münakaşa
İntikam
Kin tutma
Kontrol
Korku temelli kararlar
En kötüsüne odaklanmak
Açgözlülük
Önce ben
Başkalarını kullanmak
Kendinden zayıfları sömürmek
Alay etmek, küçük düşürmek

Ben Dünyası

Düzeltmek
Karşılıklı uzlaşmak
İşbirliği
Kazan-kazan
Arabulucu
Düzelmesine olanak tanımak
Affetmek
Özgürlük
Cesaret ve risk almak
En iyisine odaklanmak
Cömertlik
Daima biz
Başkalarına saygı duymak
Zayıfa şefkatle yaklaşmak
Esprili olmak

Ben dünyasında yaşadığımız ölçüde zenginleşir, gelişiriz ve karakterimizin Bütün'e katkısı açısından en iyi ifadesi oluruz.

Sevdiği işi yapan insan hayatında bir gün bile çalışmamış demektir.

Hayatın ilk yarısında kendi karakterimizin özellikleri bizim için gerçeğin ta kendisidir. Başkaları nasıl düşünürse düşünsün, kendi değerlerimizin, kendi prensiplerimizin, kendi önceliklerimizin "en doğru" olduğunu düşünürüz.

İkinci yarıda, bizden çok farklı olan insanların özelliklerinin değerini bilmeye başlarız. Hatta hayatın akışı içinde zıttımız olan karakterin aktiviteleriyle geçirmek zorun-

da olduğumuz birçok dönem yaşarız. Ama bu değerler ve aktiviteler bizim için doğal yaşanmaz.

Eğer zıt karakterimizin değer ve aktiviteleriyle uzun süre yaşamak zorunda kalırsak, stres, endişe, öfke, can sıkıntısı yaşamaya başlarız. Kendimizi özümüzden kopmuş gibi hissederiz.

Ne kadar olgunlaşırsak olgunlaşalım, zıt karakterimiz için doğal olan bir hayat bize doyum vermez.

"Ben asla böyle bir hayat yaşamak istemem" dediğiniz hayattan keyif alan ne çok insan var, değil mi?

Karakterimiz bizim "kaderimizdir". Ben bir Dost/Mistik olarak, gazetecilik yaptığım yıllarda bir derginin yöneticisi olmak için teklif almıştım. Eğer teklifi kabul etseydim, bugün belki başarılı bir yönetici olurdum ama yaptığım iş bana doyum vermezdi. Benim yöneticilikte gözüm olduğunu sanan bir Amazon'un o dönemde bana karşı cephe oluşturma çabalarında kendini paralamasını hala çok komik bulurum. O kazandı ama çabalarından dolayı değil, benim pozisyonu kabul etmememden dolayı. Bu gerçeğe hala inanabileceğini sanmıyorum. Çünkü böyle bir pozisyonu reddetmek onun realitesine uymuyor.

Karakterime uygun biçimde insanların içindeki potansiyeli ortaya çıkarmalarına katalizör olmaktan, verdiğim eğitimler, yazdığım kitaplar ve hazırladığım kasetler aracılığıyla bildiklerimi paylaşmaktan, yaratmak ve üretmekten büyük doyum alıyorum.

İsmi şu anda hatırlayamadığım bir düşünürün "Sevdiği işi yapan insan hayatında bir gün bile çalışmamış demektir" sözünü çok seviyorum.

Asla bir Amazon olamasam da, Amazonluk yanıma, sevdiğim ve takdir ettiğim Amazon arkadaşlarımı gözlemleyerek geliştirmeyi de öğreniyorum. Çünkü sevdiği işi yapan insanlardan "iyilik" talep eden sayısı "hayli çok" duygu sö-

mürücülerine "hayır" demeyi öğrenmem gerekiyordu. Sevdiğim işi yaparken elde ettiğim maddi kazançtan suçluluk duymamayı öğrenmem gerekiyordu. Gelişkin olmayan birçok Dost/Mistik, sevginin tek başına yeterli ödeme biçimi olması gerektiğine inanır. Ama günlük hayatta bakkal, manav, ev sahibi, işyeri çalışanları, kendimi sürekli geliştirmek ve yenilemek için her yıl yurtdışında katıldığım eğitimler vb... hiç kimse sevgiyi ödeme birimi olarak kabul etmiyor.

"Yaptığın işi seviyorsun ya! Bir de utanmadan bundan maddi kazanç da mı istiyorsun?" sözünün içimde yankılanmasını Amazon'larda hayranlık duyduğum özellikleri kendimde geliştirerek susturdum. İnsanlar sevmedikleri, hatta nefret ettikleri işleri yaparken bile kazanmaktan suçluluk duymazken, sevdiğin işi mesleğine dönüştürmek niye suç olsun? Ayrıca sevmediğim bir işte çalışmak zorunda kalırsam, sevdiğim işi yapmaya vaktim ve enerjim olacak mı?

Çoğumuza çalışmanın da, eğitim almanın da yapılması gereken bir görev olduğu öğretildi, zevk değil. Zaten günümüz sistemi ikisinde de bu düşünceyi haklı çıkarıyor.

O Amazon arkadaş bugün hala daha da üst konumda başarılı bir yönetici. Onunla yapılan röportajları okuduğumda hayatından doyum aldığını hissediyorum. Onun da benim yaptığım işi yapsa keyif almayacağını tahmin edebiliyorum.

DİŞİ ENERJİ-ERKEK ENERJİ

Karakterleri anlatırken sürekli bazı erkek ve kadın karakterlerinin benzerliğini vurguladık. O zaman niye sekiz karakter var? Sadece dört karakter anlatılarak iki cinse de hitap edilemez mi?

Dört karakter cinsiyet farkı gözetmeden anlatıldığında, ancak bir genelleme yapılabilir. Ama gerçek hayattaki gerçek insanlar bu karakterleri cinslerine göre farklı yaşıyor.

Erkek enerjili yang karakterlerin benzerleri kadında ve erkekte çok büyük farklılıklar göstermezken, dişi enerjili yin karakterlerin benzerlerinin kadın ve erkekteki ifadeleri büyük farklılıklar gösteriyor. Yin karakterler daha esnek olduğu için ifadesi de bu esnekliği farklılık olarak yansıtıyor.

Özellikle Anne/Amazon ve Baba/Savaşçı kombinasyonlarında karakterlerin ikisi de erkek enerjiye sahip olduğu için değişim ve gelişim çok daha zor olabiliyor.

Her erkekte "içsel kadın", her kadında "içsel erkek" olduğundan söz etmiştik. Her insan dişi ve erkek enerjiyi içinde taşıyor. Bunlara Dişi Prensipten ve Erkek Prensipten de diyebiliriz. Konuya daha fazla girmeden önce bu prensiplerin özelliklerine bakalım.

Erkek Prensipten **(Yang)**

Düşünmek
İfade etmek
Parçanın anlamı
Analiz
Uygarlık yaratır
Akıl
Odaklanma
Bilgi
Sadece erkek enerji kullanıldığında;
Düzen, aşırı rasyonellik
Katılık
Stres

Dişi Prensipten **(Yin)**

Hissetmek
Yaratmak
Bütünün farkındalığı
Sentez
Bilgelik yaratır
Sezgi
Yayıllık
Bilinç
Sadece dişi enerji kullanıldığında;
Karmaşa
Duygusalılık
Tembellik

Dişi ve erkek prensip birbirinin zıttı ve birbirinin tamamlayıcısı. Kadın olsun erkek olsun hepimiz düşünür-

ken, analiz yaparken erkek enerjisi... hissederken, sentez yaparken dişi enerjisi... vb. kullanıyoruz.

Gelişmemiş erkek ve kadınlar bu prensiplerin sadece birini kullanıyor. Sadece *yang* enerjisi kullanan, erkek prensibi dişi prensiple dengeleyemeyen bir erkek katı, aşırı rasyonel, tek boyutlu düşünen biri haline geliyor. (Stres denilen şey, bedenimizde pozitif, yani artı kutuplu iyonların birikmesiyle oluşur. Su ve toprak negatif yani eksi kutuplu iyonlarla bedenimizdeki stresi atmamıza yardımcı olur. Bu yüzden toprakta çıplak ayakla yürüdüğümüzde veya suya girdiğimizde rahatlarız. Burada negatif ve pozitif derken elektriksel akımın artı ve eksisinden bahsediyoruz. Bugün negatif iyon üreten aletler bazı ev ve işyerlerinde stresi azaltma amaçlı olarak kullanılıyor.)

Sadece *yin* enerjisi kullanan, dişi prensibi erkek prensiple dengeleyemeyen bir kadın kendini sürekli karmaşa, aşırı duygusallık ve depresyon içinde bulacaktır.

Dişi ve erkek enerjinin entegre edilmesi hem kadın hem erkek için hayat boyu süren bir bütünleşme sürecidir. Bu süreç özellikle hayatın ikinci yarısında başlar ya da hız kazanır.

Hayatın ilk yarısında erkek ve kadın öncelikle kendi bedeninin sistemine uygun olan prensiple temasa geçer. Erkekler genellikle önce erkek prensiple, kadınlar dişi prensiple ilişki kurar.

Olgun kişilikler cinsel ve fizyolojik farklılıkları aşarak diğer prensiple de temasa geçer. Ama bu öncelikle kişinin kendi prensibiyle sağlıklı bir ruhsal iletişim kurmasıyla mümkündür. Bu nedenle kadının ve erkeğin entegrasyonu zıt yönlerden başlar.

Dişi prensip, kadının hayatının ilk yarısında sağlıklı gelişmişse, ona aktif bir farkındalık kazandırır. Gelişmemişse onu pasifleştirir ve bilinçsiz bir paspas haline getirir. Di-

şı prensip kadına güçlü sezgiler, bütünü görebilme, olaylar arasındaki ince bağlantıları algılayabilme, estetik ve sanatsal yaratıcılık yeteneklerini armağan eder. (Çoğu feminen eşcinsel erkeklerin de dişi prensiplerinin gelişkin olması onlara da aynı yetenekleri sunar.)

Hayatın ikinci yarısında kadın, erkek prensiple bağlantıya geçer. Spesifik ilgi alanlarına odaklanabilir, inisiyatifi artar ve daha analitik düşünmeye başlar. Erkeklerin deyişiyle daha "akıllanır". Toplumsal ve politik faaliyetlere katılabilir, yeni bir kariyere başlayabilir. Analiz ve sentezi aynı anda yapabilmesi ile çevresindeki erkeklerin ufkunu açabilir.

Köylerde yıllarca erkeğe boyun eğerek yaşamış kadın bile, hayatın ikinci yarısında "asileşir" ve kocasına söz geçirmeye başlar. Birçok erkek hayatın ikinci yarısında "hanımköylü" olduğunu itiraf eder.

Erkek prensip, erkeğin hayatının ilk yarısında sağlıklı gelişmişse, ormanı göremese bile ağaçların analizini çok iyi yapabilir ve ne işe yaradığını açıklayabilir. (Çoğu erkek haritayı kadınlardan daha iyi okuyabilir, bozulmuş bir aleti kılavuzu okumadan parçalara ayırarak sorunu tespit edebilir.) Bilimsel keşifler, teknolojik uygarlığın gelişimi erkek enerjinin ürünüdür.

Hayatın ikinci yarısında erkek dişi prensiple bağlantıya geçer. Odaklanmasını iş hayatının kısıtlı alanından çıkarak hobiler edinmeye başlayabilir. İlgi alanı daha önce hiç düşünmediği şeylere uzanarak genişleyebilir. Hatta daha önce çok önem verdiği şeyler önemini kaybedebilir.

Kadınların deyişiyle daha "insanlaşır". Daha verici olmaya başlar. Bütünü ve olaylar arasındaki bağlantıyı görebilme gücü arttıkça, çevresindeki kadınlara güvenilir bir yol gösterici olabilir.

Bu anlattıklarımız sağlıklı gelişen kadın ve erkekler için genel bir tablo. Kadın ve erkeklerin hayatın iki yarısında öğrendikleri farklı prensipler, kültürel ve alışagelmış cinsiyet rollerine indirgenemez.

Kadın ve erkek karakterlerinde bazıları diğerlerine göre daha çabuk karşı cins prensibiyle temasa geçer.

KADIN KARAKTERLERİNDE ERKEK PRENSİP

Amazon: Erkek prensibiyle en çabuk temas kuran kadın karakteridir. Amazon faaliyetleri, erkek prensip gerektiren faaliyetlerdir. Bu enerjiyi öylesine fazla kullanırlar ki, bazen, dişi enerjiyle bağlantılarını koparmamak için çaba göstermek zorunda kalabilir. Yeniden geliştirme ihtiyacı bile duyabilir. Bazı Amazon'lar öylesine erkek prensibin etkisi altındadır ki sürekli maço bir erkek gibi saldırgan davranabilir. Ama bu onun erkek prensibi bilinçli olarak entegre ettiği anlamına gelmez. Dişi enerji ile bir denge kuramazsa, erkek enerjinin siyah gölgesinin girdabına çekilebilir. Diktatör, gaddar ve acımasız kadınlar işte böyle oluşuyor. Bir insanda bu özelliklerin bulunması patolojik boyutun göstergesidir.

Anne: Erkek prensibe ikinci yakın karakterdir.

Dost: Anne ile Mistik arasında bir yeredir. Daha çok dişi prensip ağırlıklıdır.

Mistik: Odaklanmayı bilmeyen Mistik, erkek prensibine en uzak karakterdir. Bu yüzden çoğu Mistik hayattaki yerini geç yaşlara kadar keşfedemez. Ama onu sonunda dağılmışlıktan kurtaracak enerji de erkek prensiptir. Ancak o zaman Mistik, bildiklerini en sağlıklı şekilde başkalarına aktarmayı başararak karakterinin doyumunu yaşar.

Özetle;

Amazon ve Anne erkek enerjili, Dost ve Mistik dişi enerjili kadın karakterleridir.

ERKEK KARAKTERLERİNDE DİŞİ PRENSİP

Filozof: Dişi prensiple en çabuk temas kuran erkek karakteridir. Bu, çocukluk döneminde bile gözlenebilir. Tıpkı yetişkinlikte olduğu gibi Filozof, çocuklukta da rekabetçi ve agresifliği gerektiren "maço" faaliyetlerden hoşlanmaz. Bazen maço erkek çocukları onları efemine olarak algılayabilir. Eğer yakın bağlantıda olduğu dişi prensibi, erkek prensiple sağlıklı olarak entegre edemezse dişi enerjinin siyah gölgesinin pasif ve duygusal girdabına kapılabilir. Sosyal fobi içinde yaşayan patolojik boyuttaki hasta erkekler böyledir. Bazen entegre edilememiş erkek prensip, seri katil örneklerinde olduğu gibi planlı programlı cinayetler olarak tezahür edebilir.

Savaşçı: Dişi prensibine en uzak erkek karakteridir. Epey geç bir yaşa kadar dişi prensibin özelliklerinde hiçbir değer görmeyebilir. Başarı tutkusu ile öylesine yanıp tutuşur ki iyice katı, acımasız ve gaddar bir kişiye dönüşebilir. Doyumsuzluklarının suçu da başkalarındadır. Ama onu kurtaracak olan da yine dişi prensiple iletişime geçebilmesidir. Dişi enerji ile entegre olmayı başarabilirse her şeyin bütünün bir parçası olduğunun bilgeliğini de kazanır. Bu bilgelik, bilginin ötesindedir. Bu ise bir Savaşçı için tüm diğer karakterlerden daha zordur.

Ebedi Çocuk: Dişi enerjiye ikinci yakın karakterdir.

Baba: Savaşçı ile Filozof arasında bir yeredir. Daha çok erkek prensip ağırlıklıdır.

Özetle:

Filozof ve Ebedi Çocuk dişi enerjili, Baba ve Savaşçı erkek enerjili erkek karakterlerdir.

Erkek ve dişi prensip yaşamın farklı boyutlarını algılamamızı sağlar. Karakter kombinasyonlarında dişi enerjiyle en zor temasa geçebilen erkek karakter Savaşçı/Baba'dır. Erkek enerjiyle en zor temasa geçebilen dişi karakter ise Mistik/Dosttur.

JUNG'UN KARAKTERLERE BAKIŞI

1930 yılının başında Jung, bir yazısında yetişkin insan yaşamını iki yarıya ayırıyordu. İlk yarı yaşamın sabahı, ikinci yarı öğleden sonrasıydı. Jung'a göre yaşamın her döneminin özgün bir anlamı ve görevi vardı.

"İnsan ait olduğu tür için bir anlamı olmasa ortalama yetmiş seksen yıl yaşamazdı. İnsan hayatının öğleden sonrası, sabahın zavallı bir devamı ve tekrarı olamaz."

Yaşamın her döneminin kendine özgü psikolojik bir anlamı ve görevi var. Ama günümüz hayatının gerçeği ne yazık ki bunu göz ardı ediyor. Film, reklam, moda, körüklenen arzular hep hayatın sabahına yönelik.

Günümüz dünyası öğleden sonrayı sabahın devamının zavallı bir taklidi olarak algılıyor. Bu bakış açısına kendimizi kaptırdığımızda bedelini ruhumuzu yitirmekle ödüyoruz. Mefisto'yla bir anlaşmaya giriyoruz. Hayatın akşamı ise hepten zavallı bir çile doldurma zamanı.

"Öğleden sonrayı sabahın programıyla yaşayamayız. Sabah için doğru olan, akşam geldiğinde kocaman bir yalan oluyor."

Olgunluk, hayatın öğleden sonrasında başlayan bir entegrasyon süreci. Eğer öğleden sonranın programını layı-

kıyla uygularsak, akşamı huzur ve bütünsellik zamanı olarak yaşarız.

Karakterler hayat amacının bütünleşmek olduğunu anlamamıza yardımcı oluyor. Ego kimliğimizin, yeteneklerimizi geliştirmenin, rollerimizin ötesinde başka şeyler var. Tüm bu amaçlarımızı gerçekleştirsek bile, onlar yine de sabahın amaçları. Hayatın öğleden sonrası bizi daha derin, daha öte bir yerlere çekme programını içeriyor.

Her birimizin içinde özgün bir birey olduğumuzu ve aynı zamanda bütünün bir parçası olduğumuzu bilme özlemi var. Bu özlem sadece bir arzu değil, insan denilen varlığın insan olma yolculuğu.

Kendimizden daha büyük bir bütüne ait olma ihtiyacımız var. Bütüne ait olma duygusunu, özgünlüğümüzden vazgeçmek pahasına, sürü bilincine dahil olduğumuz ve bize sorgulamanın yasaklandığı ve günah olduğu söylendiği organize dinlerde bulabileceğimizi sandık. Ya da büyük ideolojilerin kanadı altında toplanarak bütünün bir parçası olduğumuz illüzyonuna sığındık.

Karakterlerimiz aracılığıyla kolektif insanlık bilincini ifade etme sorumluluğunu üstlenmek, bütünün gizemini çözme oyununun da heyecan verici bir parçası. Karakterlerimizin sorumluluğunu alarak yaşamın kendi payımıza düşen özgünlüğünü yaratıcılıkla ifade etmek, bütünün parçası olmanın sorumluluğudur da.

Özgürlük, sorumluluğu almakla; bütüne ait olmak, özgün olmakla mümkün.

Yaşam bir paradoks. Hayatı gizemli, keşfetmeye ve yaşamaya değerli kılan da bu.

Ek

KİŞİLİK TIPLERİ

Myers-Briggs testine göre 16 temel kişilik tipi var.

Her kişilik tipi dört harfle ifade ediliyor.

1. Odaklanma Seçimi: Dışa mı dönüksünüz (E), İçe mi dönüksünüz (İ)? İlk harfiniz (E) ya da (İ) olacaktır.

2. Algılama Seçimi: Duyumsal mısınız (D), Sezgisel misiniz (S)? İkinci harfiniz (D) ya da (S) olacaktır.

3. Karar Verme Seçimi: Düşünsel misiniz (F), duygusal mısınız (H)? Üçüncü harfiniz (F) ya da (H) olacaktır.

4. Dış Dünyayı Değerlendirme Seçimi: Algılayıcı mısınız (A), Yargılayıcı mısınız (Y)? Dördüncü harfiniz (A) ya da (Y) olacaktır.

Dört harften oluşan aşağıdaki 16 kişilik tipinden biri sizin tipiniz olacaktır.

IDFY	IDHY	EDFA	EDHA
ISHY	ISFY	ESHA	ESFA
IDFA	IDHA	EDFY	EDHY
ISHA	ISFA	ESHY	ESFY

Yan sayfadaki tablodan yararlanarak kendi kişilik tipinizi tesbit edebilirsiniz. Unutmayın hiçbir kişilik tipi diğerinden iyi ya da kötü değildir. Hepsi farklıdır. Kendisini en iyi ifade ettiği meslekler de farklıdır.

Sevgiyle hoşça olun.

ODAKLANMA

DİŞA DÖNÜK (E)

Dışa (çevreye) yöneliktir.
Konuşarak iletişimi tercih eder.
Çeşitli ilgi alanları vardır.
Yaparak veya tartışarak öğrenir.
Önce konuşur, sonra düşünür.
Kolay sosyal ilişki kurar.
İş ve ilişkilerde ilk adımı atar.
Kolay odaklanamaz.

İÇE DÖNÜK (İ)

İçe (kendine) yöneliktir.
Yazarak iletişimi tercih eder.
Derin ilgi alanları vardır.
Düşünerek, zihinsel pratik yaparak öğrenir.
Önce düşünür, sonra konuşur.
Az sayıda özel ilişki kurar.
Girişken değildir.
Kolaylıkla odaklanır.

ALGILAMA

DUYUMSAL (D)

Varolana odaklanır.
Pratik uygulamalar çekicidir.
Somut gerçekçi ve detaycıdır.
Sıra takibiyle gözlemler ve hatırlar.
"Şimdi ve burada"ya yöneliktir.
Bilginin basamaklarla verilmesini ister.
Deneyimlere güvenir.

SEZGİSEL (S)

"Büyük resme" ve olanaklara odaklanır.
Hayali genişleten içgörüler çekicidir.
Soyut ve teoriktir.
Bütünün modeliyle ve olanın ardındaki anlamla ilgilenir.
Geleceğe yöneliktir.
Bilgiyi daldan dala atlayarak alır.
Sezgi ve içgörülerine güvenir.

KARAR VERME

DÜŞÜNSEL (F)

Analitiktir.
Objektiftir.
Problemleri mantık yoluyla çözer.
Neden-sonuç mantığını kullanır.
Soğukkanlıdır.
Kişisel olmayan objektif gerçek peşindedir.
Sağduyuludur.
Problem odaklıdır.
Adil olmak önemlidir.
Katıdır.

DUYGUSAL (H)

Duygudaştır.
Sübjektiftir.
Problemlerin insanlar üzerindeki etkisini değerlendirir.
Bireysel değerlere göre davranır.
Yumuşak kalplidir.
Uyum ve bireysel onay peşindedir.
Anlayışlıdır.
Kişi odaklıdır.
Empatik olmak önemlidir.
Esnekler.

DIŞ DÜNYAYI DEĞERLENDİRME

YARGILAYICI (Y)

Planlı, programlıdır.
Hayatı düzenlemek ve kontrol etmek ister.
Organize edilmiş, planlanmış şeyler onu rahat ettirir.
Kuralcıdır.
Çabuk karar verir.
Plana göre işi tamamlamak önemlidir.
Beklenmedik durumlar stres yaratır.
İş bitiricidir.
Son dakika stresinden kaçınır.
Doğru yol-yanlış yol vardır.

ALGILAYICI (A)

Spontandır.
Hayatı deneyimlemek ve anlamak ister.
Planlı programlı şeyler onu boğar.
Esnekler.
Değişime açıktır.
Yeni opsiyonlara açık olmak önemlidir.
Beklenmedik durumlara kolaylıkla adapte olur.
Kaynak bulucudur.
Son dakika stresi ona enerji verir.
Yeni yollar olabilir.

IDFY Yüzde 6 Güvenilir kişi / Kurallara uyulmalı, yapılması gereken yapılmalıdır. Bilinen yol en iyi yoldur. Ciddi, sessiz, düzenli, sorumludur. Karşı çıkış ve engellemeler olsa da o adım adım bildiği yolda ilerler.	IDHY Yüzde 6 Yardımcı / Görev bilinci, sorumluluk, sadakat çok önemlidir. Projenin ve grubun denge unsurudur. İlgili alanları genellikle teknik değildir. İnsanların sorunlarıyla ilgilidir.
IDFA Yüzde 9 Serüvenci / Öğrenmenin tek yolu yapmaktır. Her şeyi bir kez olsun denemelidir. Hemen şimdi! Beklenmedik anda ilginç bir espri patlatır. Sorunun özüne inip pratik çözüm bulmakta başarılıdır. Mekanik şeylerin nasıl ve için çalıştığıyla ilgilidir.	IDHA Yüzde 5 Sanatçı / Çok bilir, az konuşur. En "görünmeyen" kişiliktir. Münakaşayı ve fikirlerini başkalarına empoze etmeyi sevmez. Lider olmayı sevmez ama sadık bir takipçidir. Anda yaşamayı sevdiği için aceleye getirilen işlerden hoşlanmaz.
EDFA Yüzde 12 Spontan / Aksiyon! Önce dener, başaramazsa kılavuzu okur. Hiperaktiftir. Planlar yapmak için ziyan edilen zamanla "an" kaçırılma-malıdır. Uzun açıklamalar-dan hoşlanmaz. Mekanik şeyleri, sporu sever ve birlikte bunları yaptığı arkadaşları olmalıdır.	EDHA Yüzde 13 Eğlendirici / Yalnızca "şimdi ve burada" vardır. Ona göre hayata bir kez gelinir. Çocuğunun arkadaşlarının sevgilisidir. Plan, program mı? O da ne? Ye, iç, keyfine bak. Hastalık ve sorunlara karşı toleransı azdır. Sağduyulu ve pratiktir.
EDFY Yüzde 14 Yönetici / Güvenilir, pratik, iş bitirici. Doğal yönetici. Kişiliklerin en "maço"sudur. Soyut teorilerle ilgilenmez. Hemen uygulayabileceği şeyleri öğrenmek ister. Organize etmeyi ve aktiviteleri yönlendirmeyi sever. Çabuk karar verir ve uygular, rutin detayları da gözden kaçırmaz.	EDHY Yüzde 14 Satıcı / Eleştiriden kolayca incinir. İncitmemek ve incinmemek için sorunlar hasır altı edilir. Sıcakkanlı, konuşkan, aktif ve uyumludur. Daima birileri için iyi bir şey yapmak ister. Teşvik edici ve cesaretlendirici sözler işitmeye ihtiyaç duyar. İnsanların hayatına doğrudan etki yapacak işlere ilgi duyar.

ISHY Yüzde 1

Yazar / Sezgileri çok güçlüdür. Birebir sıcak ve derin ilişkilerde çok başarılıdır. Yaratıcı ve sabırlıdır. Prensiplerine sadık olduğu için saygı görür. Bütüne hizmete yönelik vizyonları net ve açıktır.

ISFY Yüzde 1

Bilim insanı / En iyi bile daha iyi olabilir. Orijinal düşünceli ve amaç odaklıdır. Septik, eleştirel, bağımsızdır. Olayların ardındaki anlamı çabucak yakalar. Yetenek ve performanslarında standardı yüksektir.

ISHA Yüzde 1

Filozof / İdealist ve uyumludur. Topluma hizmet önemlidir. Dış dünyasının içsel değerleriyle uyumlu olması önemlidir. Meraklı ve olanakları görmede yeteneklidir. İnsanları anlama ve potansiyellerini geliştirme yollarını araştırır. Sahip olma duygusu gelişkin değildir.

ISFA Yüzde 1

Mimar / Problem çözmeyi çok sever. Unutkan profesör tipidir. Geyik muhabbetini sevmez. Teorik ve bilimsel konulardan, mantık ve analizle problem çözmekten hoşlanır. İlgi duyduğu alanlarda kariyer yaparsa yaratıcı ve yararlı olur.

ESHA Yüzde 4

Gazeteci / İnsanlardaki potansiyeli görme yeteneği güçlüdür. Karizmaları çevrelerine insan toplar. Yeni bir şeye başlamak heyecan verir ama ya organize etmek? Off bu çok sıkıcıdır. İnsanların sorunlarının özünü yakalamakta ve çözüm bulmakta yeteneklidir. Doğaçlama yapmak, hazırlık yapmaktan kolay gelir.

ESFA Yüzde 3

Kaşif / Yaşamda her mücadele heyecan verici bir serüvendir. "Büyük resmi" görür. "Yaratıcı alternatif" çözümler bulma uzmanıdır. Sırf eğlence için bir münazaranın iki yanında da yer alabilir. Rutinden kaçınır. İlgi alanları geniştir.

ESHY Yüzde 5

Pedagog / Empatiyi en kolay kuran kişiliktir. Tatlı dille yılanı deliğinden çıkarır. Doğal motivatördür. Konuşmayı sever, dinlemeyi bilir. Etrafına neşe saçar. Olağanüstü karizmatiktir. Yüksek toleranslı ve güvenilirdir. İnsanları kolaylıkla ve ustalıkla yönlendirir, potansiyellerini kullanmaya teşvik eder.

ESFY Yüzde 5

Kanun koruyucu. Doğal lider. Karmaşık sistemleri çözümleme ve uygulamada başarılıdır. Hayat bir satrançtır. Mantıklı ve kıvrak zekalıdır. Kontrolcüdür. Saldırganlığı "haklı"lığından kaynaklanır. Güçlü bir egosu vardır. Detayları göz ardı eder. Genellikle bilgilidir ve bilgilenmekten hoşlanır.

KİŞİLLİKLERE GÖRE MESLEKLER

© Kuraldışı Eğitim & Danışmanlık

IDFY Yönetici İşletmeci (okul, endüstri, tıp) Bankacı Dişçi Polis Muhasebeci Müfettiş Müşavir Ordu mensubu Hukuk ve anayasa profesörü Bilgisayar operatörü Cerrah Anestezist	IDHY Hemşire Öğretmen (anaokulu) Kütüphaneci Sağlık hizmetlisi Bürokrat Kamu görevlisi Orta düzey yönetici Sekreter
ISHY Eğitim danışmanı Din adamı Terapist Doktor Medya uzmanı Öğretmen (dil, sanat, tiyatro) Psikiyatrist Araştırmacı Yazar Sosyal hizmetli	ISFY Avukat Bilimsel araştırmacı Bilgisayar sistem analisti Kimya mühendisi Üniversite öğretim üyesi Teorisyen Yönetici
IDFA Çiftçi Tesisatçı ve tamirci Elektrik teknisyeni Makine mühendisi Bilgisayar programcısı Pilot Avcı Cerrah (mikro cerrahi) Silah koleksiyoncusu	IDHA Hemşire Tesisatçı, tamirci Daktilo Dişçi asistanı Hizmet sektöründe detay işlerle uğraşan gizli kahraman Güzel sanatlar
ISHA Psikiyatrist Psikolog Yazar Sanatçı Editör Sosyal hizmetli Müzisyen, besteci Öğretmen Araştırmacı	ISFA Yazar Sanatçı (eğlence dünyası) Bilgisayar programcısı Mimar Sosyal bilimci Avukat Finans, yatırım uzmanı Teknik alanda öncü Teorisyen Matematikçi

EDFY Öğretmen Okul yöneticisi Cerrah Fabrika ve üretim şefi Avukat Endüstri ve iş yöneticisi	EDHY Kuafor Estetikçi Güzellik enstitüsü çalışanı Hemşire Doktor sekreteri Somut ürün satıcısı
ESHY Din görevlisi Öğretmen Aktör Yazar ve sanatçı Danışman, terapist Satıcı (ismi "güvenilir marka" olan) Satıcı (birebir satış yapan)	ESFY Avukat Yönetici Emlakçı Bilgisayar sistem ve eğitim yöneticisi Bilim insanı
EDFA Pazarlamacı Polis Yönetici Perakende satış elemanı Müfettiş	EDHA Çocuk doktoru Kreş çalışanı ve çocuklarla ilgili sosyal görevli İlkokul öğretmeni Sekreter Satış elemanı (somut ürün) Dini görevli Komedyen Tebessüm gerektiren tüm işler
ESHA Rehabilitasyon danışmanı Öğretmen (sanat ve drama, lise ve üniversite öğretim üyesi) Yazar, sanatçı Sanatçı (görsel) Psikolog Din adamı (vaiz) Konuşmacı Danışman (psikolojik) Satış elemanı (soyut ürün)	ESFA Fotoğrafçı Pazarlamacı Satış elemanı Gazeteci Bilgisayar sistem analisti İnsan kaynakları yöneticisi Eğitim müdürü

ZİT KİŞİLİKLER

IDFY

Özellikleri

- Pratik, mantıklı ve gerçekçi
- Sistematik
- Objektif ve analitik

Başkaları Sizi Nasıl Görür

- Soğukkanlı, mesafeli, ciddi
- Tutarlı ve düzenli
- Geleneksel

Kişilik Yeterince Gelişmediğinde

- Zamana, plana, programa harfiyen uyma konusunda katıdır.
- Başkalarını yargılayıcıdır.
- İş i delege etmekte ve başkalarına -iş i doğru yapabilecekleri konusunda-güven duymakta zorlanır.
- Kararlarının geniş açılı sonuçlarını göremez.
- Mantığa çok fazla odaklandığı için karşısındakinin duygularını hissedemez.
- Yakınlarının sevgi ve ilgi ihtiyacına sağlıklı karşılık veremez.

ESHA

Özellikleri

- Meraklı, yaratıcı, hayal gücü geniş
- Enerjik, coşkulu, spontan
- Sıcak, dost ve sevecen
- Uyumlu ve destekleyici
- Kendini ifade yeteneği güçlü

Başkaları Sizi Nasıl Görür

- Sempatik, algılaması güçlü, ikna gücü yüksek
- Coşkulu, spontan ve çok yönlü
- İlgi gösteren ve ilgi bekleyen
- Derin ve özgün iletişime değer veren

Kişilik Yeterince Gelişmediğinde

- Kolayca kafası dağılır.
Yaratıcılığını uygulayabilmek için,gereken detaylara ve rutin iş lere önem vermez.
- Aş ırı derecede asi ve düzen karşıtı olur.
- İş ini zamanında bitirmekte zorlanır.
- İlginç insanlara ve olanaklara hayır diyemediğı için kendini bin parçaya böler.
- Karar vermede sağduyu ve mantığını kullanamaz.

IDHY

Özellikleri

- Pratik ve gerçekçi
- Somut ve spesifik
- Uyumlu ve düşünceli
- Duyarlı

Başkaları Sizi Nasıl Görür

- Sakin, ciddi, bilinçli
- Başkalarını dikkate alan
- Sözünü tutan
- Gelenekleri koruyan

Kişilik Yeterince Gelişmediğinde

- Hiyerarşiyi, otoriteyi destekler. Yapılacaklar konusunda katıdır.
- Kendisinin değerinin bilinmediğini düşünerek tepki duyar ve çok şikayet eder.
- Kararların insanlar üzerindeki etkisine gereğinden fazla odaklanır.
- Kararların geniş açılı sonuçlarını göremez.
- İhtiyaçlarını dile getirmekte zorlanır.
- Gerektiği zaman bile, rasyonel düşünmekte zorlanır.

ESFA

Özellikleri

- Yaratıcı, hayal gücü geniş ve zeki
- Teorik, soyut düşünen, meraklı ve araştırmacı
- Analitik, rasyonel, mantıklı ve objektif
- İnisiyatifli ve sorgulayan
- Sistemin, bütünün işleyişini çabuk kavrayabilen

Başkaları Sizi Nasıl Görür

- Bağımsız, özerk
- Canlı, coşkulu, enerjik
- İnisiyatifli, sözünü sakınmayan
- Soyut kavramların stratejisini kolaylıkla analiz edebilen
- Fikir tartışması yapmayı seven iyi bir konuşmacı
- Kıvrak zekalı

Kişilik Yeterince Gelişmediğinde

- Kaba, kırıncı ve patavatsız olur.
- Özellikle yeterince zeki ve işlevli bulmadığı kişileri acımasızca eleştirir.
- İsyankar ve tavizsiz davranır.
- Detaylara odaklanamaz.
- Fikir ve planlarının başkaları üzerindeki etkilerini yeterince tartamaz.
- Gerekli gereksiz "karşı çıkışlar" yapar.
- Ufak şeyleri çarpıtarak büyütür.

Özellikleri

- Derin içgörülü
- Yaratıcı ve vizyoner
- Soyut, sembolik ve metaforik anlayış yetisi
- İdealist, karmaşık, derin
- Duyarlı, anlayışlı, empatik
- Değerlerine derinden bağlı
- "Bilme" yeteneği güçlü

Başkaları Sizi Nasıl Görür

- Derin ve gizemli
- Sakin, başkalarını derinlemesine anlayabilen
- Bireyci
- Sezgileri ve insanların duygu ve motivasyonlarını anlayabilmekte güçlü
- Anlaşılması zor

Kişilik Yeterince Gelişmediğinde

- Ortadaki verilere göre değil sadece kendi içsel "bilgi"lerine göre karar verir.
- İçgörülerini yeterince paylaşmaz. Başkalarının anlayabileceği dilde kendi içgörülerini ifade etmekte zorluk çeker.
- Vizyonları, pratik gerçeğin önünde gelir.
- Başkaları onun gördüklerini göremediği için tepki duyar ve eleştirir.

Özellikleri

- Pratik ve gerçekçi
- Gözlemci
- Hemen denemeyi sever
- Analitik, rasyonel
- Dobra ve inisiyatifli

Başkaları Sizi Nasıl Görür

- Spontan, sosyal, eğlenceli
- Maceracı
- Risk alabilen
- Pragmatik problem çözücü

Kişilik Yeterince Gelişmediğinde

- İşleri zamanında bitirmekte zorlanır.
- Heyecan ve aktiviteye kendini fazlasıyla kaptırır.
- Hayattan zevk almayı önemli sorumluluklarının bile önüne koyar.
- Kararlarının geniş açılı sonuçlarını göremez.
- Başkaları için özel anlam taşıyan tarih ve olayları unutabilir.
- Davranışlarının başkaları üzerindeki etkilerini fark edemez.
- İlişkilerde yaşanan sorunları tartışmak ve irdelemek konusunda sabırsız davranır.

ISFY

Özellikleri

- İçgörülü ve yaratıcı
- Sentez yeteneği güçlü
- Uzun vadeli düşünen
- Net ve isabetli
- Rasyonel ve objektif
- Teorik ve soyut konuları kavrayabilme yeteneği yüksek

Başkaları Sizi Nasıl Görür

- Mesafeli, tanınması zor, hatta tepeden bakan
- Kararlı ve sakin
- Gevezelikten hoşlanmayan
- Yaratıcı fikirli, orijinal ve özgün
- Bağımsız, unvana ve hiyerarşiye önem vermeyen
- Yetenekli ve etkin

Kişilik Yeterince Gelişmediğinde

- Kibirli, kaba, ödün vermeyen davranış sergiler.
- Geniş ve yaratıcı vizyonu göremeyenleri aşağılar.
- Başkaları için pek anlam ifade etmeyen soyut ve derin konularda "entelektüel oyunlar" oynamayı sever.
- Kararlarının bireyler üzerindeki etkisini pek tartamaz.
- Yakın ilişkilerde olduğu kişilere yeterince teşvik edici sözler söylemez ve sevgisini göstermekte zorluk çeker.

EDHA

Özellikleri

- Pratik, gerçekçi, spesifik
- Gözlemci
- "An"a yoğunlaşabilen
- Cömert, iyimser, ikna edici

Başkaları Sizi Nasıl Görür

- Sıcak, sempatik, destekleyici
- Eğlenceli, spontan, sosyal
- İnsanların ihtiyaçlarına pratik ve çabuk çözümler bulan
- İnsanları aktivitelere çabucak katabilen

Kişilik Yeterince Gelişmediğinde

- Hiç düşünmeden adım atar.
- Zamanlama ve verilen sözleri yerine getirme konusunda güçlük çeker.
- Başkalarının davranış ve kararlarını kişisel algılar.
- Uzun vadede getireceği sonuçlara bakmaksızın ansal doyumlara kendisini kaptırır.
- Hazzı sorumluluklarının önüne koyar.
- Karmaşık ve zor durumlarla baş etmek yerine kaçmayı seçer.

IDFA

Özellikleri

- Pratik ve gerçekçi
- Somut problemleri çözmede yetenekli
- Objektif ve rasyonel
- Soyut teorilerden sıkılır
- Somut konularda zihni bilgisayar gibi çalışır
- Az çabayla çok iş yapar

Başkaları Sizi Nasıl Görür

- Adaptasyonu yüksek
- Aksiyona yönelik risk alan
- Güvenli, bağımsız ve amacına odaklanan

Kişilik Yeterince Gelişmediğinde

- Şüpheli ve negatif olur.
- Karar vermeyi erteler. Dikkat ve enerjisini kullanmaz.
- Başkalarının duygusal ihtiyaç ve değerlerini göz ardı eder.
- Kararlarının insanlar üzerindeki etkilerini yeterince tartmaz.
- Hemen ve şimdi görebileceği sonuçlara çok fazla odaklanıp uzun vade gerektiren sonuçları gözden geçirir.
- Duygularını denetleyemez ve aşırı öfke sergiler.

ESHY

Özellikleri

- Sıcak, anlayışlı ve destekleyici
- Sadık ve güvenilir
- Hayal gücü zengin
- Çok yönlü ve yeni mücadelelere hazır
- Başkalarının gelişmesinde katalizör olmayı amaç haline getirir
- Empatik
- Yakın ve derin ilişkilere ihtiyaç duyar

Başkaları Sizi Nasıl Görür

- Sosyal, enerjik, coşkulu
- Başkalarının farkında olan, en kapalı kişiyi bile kabuğundan çıkarabilen
- Kendisini ifade etmeyi de, dinlemeyi de bilen
- İkna yeteneği yüksek
- Net olmayan ilişkileri bitiren
- Kurallara değil insanlara önem veren

Kişilik Yeterince Gelişmediğinde

- Yeterince veri olmadan, bireysel değerler ötesindeki faktörleri göz önüne almadan karar verir.
- Kendisinden şüphe eder, endişe ve suçluluk duygusu taşır.
- Gerçek ya da hayali bir eleştiriye aşırı tepki gösterir.
- Sevdiği insanlarla olan sorunları ve uyuşmazlıkları kabul etmekte ve itiraf etmekte zorlanır.
- İdeallerini gerçekleştirmek için gereken detayları dikkate almaz.

İDHA

Özellikleri

- Güvenilir, düşünceli ve anlayışlı
- Duyarlı ve yumuşak
- Gözlemci
- Somut, gerçekçi, pratik
- İşinin insanların mutluluğuna katkıda bulunma arzusuyla dolu.
- Sadık ve enerjik
- Lider değil, destek verici olma konusunda arzulu

Başkaları Sizi Nasıl Görür

- Esnek ve uyumlu
- İnsanlara ilgisini sözlerle değil davranışlarıyla gösteren
- Sakin, sıcak ve eğlenceli yönü keşfedilmesi zor
- Spontan ve toleransı yüksek

Kişilik Yeterince Gelişmediğinde

- İnsanlardan ve ilişkilerden uzak durur.
- Kurallara pasif direnç gösterir.
- Kendisini çok fazla eleştirir.
- Kendisini değersiz ve yetersiz hisseder.
- Zorluklarla baş etmekte zorlanır.
- Mantiğı bir yana koyup hem kendisini hem başkalarını olumsuz gözlemlerle yargılar.

ESFY

Özellikleri

- Analitik, mantıklı, objektif, eleştirel
- Kararlı, net, inisiyatifli
- Konsept geliştirebilen
- Yaratıcı teoriler ve planlar üretebilen
- Olanakları kısa ve uzun vadeli planlara çevirebilen
- Etkin olmayan yolları çabucak görebilen ve düzelten

Başkaları Sizi Nasıl Görür

- Direkt, kararlı ve mücadeleci
- Objektif değerlendirme yapıp karşı fikirleri dinleyerek öğrenmeye önem veren
- Adil
- Kendisine karşı çıkabilen insanlara saygı duyan
- Yeni fikirlere açık

Kişilik Yeterince Gelişmediğinde

- Çok fazla mantık kullanırken sezgilerini dinleyemez.
- Söz keser, dinlemeden emir verir.
- Saldırgan ve kaba davranışlar sergiler.
- Başkalarının duygularını ve onaylanma ihtiyaçlarını dikkate almaz.
- Başkalarını yeterince desteklemez ve söylenenleri hazmetme süreçlerine zaman tanımaz.
- Planın tamamlanması için gereken spesifik faktörleri gözden kaçırır.
- Büyük stres altında kendinden şüpheye düşer. Kendini yalnız ve anlaşılmamış hisseder.
- Duygularını ifade etmekte zorlanır.

Özellikleri

- Paranın dışında amacı olan kendisini ve başkalarını geliştirici işlerde çalışmak ister
- Duyarlı, ilgili, duygulu
- Kişi ya da amacına sadık
- Meraklı ve yaratıcı
- Uzun vadeli vizyona sahip

Başkaları Sizi Nasıl Görür

- Duyarlı, derin algılayan ve karmaşık
- Özgün ve bireysel
- Derinliği, gerçek bağlılığı ve karşılıklı geliştirici ilişkileri seçen
- Özerk, uyumlu ve esnek
- Değerlerine sadık

Kişilik Yeterince Gelişmediğinde

- Kendisini ifade etmekte zorlanır.
- İnsanlardan ve ilişkilerden uzak durur.
- Önemli konularda bile başkalarına yeterince bilgi vermez.
- Kolayca morali bozulur.
- İdealleri ile başarıları arasında zıtlık olduğunda kolaylıkla pes eder.
- Mantık gerektiren durumlarda bile içsel görüşlerini ön plana alır.
- Amacına ulaşmak için gereken kaynaklara sahip olsa bile pratiğe geçiremez.

Özellikleri

- Yeterlilik, etkinlik ve sonuca önem vermek
- Organizasyon ve uygulamaya geçirme yeteneği yüksektir
- Mantıklı, analitik
- Kararlı, net, inisiyatifli, pratik, realistik
- Sistemli ve objektif

Başkaları Sizi Nasıl Görür

- Görev bilincine, uygulamaya ve sonuca odaklı
- Kanıtlanmış yöntemleri ve sistemleri tercih eden
- Sorumlu ve güvenilir
- Kararlı ve gücünü gösteren
- Ciddi ve sözünü esirgemeyen
- Disiplinli

Kişilik Yeterince Gelişmediğinde

- Katı ve dogmatik olur.
- Her şeyin "en doğru"sunu o bilir.
- Güç gösterisi yapar ve dinlemeyi bilmez.
- Detaylara takılır ve söylediklerini aynen uygulamayan kişilere karşı sabırsız ve saldırgan olur.
- Duyguların önemli olduğu yerde bile mantıkla hareket eder.
- Yakınlarının duygusal ihtiyaçlarına duyarsız davranır.
- Basit ve önemsiz görünen bir davranışın büyük etkiler yapabileceğini göremez.
- Büyük stres altında kendini yalnız ve değeri bilinmemiş hisseder.

Özellikleri

- Mantıklı, analitik, objektif eleştirebilen
- Derin düşünen
- Kıvrak zekalı, içgörülü
- Zor sorular sorabilen ve zor yanıtları verebilen
- Fikir ve teorilerle derinlemesine ilgilenen
- Genellikle sessiz ama bilgili olduğu konularda konuşkan

Başkaları Sizi Nasıl Görür

- Sakin, tutarlı, iyi gözlemci
- Bağımsız
- Özerkliğe değer veren
- Ortada görünen şeyleri tekrar etmekten kaçınan
- Çözüm bulmayı seven ama insanları ya da durumları organize etmekten hoşlanmayan
- Toleransı yüksek ama temel prensiplerinin çiğnenmesinde asla tavizkar olmayan

Kişilik Yeterince Gelişmediğinde

- Şüpheli ve negatif olur.
- Alaycı ve yıkıcı bir biçimde eleştiri yapar.
- Kendi kabuğuna çekilir ve hareketsizleşir.
- Söz düellolarına ve münakaşalara girer.
- Başkalarının iletişim ve duygusal ihtiyaçlarına duyarlı olur.
- Kendisinin ya da başkalarının değer verdiği şeylere "mantıklı" olmadığı gerekçeyle önem vermez.
- Detayları unuttur.
- Genellikle sakın olsa da stres altında beklenmedik boyutta tepki gösterir.

Özellikleri

- Sıcak, sempatik ve yardımsever
- Uyumlu ve bilinçli
- Güven ve dengeye önem verir
- Organize ettiği işi doğru yapar ve zamanında tamamlar
- Pratik, gerçekçi ve alçakgönüllü
- Kararlı ve tutarlı

Başkaları Sizi Nasıl Görür

- Başkalarıyla içtenlikle ilgilenen
- Düzeni, geleneksel ve kabul edilmiş yapıları seven
- Sosyal, coşkulu, enerjik
- Gelenekleri korumaya önem veren
- Aile, iş, sosyal yaşamında düzene önem veren
- Kutlamaları seven

Kişilik Yeterince Gelişmediğinde

- Yeterince veri toplamadan davrandığı ve karar verdiği için endişe ve suçluluk duygusu taşır.
- Kendisinden şüphe eder ve dikkatini tümüyle başkalarının ihtiyaçlarını karşılamaya verir.
- Uyum sağlamak adına kontrolcü olur.
- Aşırı duygusal olur ve havadan nem kapar.
- Kişiler ve sorunlarla ilgili gerçekleri kabul etmekte zorlanır. Çözüm yerine kaçmayı tercih eder.
- Farklı olanakları ve alternatif yolları görmekte güçlük çeker.
- Olumsuz düşünce, davranış ve fikirleriyle sıkça başını derde sokar.

KAYNAKÇA

- *Modern Man in Search of Soul*- C.G. Jung
- *Growth and Change in Adult Life*- Roger Gould
- *Archetypal Foundations in the Analysis of Women*- Mario Moreno
- *Fathers and Mothers*- Murray Stein
- *In Midlife A Jungian Perspective*- Murray Stein
- *Archetypes*- Anthony Stevens
- *Peter Pan Syndrome*- Dan Kiley
- *Knowing Woman*- İrene de Castellejo
- *The Archetype of the Shadow in a Split World*- Mara Sidoli
- *Symbolic Quest*- Edward Whitmont
- *Structural Forms of Feminine Psyche*- Toni Wolff
- *The Way of All Women*- Esther Harding
- *The Crisis of Limits-Midlife Beginning*- James Zullo
- *The Personal Father*- Vera von der Heydt
- *Owning Your Own Shadow*- Robert Johnson
- *The Wounded Woman*-Linda Schierse Leonard
- *Psyche and Symbol*- Carl Jung
- *A Hero with Thousand Faces*- Joseph Campbell
- *Jung Lexicon*- Daryl Sharp
- *I May Not Be Perfect, But Parts of Me Are Excellent*- Ashleigh Brilliant
- *Women who Run With the Wolves*- Clarissa Pinkola Estes
- *The Feminine Face of God*- Sherry Ruth Anderson- Patricia Hopkins
- *Jungian Thought and and Archetypal Psychology*- Analytic Psychology Club of New York
- *The Gift*- Lewis Hyde
- *The Hero and the Goddess*-Jean Houston
- *The Father: Contemporary Jungian Perspectives*- Andrew Samuels
- *The Politics of Women's Spirituality*- Charlene Spretnak
- *Black Shadow/White Shadow*- Martine Gallard
- *Celebrate Mid-Life: Jungian Archetypes and Mid-Life Spirituality*- Anne Brennan, Janice Brewi
- *A Little Book on the Human Shadow*- Robert Bly
- *Anne Babadan Boşanmanın Özgürlüğü*- Harold Bloomfield (Kuraldışı Yayıncılık)
- *Kişilik*- İsabel Myers, Peter Myers (Kuraldışı Yayıncılık)
- *Geçmişin Gölgeleeri*- Nil Gün (Kuraldışı Yayıncılık)
- *Kalbin Yolculuğu*- John Welwood (Kuraldışı Yayıncılık)

Eğitim Materyalleri

- İletişim ve İlişkiler Workshop Eğitim Materyalleri
- © Kuraldışı Eğitim ve Danışmanlık
- "Gölgeleerden Aydınlığa" Workshop Eğitim Materyalleri
- © Kuraldışı Eğitim ve Danışmanlık

KURALDISI

İLETİŞİM/İLİŞKİLER

(Bu Kitabın birinci baskısı **Karakterlerimiz** adıyla çıkmıştır.)

Neden bazı insanlarla ilk anda kaynaşırken,
bir diğerinden ilk anda hazzetmeyiz?
Neden bir anne ya da baba bir çocuğuna diğerlerinden daha yakındır?
Aynı ailede büyüyen çocuklar nasıl çok değişik
yaşam seçimleri yapabiliyor?
Neden birbirine çok zıtmış gibi görünen
iki insanın dostluklarına akıl sır erdiremiyoruz?
Bazı insanlara tüm iyi niyetli yaklaşımlarına rağmen
neden bir türlü ısınamıyoruz?

Bir kitapçıya girdiğinizde iletişim ve ilişkiler üzerine yazılmış yüzlerce kitap bulabilirsiniz. Ama bu kitap, kadın erkek ilişkilerinin aile hayatı, karakter ve kişilik yapısı üzerinde yazılan ilk kitap olma özelliği taşıyor.

Kadın erkek ilişkilerinin iyi gitmemesi sadece kadın erkeğin tenüs'ten, erkeklerin Mars'tan gelmesinden kaynaklanmıyor. Her iki tarafında elle tutulan belirgin bir sorun olmamasına rağmen bazı çiftler birbirinden uzaklaştıkları kendileri bile anlam veremiyor.

Bu kitapta sadece kadın erkek ilişkilerinde değil, sosyal yaşam ilişkilerinde de insanların doğasındaki temel ilişkilerin işleyişini kavrayacak, kendinizi ve insanları tanıma açısından önemli yol kat edeceksiniz.

Transpersonal Hypnotherapy Institute of California'dan sertifikalı hipnoterapist; NLP Learning Systems Corporation'dan Society of Neuro- Linguistic Programming onaylı NLP Practitioner, Advanced Practitioner, Master Practitioner ve Trainer of NLP sertifikalı eğitmeni yazar Nil Gün Türkiye'de 1989 yılından beri NLP ve İletişim-İlişkiler, Özgüven gibi konularda Bireysel Gelişim eğitimleri vermektedir.

ISBN 975-275-018-4

9 789752 750180

İnternette sipariş için
www.kuraldisi.com

İnsan kurallara sığınmaz